

România literară

CONGRESUL
AL XII-LEA AL P.C.R.

ORIZONT — 2000

A TRAI istoria în deplinătatea și autenticitatea legităților ei majore, resimțind freacă și căldura acelei conștiințe a devenirii pe spirala suitoare a destinului țării și poporului său — iată ceea ce credem că se poate afirma ca dimensiune unanim-sintetizatoare a spiritului nostru, martor și participant, totodată, la desfășurarea evenimentului concretizat în lucrările Congresului al XII-lea al Partidului. Și cu atât mai intens un asemenea fior al istoriei trăite e resimțit cu cât încă din anii tinereții, în grelele condiții ale ilegalității, steaua ta călăuzitoare a fost cea a Partidului Comunist, a detașamentului de avangardă al clasei muncitoare. O avangardă nu numai a celei mai cuceritoare dintre gândirile revoluționare ale societății umane, dar, totodată, a curajului civic prin însuși actul de asumare și de acțiune în numele și întru promovarea ei.

Spunem aceasta și pentru că 1979, anul acestui noiembrie al Congresului al XII-lea, a fost și prilejul unor profunde evocații retrospective asupra acelor fapte, din primăvara și toamna de acum patru decenii, când, în fruntea celor mai îndrăznețe acțiuni s-a aflat tinărul Nicolae Ceaușescu, care a înscris minunatele pagini de eroism civic înobilind cronică istoriei noastre contemporane.

Cu o asemenea vibrație a retrăirii timpului revolut priveam, în dimineața zilei de 19 noiembrie, pășind vigoșos spre înalta tribună a Congresului, pe omul astăzi cu templele cărunte, dar în aplauzele și uralele entuziaste ce-l întâmpinau desluseam și imaginea celui care încă din 1933, tinărul de 15 ani, reprezenta avangarda poporului muncitor în Comitetul antifascist, alături de savanți, cărturari, artiști ce-și propuneau să mobilizeze conștiințele împotriva urgiei naziste. Și, astfel, resimțeam încă mai viu magnetismul privirii celui care îmbrățișa uriașul forum, fiecare din cei prezenți căutând a intra în raza de încredere și de optimism a acestei stenice comuniuni.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu intrupează în echipul cel mai exemplar pe revoluționarul desăvârșit dăruit zi de zi celei mai mărețe dintre cauze — deci pe luptătorul, cu decenii în urmă, împotriva nedreptei orinduirii, pe cel din anul bătăliei pentru cucerirea puterii de către popor după Eliberare, pentru ca apoi, de-a lungul perioadei consolidării acestei puteri, cu toate confruntările ei, Congresul al IX-lea al Partidului care l-a ales în fruntea tuturor comuniștilor să înscrie treapta hotărâtoarelor izbiniți ce aveau să marcheze noul timp al devenirii noastre ca țară și ca popor.

Cele trei congrese cărora, ca un corolar profund semnificativ, le succede cel de acum au impus și implică un impact cu istoria noastră intrată într-un nou ciclu, într-un nou ritm. România construirii societății socialiste multilateral dezvoltate a devenit o pregnantă realitate-in-mers, realitate al cărei tot mai bogat florilegiu artiștii cuvintului — ei, cei dinții — se cuvine a-l proiecta în cugetul și inima întregului popor. A spus-o, a subliniat-o în Raportul său secretarul general al Partidului, ca un imperativ categoric al creației artistice ridicată ea însăși la cei mai înalți parametri ai construcției noastre revoluționare. Construcție care, prin noua treaptă pe care o situează viitorul cincinal și în lumina directivelor și orientărilor programatice ale actualului Congres, se identifică în plus cu tot ce e mai nobil ca ideal al desăvârșirii umane, al propășirii patriei pe coordonatele contemporaneității. Documentele, atât de cuprinzătoare, ale Congresului sint, trebuie să devină, înseși actele de cititorie socialistă în tot mai amplă și intensă desfășurare ale acestor două decenii, până în pragul mileniului următor. Sintem, am intrat, prin Congresul al XII-lea, în linia de perspectivă **Orizont-2000**.

Așadar, un vast și puternic generator de conștiință revoluționară, gravind încă mai relevant profilul de nouă etapă al unei istorii retrăite în adâncurile ființei noastre colective și, care, cu atât mai vibrant, prin prezentul ei luminos, proiectează această ființă în viitor. De aici și adevărată integrală la tot ceea ce semnifică hotărârile actualului Congres drept noi indici de civilizație și de cultură a patriei, în aura umanismului revoluționar. De aici și bucuria — unanimă — ca în fruntea partidului călăuzitor și organizator să strălucească cu sporită forță de iradiere imaginea celui care, — secretar general al Partidului și președinte al României — simbolizează plenar geniul creator al poporului nostru, acum autentic stăpîn al noii sale istorii.

Istorie care, cu atita temeinicie întru cele înfăptuite de la al IX-lea Congres pînă astăzi, cu certitudine întru cele ce au a se săvîrși prin cel de-al XII-lea Congres, poartă însemnele cu atita vibrație scandate în aceste zile : **Partidul — Ceaușescu — România !**

George Ivașcu

■ De la înalta tribună a Congresului, adresez cele mai vii mulțumiri tuturor comuniștilor, întregului nostru popor pentru contribuția inestimabilă pe care au adus-o la elaborarea documentelor Congresului, a politicii interne și externe a României. Se poate afirma cu deplină temei că documentele care urmează să fie adoptate de Congresul nostru sint emanația gândirii creatoare a tuturor comuniștilor, expresia intereselor și aspirațiilor fundamentale ale întregului nostru popor. Iată de ce Congresul al XII-lea al partidului nostru s-a transformat în Congresul tuturor comuniștilor și al întregului popor, devenind cel mai reprezentativ și cel mai democratic forum național.

NICOLAE CEAUȘESCU

(Din Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al XI-lea și Congresul al XII-lea și sarcinile de viitor ale partidului)

România literară

DIRECTOR: George Ivaşcu. Redactor şef adjunct: G. Dimisianu. Secretar responsabil de redacţie: Roger Câmpăneanu.

TELEGRAMĂ

Comitetul Central al Partidului Comunist Român

Mult stimate şi iubite

Tovarăşe NICOLAE CEAUŞESCU

Cu prilejul deschiderii lucrărilor Marelui Forum al Comunistilor din ţara noastră, scriitorii români, maghiari, germani, sîrbi şi de alte naţionalităţi îşi exprimă adevărata fierbinte faţă de Documentele dezbătute şi adoptate la cel de-al XII-lea Congres.

Un rol hotărîtor în fundamentarea şi elaborarea acestor orientări programatice, care constituie adevăratele directive ale viitorului României, l-aţi avut Dumneavoastră, strălucit teoretician şi organizator al construcţiei societăţii socialiste multilaterale dezvoltate. Chemarea pe care aţi adresat-o tuturor oamenilor muncii de a lupta pentru realizarea unei calităţi superioare în toate domeniile de activitate ne priveşte nemijlocit şi pe noi, slujitorii condeiului, deoarece literatura îşi îndeplineşte misiunea de formare şi dezvoltare a conştiinţei socialiste printr-o continuă înnoire şi creştere a nivelului său ideologic şi artistic.

Pentru noi, scriitorii din România socialistă, ca şi pentru întregul popor, Dumneavoastră sunteţi, deopotrivă, simbol şi faptă, spirit deschis către marile înfăptuiri ale istoriei naţionale.

Prezenţa Dumneavoastră pretutindeni în ţară, pe şantiere, în uzine, în lanurile pîrguite de griu, în şcoli, în laboratoare, în mijlocul apărătorilor patriei, este aşteptată şi întîmpinată cu dragoste şi încredere deplină.

Iată de ce, susţinem cu nestrămătată convingere propunerea ca să fiţi reales în funcţia supremă de Secretar General al Partidului Comunist Român.

Insufleţiţi de minunatul Dumneavoastră exemplu de muncă eroică pe care o dăruţi clipă de clipă a vieţii Dumneavoastră patriei şi poporului român, ne angajăm să facem totul pentru traducerea în viaţă a documentelor adoptate de Congresul al XII-lea al Partidului, pentru a da cititorilor opere literare pe măsura gândurilor şi simţimintelor lor de făuritori ai socialismului, ogîndind mai profund şi mai cuprinzător în cărţile noastre lupta partidului, a clasei muncitoare, pentru transformarea revoluţionară a societăţii româneşti.

PRESEDINTELE
UNIUNII SCRITORILOR
DIN R.S. ROMANIA
GEORGE MACOVESCU

SECRETARUL
COMITETULUI DE PARTID
ION HOBANA

Misiunea socială a scriitorului

● În prezenţa tovarăşului George Macovescu, preşedintele Uniunii Scriitorilor, la Bibliotecă „St. O. Iosif” din Braşov au fost lansate lucrările „Literatură şi eveniment” de Anatol Ghermanschi, prefaţată de George Macovescu, volumul de poezii „Corecturi” de scriitorul de limbă germană Hans Schuller şi volumul de eseuri şi schiţe „Forum-bel cu aripa ciuntă” de Sandor Szenyel. Cu acest prilej, George Macovescu a vorbit despre „Misiunea socială a scriitorului”.

Simpozion

● Secţia de critică teatrală a Asociaţiei oamenilor de artă şi Comitetul municipal de cultură şi educaţie socialistă Bucureşti au organizat, în cinstea Congresului al XII-lea al P.C.R., un simpozion pe tema Teatrului românesc de azi şi de mâine.

Au participat: Mircea Albulescu, Cătălina Buzoianu, Dina Cocea, Octavian Cotescu, Theodor Mănescu, Tudor Popescu, Anza Săceanu, Dinu Săraru, Valentin Silvestru, Natalia Stancu, Ion Toboşaru.

Simpozionul a avut loc în noua sală (din Bd. Republicii), „Teatrul Foarte Mic”.

Manifestări ale Muzeului Literaturii Române

● În cadrul Teatrului „Manuscriptum” al Muzeului Literaturii Române, la „Rotonda” Muzeului a avut loc un florilegiu al creaţiei româneşti contemporane, puse sub semnul cunoscutei metafore poetice „Roşu vertical”. Recitalul a fost realizat de actorii ai Teatrului „Ion Văşilescu” — Cristina Deleanu, Mariana Cercei, Aureliu Cămănescu, Adrian Petracea, Rodica Foltzer, Anatolie Georgescu.

Cuvîntul înainte a fost rostit de Ioan Alexandru.

● La sediul muzeului din strada Fundaţiei nr. 4 s-a desfăşurat o sesiune de comunicări şi rapoarte de cercetare, prezentate de muzele de istorie a culturii şi literaturii din întreaga ţară. Au participat Dan Simonescu, Iulian Antonescu, Al. Oprea, Petre Dache.

● În cadrul ciclului de evocări — „Scriitori cefăţeni”, la „Rotonda 13” a Muzeului Literaturii Române a fost omagiată personalitatea lui Ion Pas, de la a cărui moarte s-au împlinit cinci ani.

Au fost invitaţi să ia cuvîntul Radu Bouréanu, Lucia Demetrius, Ioan Massoff, I. Peltz, Al. Oprea, Valeriu Răpeanu şi Teodor Vărgolici. A citit din paginile lui Ion Pas actriţa Mariana Cercei.

Vibrant omagiu

CELE DOUĂ volume ale culegerii „Perspective comuniste” (Editura „Cartea Românească”) se constituie ca un document omagial prin care scriitorii români se adresează cu sinceritate Partidului Comunist Român, la cel de al doisprezecelea congres. „Am înscris aici, spune George Macovescu, preşedintele Uniunii Scriitorilor, respectul, dragostea, încrederea şi legămintul nostru faţă de Secretarul General al Partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, omul nou al vremurilor noi, căruia îi datorăm chipul de azi al patriei noastre. Ne-am înflorit cartea cu gânduri ale lui. Sînt gîndurile întregului neam. Sînt gîndurile noastre, ale scriitorilor”.

Aceste tomuri omagiale în care sînt reprezentate scriitorii ţării, de la cei mai vîrstnici pînă la cei mai tineri, în care — şi unesc laolaltă vocile scriitorii români, maghiari, germani sau de alte naţionalităţi şi — n care sînt prezente aproape toate formele şi expresiile literare (poezie, proză, eseu, interviu etc.) sînt în acelaşi timp pagini de adeziuni şi pagini de creaţie străbătute de spiritul unei arte cu adevărat revoluţionară, inspirată de cuvintele Secretarului General al Partidului: „Vă asigur că nu există nimic mai presus pentru mine decît cauza socialismului şi comunismului în patria noastră, cauza bunăstării şi măreţiei naţiunii noastre socialiste, a independenţei şi suveranităţii sale, pentru care voi face totul şi îmi voi închina întreaga mea activitate şi viaţă!”.

Textele acestui omagiu sînt diferite, de-o remarcabilă diversitate, dar unite axial în ideea de dragoste faţă de partidul clasei muncitoare, avînd, din acest punct de vedere, o unitate în varietate. Ca sens, contribuţiile scriitorilor sînt, simbolic vorbind, fragmente dintr-o mare carte a vremii noastre, dintr-o carte a ţării care — şi scrutează perspectivele comuniste.

Scriitorii sînt, priviţi din paginile şi prin paginile acestor tomuri, ostaşi credincioşi ai Partidului, mîndri şi plini de încredere în cîtorul acestor vremuri a căror măreţie o trăim, cum se exprimă unul din poezi: „În noua cîntorie de ţară / El a clădit înălţuntru, a clădit înafară / în hotarele inimii, în gîndul fără hotare / ca o desprimăvărare. [...] Ni-i mare ţara prin cîrmaciul ei / Cu piscuri ninse veşnice de idei.” (Ion Brad: **Cîntorul**). Poetul de azi trebuie şi e dator să — şi spună cuvîntul, cu atît mai îndatorat va fi cel de mâine, ne-o spune tinărul Mircea Dinescu: „Cum ne-am întins în zare cu trupul ca un pod / Şi-am imblinzit zăpada venind din Polul Nord / Şi fiarele vărsate de prea străine cuşti / (Tîrziu în loc de gloanţe ardeau cuvînt-n puşti) / Le-om arăta o ţară cu griu păzit de maci / Cînd eu nu tac, tu mi-ai nici un drept să tac!” (**Griul păzit de maci**). Adeziunea patetică a unui alt poet (I-am numit pe Adrian Păunescu) se adresează istoriei (trecute, prezente şi viitoare); istoria însemnînd în primul rînd libertate şi demnitate naţională: „Au tăcut două milenii blînzi oameni, dacii liberi, / Au tăcut în aşteptare, în speranţă şi în mit. / Fii ai lor luai aminte, sinteţi neam din dacii liberi, / Ave, Dacie ferice, şi trăiască dacii liberi! / Ţine minte, Europă, dacii liberi n-au murit!” (**Dacii liberi**). Apelul la demnitate în istorie îl evocă şi St. Aug. Doinaş, citîndu-l pe Eminescu: „Construiţi-vă Demnitatea! spune Eminescu. Construiţi-o cu migală şi avînt, în fiecare act al vieţii noastre, pentru că numai rectitudinea coloanei voastre vertebrale garantează poziţia de drepti a brazilor de pe înălţimile spre care priviţi. Verbul a trăi se conjugă numai cu adverb: a trăi e x e m p l a r.” (Eminescu şi noi). „Numele ţării e ca ploaia venită la timp” exclamă Ion Caraion (**Ţara cu morţi adinci**). Iar Nichita Stănescu îi glorifică eroii căzuţi la Plevna, la Mărăşeşti sau în Tatra (**N-au murit în zădar**), Marin Sorescu îşi vede strămoşii îmbrăcaţi în zale de cavaleri (**Bărbăţii**), iar Geo Dumitrescu înalţă o **Columnă a libertăţii** la aniversarea Eliberării.

Eugen Jebeleanu cîntă vatra ţării: „Pe-aceste locuri unde / Lumina bate din aripi fierbinţi / Deodată pentru toţi / Pe-aceste locuri unde griul se preface / În piine pentru fiecare om” (**Aici**). Mihai Beniuc omagiază vibrant omenia „cîrmaciului României”: „E important să ai petrol şi aur, / Să n-ai omizi nici cari la tine-n pom, / Dar dintre toate cel mai scump tezaur / E ca să fie-n fruntea ţării-un om / Ce-nalţă-n zare steagul omeniei: / Acesta e cîrmaciul României”. (**Steagul omeniei**). Ion Gheorghe dedică un imn „vertebrei de pămînt” care ţine legate toate ţările istoriei: „Poetul preţuieşte lumea după / Lucrul vertebrei de pămînt. / Din virful scării şirului spinării — / Vertebra de pămînt, ce ţine omul / De la ţară, copilul, tinărul, bărbatul / Politic, de ţară, demn, mîndru, / De părinţii săi, orgolios de sănătate / Şi puterea minţii clasei lui materne”.

A SPECTELE teoretice ale cărţii sînt dezbateri asupra ideii de umanism socialist ca, de exemplu, în eseu lui Dumitru Ghişu, **Dialog şi democraţie**: „Ca şi democraţia, a cărei formă de expresie este, sau ar trebui să fie, dialogul este libertate”. Prin dialogul social partidul a creat „climatul propice dezvoltării personalităţii umane, condiţiile participării efective a tuturor oamenilor muncii, prin gîndire şi acţiune, la edificarea noii lumi umane, a unui nou destin istoric.” Tot despre modelarea omului nou şi despre contribuţia tovarăşului Nicolae Ceauşescu la această magnifică operă, vorbeşte şi Alexandru Balaci: „El este în felul acesta creatorul unei **Carte a pedagogiei revoluţionare**, a cărei finalitate constă în modelarea omului nou, acela care este apt şi demn să construiască orînduirea umanist-revoluţionară.” (**Înalţă răspundere în faţa istoriei**).

Paul Anghel scrie, ca şi Bălcescu odinioară, despre „Puterea armată la români”, declarînd: „Mi-e dragă armata noastră de azi, ca o şcoală a moralei [...] şi ca o şcoală a construcţiei”; N. Balotă defineşte universul interior al culturii române (**Vedere de la înălţime**), Ion Dodu Bălan elogiază creaţia maselor populare (**Izvorul**), iar George Bălăiţă pe ostaşul ro-

Al XII-lea Congres al P.C.R.

PERSPECTIVE COMUNISTE

SCRITORII
LA
CONGRESUL AL XII-LEA
AL
PARTIDULUI
COMUNIST
ROMAN

CARTEA ROMÂNEASCĂ

mân care, în istorie, s-a născut din ţăranul paşnic. Ostaşii noştri erau „războinici desăvirşiţi, dar cum terminau lupta se apucau iar de ale lor; pămîntul, vitele şi miera.” Geo Bogza scrie despre munţi (**Opt judecăţi asupra Munţilor Carpaţi**): „Fantastici sînt — dacă stăm să ne gîndim bine — aceşti munţi. / Ei păstrează pe fiecare stîncă amintirea sfîntă a unui strop de singe. / Şi tot ei ne parfumează gura cu fragi.” Pentru Radu Bouréanu, Directivele Congresului sînt „Marile Speranţe”, pentru Anton Breitenhofer „mediul muncitoresc a fost, este şi va fi un loc ideal pentru inspiraţia literară”; Augustin Buzura, vorbind despre „încredere şi răspundere”, constată că „o cultură nu se poate edifica de către persoane izolate”, iar Şerban Cioculescu relevă că toţi „oamenii de literă şi de artă au găsit în tovarăşul Nicolae Ceauşescu un prieten şi un sprijinitor, pasionat de trecutul istoric, de realizările majore ale înaintaşilor şi doritor să promoveze valori noi, în pluralitatea stilurilor şi individualităţilor creatoare.”

Mihail Cruceanu evocă cu mîndrie Congresul de constituire a Partidului, în 1921: „Simţeam oare că viitorul era să prefacă acest act politic într-un act istoric? N-aş putea spune. Noi l-am îndeplinit stăpîniţi de necesitatea luptei în care eram prişi...” George Macovescu, în articolul său, propune ca o necesitate a epocii o „mare literatură care, prin valoarea ideilor ei, prin calitatea ei estetică poate să pătrundă profund în conştiinţa constructorilor socialismului în România şi s-o modeleze.” Marin Preda dăltuieşte o medalie a unui „tinăr revoluţionar”, textul său constituindu-se ca un portret simbolic. Aurel Rău defineşte ideea de patrie, Franz Storch vorbeşte despre acţiunea de „a construi în conştiinţă”. Sütö Andras condamnă cursa înarmărilor, evidenţiind lupta comunistilor români pentru dezagajare militară. Eugen Barbu aduce un elogiu politicii externe a Partidului nostru, tovarăşului Nicolae Ceauşescu, omul care „ştie mai bine decît oricine că a asigură pacea şi în alte locuri, nu numai în jurul său, pe lingă faptul că este o ocupaţie nobilă, este şi o sfîntă datorie a conducătorului de stat”.

SECVENŢELE acestor tomuri omagiale, entuziaste dar sobre, ar putea fi continuate. Cititorii le vor deschide şi vor trăi nu numai un sentiment de adeziune, ci şi sentimentul de meditaţie asupra perspectivelor comuniste înregistrate aici.

Situîndu-se pe poziţiile înaintate ale socialismului, deci ale partidului, semnatarii acestor scrieri de adeziune şi de omagiu vibrant au rostit un solemn angajament: de a contribui, prin creaţiile lor, la perfecţionarea continuă a societăţii româneşti, la lupta pentru mersul înainte al patriei române.

Scrise în anii de efervescente transformări sociale şi politice, textele din cele două volume ale antologiei **Perspective comuniste** devin, prin adăugarea discursurilor individuale, un mare discurs colectiv rostit de literaturii români contemporani, în sala marelui Congres al XII-lea.

„România literară”

Luni, 19 noiembrie 1979, orele 9, la deschiderea Congresului

Din Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al XI-lea și Congresul al XII-lea și sarcinile de viitor ale partidului PREZENTAT DE TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU

V

Activitatea ideologică și politico-educativă pentru formarea omului nou, cu o înaltă conștiință socialistă, pentru educarea patriotică și revoluționară a maselor largi, pentru afirmarea pleneră în societatea noastră a principiilor eticii și echității socialiste

Stimați tovarăși,

În perioada dintre cele două congrese, Comitetul Central, întregul partid au desfășurat o intensă activitate ideologică și politico-educativă pentru formarea omului nou, cu o înaltă conștiință socialistă, pentru afirmarea hotărâtă în viață a principiilor eticii și echității socialiste. Astfel, s-a lărgit și s-a organizat mai bine învățământul de partid, precum și învățământul politic de masă la care iau parte peste 6 200 000 membri de partid, ai organizațiilor sindicale, de tineret și femei, alte categorii de oameni ai muncii.

A fost amplificată, de asemenea, dezbaterea problemelor ideologice și politice, editarea cărții social-politice. O activitate susținută au desfășurat presa și radioteleviziunea, celelalte mijloace de informare în masă. S-a intensificat munca politică desfășurată de organele și organizațiile de partid, de organizațiile de masă și obștești.

O importanță deosebită a avut Congresul educației politice și al culturii socialiste, care a adoptat un amplu program de măsuri pentru impulsivizarea activității de educație politică a maselor. Merită, de asemenea, să subliniem rolul important pe care îl are Festivalul

național „Cântarea României” în impulsivizarea activității educative, în făurirea culturii noi, în întreaga viață spirituală a societății. Festivalul a pus cu putere în evidență geniul creator al poporului nostru, care întotdeauna a fost adevăratul purtător al celor mai înalte năzuinți sociale și spirituale, creatorul culturii înaintate, făuritorul civilizației materiale și spirituale în România. (Aplauze puternice). Este ilustrativ faptul că la ultima etapă a Festivalului au participat peste 120 000 de formații culturale-artistice și aproape două milioane și jumătate de artiști și creatori — dovadă elocventă a condițiilor create de societatea noastră pentru manifestarea largă a maselor în viața spirituală a țării.

Putem deci afirma că și în acest domeniu avem o serie de rezultate pozitive. Acestea se reflectă în primul rând în ridicarea conștiinței oamenilor muncii, în felul în care comuniștii, activul de partid își îndeplinesc îndatoririle, în avântul și spiritul de abnegație cu care oamenii muncii — români, maghiari, germani și de alte naționalități — înfăptuiesc politica internă și externă a partidului și statului. Putem spune cu mândrie că în România socialistă se ridică un om nou, profund devotat idealurilor socialismului și comunismului, înarmat cu noile cuceriri ale cunoașterii, cu ideologia revoluționară științifică a partidului nostru! (Aplauze puternice, prelungite).

Subliniind realizările obținute, nu putem trece cu vederea lipsurile și deficiențele existente în propaganda de partid, în muncă ideologică, politică și culturală. Încă nu în suficientă măsură această activitate este legată de înfăptuirea în practică a planurilor de dezvoltare economico-socială, de realitățile concrete din fiecare localitate și unitate socialistă. Învățământul de partid nu asigură în suficientă măsură înarmarea comuniștilor, a cadrelor, cu principiile de bază ale ideologiei științifice a partidului nostru, nu îi ajută, în mod corespunzător, să aplice aceste principii în activitatea concretă din domeniul în care lucrează. În munca de propagandă se

mai manifestă destule tendințe de formalism și superficialitate care diminuează rolul și eficiența acesteia în mobilizarea și educația maselor. De asemenea, presa, radioteleviziunea nu redau încă în toată amploarea ei realitatea concretă a vieții economice, sociale, politice și culturale din societatea noastră, marile transformări revoluționare ce se petrec în România. Lipsuri serioase se manifestă, de asemenea, în domeniul științelor sociale, în aprofundarea gândirii social-politice originale a partidului nostru. În general, se poate spune că se menține încă o evidentă rămăneri în urmă a activității ideologice și politico-educative față de dezvoltarea generală a societății.

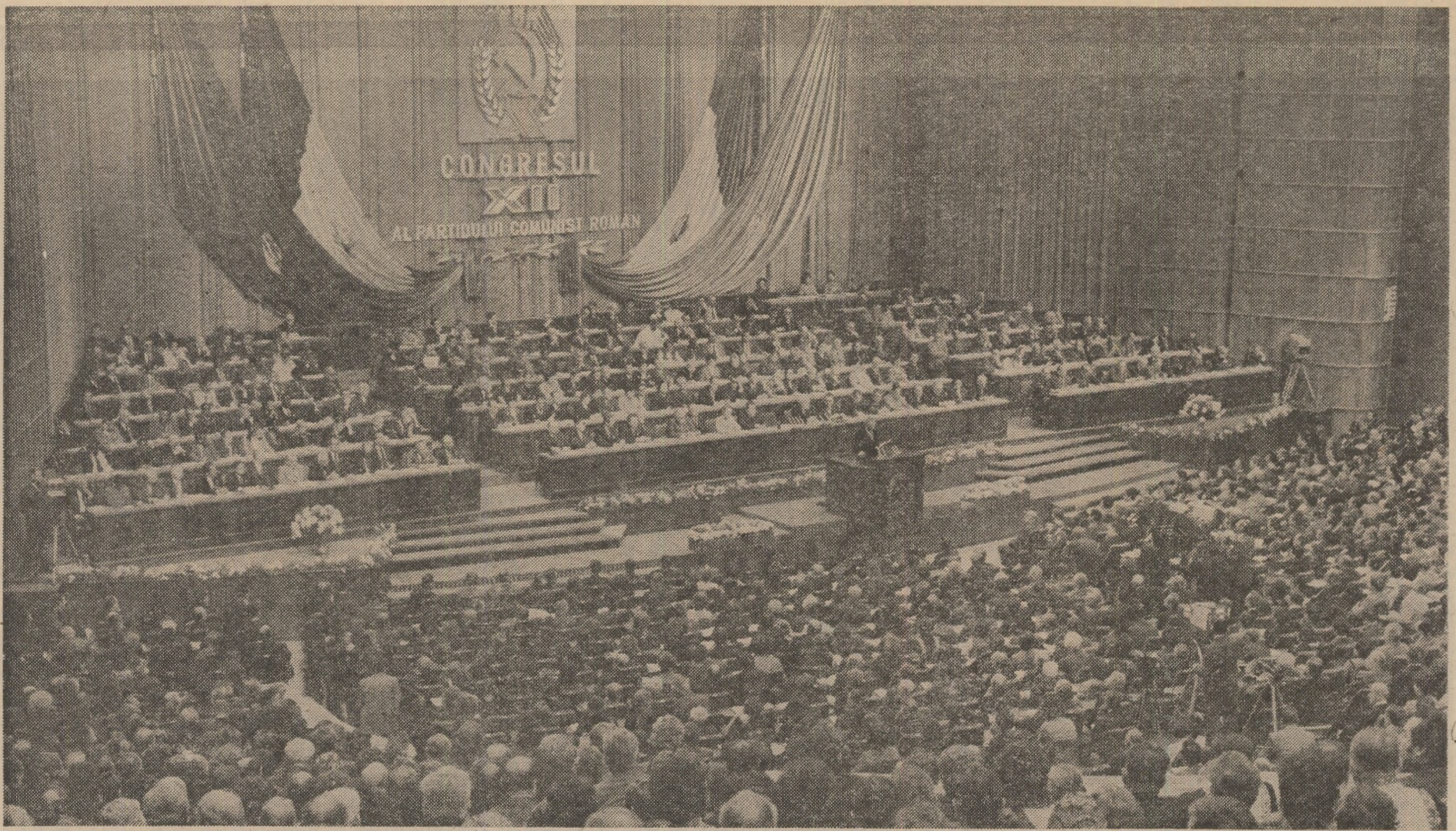
De aceea, sarcina centrală a partidului pentru perioada următoare este ridicarea întregii propagande la nivelul marilor realizări obținute în opera de construcție socialistă, transformarea într-o măsură și mai mare a ideologiei noastre revoluționare, a muncii educative într-o puternică forță de mobilizare și dinamizare a energiilor creatoare ale întregului nostru popor.

Partidul nostru, organele și organizațiile sale dispun de capacitatea de a înlătura neajunsurile existente, de a îmbunătăți activitatea politico-ideologică, corespunzător sarcinilor etapei actuale a dezvoltării societății. Trebuie realizată o nouă calitate în organizarea și conducerea muncii politico-educative, în pregătirea ideologică a comuniștilor, a maselor populare, în explicarea și înțelegerea tendințelor și sensului dezvoltării economico-sociale, a profundelor transformări revoluționare care au loc în țara noastră și în întreaga lume.

Este necesar să pornim permanent de la faptul că întreaga dezvoltare a lumii este rezultatul evoluției dialectice neîntrerupte a naturii și universului, precum și rezultatul muncii omului, al lărgirii orizontului său de cunoaștere. Prin muncă și gândire omul s-a format pe sine și s-a autoperfecționat mereu, transformând, totodată, natura și societatea. Conform acestei viziuni revoluționare,

(Continuare în pagina 4)

Din Raportul Comitetului Central prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu

(Urmare din pag. 3)

realității însăși, nu există fenomene ce nu pot fi cunoscute ci numai care nu au fost încă cunoscute, dar pot și vor fi cunoscute prin munca și gândirea omului, aceasta asigurând totodată transformarea înnoitoare a naturii și societății, progresul și dezvoltarea civilizației umane. **(Aplauze puternice).**

O cerință obiectivă a înaintării spre comunism este aprofundarea teoretică a problemelor dezvoltării orînduirii noastre, prefigurarea evoluției în perspectivă a societății socialiste. În acest scop, se impune o preocupare mult mai mare pentru studierea temeinică a schimbărilor ce au loc în domeniul forțelor de producție și al relațiilor sociale, în fiziologia și structura claselor sociale, în raporturile dintre ele, în viața statului. Trebuie, de asemenea, să se aprofundeze mai mult în lucrări teoretice fenomenele care au loc în lume, contradicțiile internaționale și modificările în raportul de forțe pe plan mondial. La baza întregii activități ideologice trebuie să stea materialismul dialectic și istoric, socialismul științific, Programul partidului — Carta noastră fundamentală ideologică, teoretică și politică, expresia marxism-leninismului creator în România. **(Aplauze puternice).** Să facem ca teoria noastră revoluționară să constituie flacăra vie ce luminează permanent activitatea partidului, a comunistilor, a întregului popor în uriașa operă de edificare a societății comuniste. **(Aplauze și urale puternice; se scandează „Ceaușescu — P.C.R.”).**

Propaganda, învățămîntul de partid, munca politico-educativă trebuie să acționeze perseverent pentru ridicarea conștiinței socialiste și creșterea combativității și răspunderii revoluționare a membrilor partidului, a maselor largi ale celor ce muncesc. Un obiectiv de cea mai mare importanță al propagandei noastre este dezvoltarea spiritului patriotic al oamenilor muncii, a devotamentului față de partid, față de patrie, față de cauza socialismului, a hotărîrii lor de a-și pune întreaga energie și forță creatoare în slujba înfloririi continue a României socialiste. În acest scop, este necesar să fie puse mai puternic în evidență realitățile noi ale societății noastre, grandioasele succese obținute într-un timp istoric atât de scurt în transformarea revoluționară a țării, în schimbarea întregului mod de viață al poporului nostru. Trebuie înfățișată în adevărata ei lumină justiția politică a partidului nostru, umanismul nou, revoluționar al orînduirii pe care o edificăm, în centrul căreia se află omul, demnitatea, bunăstarea și fericirea lui. Propaganda noastră trebuie să manifeste mult mai multă combativitate față de activitatea de ponegrire a României socialiste desfășurată de cercurile

reacționare de peste hotare. Trebuie să se dea o ripostă hotărîtă celor ce neagă victoriile istorice obținute de poporul nostru, progresul României — realități evidente pentru toată lumea — celor ce pun sub semnul întrebării însăși esența socialismului. În general trebuie combătute mai susținut încercările forțelor reacționare de a pune la îndoială capacitatea orînduirii socialiste — dovedită în practică — de a soluționa marile probleme ale dezvoltării sociale în epoca noastră, îndemnul la întoarcerea spre epoci și orînduiri perimate, condamnate de istorie.

Se impune, de asemenea, să sporească combativitatea propagandei, a tuturor mijloacelor politico-educative împotriva mentalităților și concepțiilor înapoiate ce se mai manifestă în societatea noastră, a tendințelor de parazitism social și căpătuială, a oricăror influențe ideologice și morale străine, pentru așezarea fermă a întregii vieți sociale pe principiile eticii și echității socialiste, pentru dezvoltarea relațiilor umane noi, de respect, stimă și întraajutorare între oameni, caracteristice societății socialiste și comuniste. **(Aplauze puternice).**

O sarcină de primă importanță o constituie formarea concepției științifice despre materie, univers și societate a comunistilor, a maselor largi de oameni ai muncii. Persistența unor concepții mistice, retrograde în gândirea unor oameni frînează afirmarea lor pleneră în viața societății. Este un anacronism ca în epoca marilor cuceriri ale revoluției tehnico-științifice, a cunoașterii, cînd poporul se afirmă ca un creator conștient al tuturor valorilor materiale și spirituale, să existe oameni, chiar membri de partid, care mai cred în forțe supranaturale. Activitatea politico-educativă trebuie să ducă la formarea omului nou, cu un larg orizont de cunoaștere a legităților dezvoltării lumii, a cuceririlor culturii și științei moderne, militant activ pentru transformarea revoluționară a lumii, pentru idealurile nobile ale comunismului.

În această concepție se impun orientate și manifestările politico-culturale ce au loc în cadrul Festivalului „Cîntarea României” și care nu trebuie să se rezume numai la serbări și concursuri folclorice, la divertisment artistic, ci trebuie să contribuie la intensificarea muncii politice și educative de masă, împletind organic activitatea artistică, tehnico-științifică și interpretativă, cu munca creatoare în producție pentru realizarea marilor obiective ale dezvoltării patriei.

Un rol important revine în acest sens Consiliului Culturii și Educației Socialiste care trebuie să adopte un stil de muncă mai militant, revoluționar, asigurînd ca minunatele condiții create de societatea noastră activității cultural-educative să fie puse în întregime în valoare pentru

dezvoltarea conștiinței socialiste a poporului.

Stimați tovarăși,

Partidul nostru dă o înaltă prețuire realizărilor obținute în formarea culturii noi, socialiste. Subliniez cu satisfacție că în această perioadă au apărut numeroase lucrări literare și de artă de certă valoare educativă și artistică, ce îmbogățesc patrimoniul cultural al țării noastre.

Cu toate realizările, avem încă mult de făcut pentru a da strălucirea cuvenită literaturii și artelor, pentru a crea opere demne de marea epopee constructivă pe care o înfăptuiește poporul nostru. În acești ani au apărut și destule lucrări literare și artistice neesențiale, ce nu se ridică la înălțimea posibilităților creatorilor și a cerințelor societății. Oamenii muncii așteaptă o creație artistică bogată, de o mare diversitate de genuri și stiluri, cu adevărat revoluționară, pătrunsă de spiritul înnoitor al socialismului, care să militeze cu pasiune pentru perfecționarea societății și omului. Iată de ce este necesar ca membrii de partid, toți cei ce lucrează pe acest important front al construirii socialismului, să-și pună întreaga forță creatoare, tot talentul în slujba ridicării literaturii și artei pe o treaptă nouă, superioară. O importanță hotărîtoare are în această privință prezența permanentă a scriitorilor și artiștilor în clocotul vieții și muncii constructive, acolo unde se făuresc marile valori ale progresului uman. Munca este uriașul laborator în care se plămădesc personalitățile cu adevărat proeminente, se afirmă talentele autentice, se nasc geniile, se făuresc capodoperele — atît pe planul creației materiale, cît și al culturii. Inspirîndu-se din impresionantul tablou pe care îl oferă marea cîtorie socialistă a poporului și participînd ei înșiși la munca eroică pentru zidirea noii orînduiri, scriitorii și artiștii vor putea dura opere nemuritoare, mărturii emoționante ale celei mai grandioase epoci din istoria României.

Literatura este chemată să reliefeze convingător noua condiție umană din societatea noastră, idealurile, frămîntările și aspirațiile omului nou, universul său spiritual tot mai bogat, virtuțile și trăsăturile sale morale înaintate, să militeze pentru triumful noului, al idealurilor de dreptate și libertate socială! Biciuind stările de lucruri negative și concepțiile înapoiate, literatura trebuie să dezvolte încrederea omului în forțele sale și în nobilele idealuri revoluționare, punînd în evidență superioritatea orînduirii socialiste. Avem, de asemenea, nevoie de creații muzicale pătrunse de optimism, care să exprime elanul constructiv al poporului, să constituie un imbold în lupta pentru cauza socialismului. Așteptăm tot mai multe lucrări plastice

de toate genurile, care să redea frumusețile patriei, frumusețea chipului ei nou, ca și figura luminoasă a omului de azi. Așteptăm, de asemenea, lucrări mai multe și tot mai valoroase pe tărîmul teatrului și cinematografului, care să îmbogățească continuu viața spirituală a societății noastre.

De la tribuna Congresului adresez oamenilor de litere, compozitorilor și plasticienilor, creatorilor din teatru și cinematografie, tuturor oamenilor de artă, chemarea de a da țării tot mai multe lucrări pătrunse de umanismul revoluționar al societății noastre, care prin mesajul și valoarea lor artistică să contribuie la înobilizarea ființei umane, să cultive spiritul patriotic, devotamentul față de patrie, de cauza socialismului, a fericirii întregului nostru popor. **(Aplauze puternice, prelungite).**

Este necesar ca organizațiile de partid din instituțiile de artă și cultură, uniunile de creație, Consiliul Culturii și Educației Socialiste să exercite un rol mai activ în orientarea și îndrumarea creației artistice, în promovarea fermă în sfera culturii a concepției filozofice materialist-dialectice și istorice despre lume și viață.

Sarcini și răspunderi tot mai mari revin în perioada următoare presei și radioteleviziunii, chemate să pună în centrul preocupărilor lor problemele de bază ale dezvoltării societății noastre, obiectivele esențiale ale Programului partidului, ale hotărîrilor Congresului al XII-lea. Presa și radioteleviziunea trebuie să manifeste cea mai mare fermitate în promovarea noului în toate domeniile de activitate, a experienței înaintate a constructorilor socialismului, a concepției noastre despre lume și viață. Dovedind în toate împrejurările o înaltă principialitate comunistă, presa trebuie să se situeze pe poziții ferme față de stările de lucruri și fenomenele negative, față de concepțiile perimate, retrograde, față de tot ce frînează mersul înainte al societății noastre. Organele de presă, radioteleviziunea trebuie să-și sporească rolul în educația socialistă a maselor, în dezvoltarea spiritului patriotic și a elanului revoluționar al celor ce muncesc, în formarea gândirii noi, în aplicarea în viață a principiilor eticii și echității socialiste. Ele trebuie să devină tot mai mult o puternică tribună a democrației noastre socialiste, a participării maselor la dezbaterile politice ale partidului, la conducerea societății.

Doresc să-mi exprim convingerea că membrii partidului nostru, toți cei ce activează în domeniul propagandei, al educației politice, al vieții cultural-artistice vor face totul pentru a fi la înălțimea sarcinilor trasate de Congresul al XII-lea, aducînd o contribuție sporită la transformarea revoluționară a omului și societății, la făurirea socialismului și comunismului în România. **(Aplauze puternice, prelungite).**

Al XII-lea Congres al P.C.R.

■ Viața demonstrează cu putere justetea politicii partidului nostru bazată pe aplicarea creatoare a socialismului științific, a adevărilor universale valabile la condițiile concrete ale țării noastre. Partidul se afirmă tot mai puternic ca centru vital al întregii națiuni, de la care emană gândirea cuceritoare menită să asigure transformarea revoluționară a societății, forța ce însuflețește toate energiile creatoare și pune în valoare geniul întregului popor român, deschizând patriei minunate perspective de progres și civilizație.

NICOLAE CEAUȘESCU

(Din Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al XI-lea și Congresul al XII-lea și sarcinile de viitor ale partidului)

Din sala Congresului XII

Atitea inimi care bat la fel
Și-un singur gând legându-le pe toate,
Mânunchi de raze cu același țel :
O lume stăpînită de dreptate !

Congresu-i comunistii și partidul
Ce pentru-o țară, bine vrînd și pace,
Viitorimii drumul larg deschidu-l :
Vast răsărit ce floarea și-o desface.

Și ca în codru-i freamătul în sală,
Un cînt e șesul, valea, dealul, glia,
Acesta e Congresul plin de fală
Ce strălucește peste România !

Mihai Beniuc

Comunistul de omenie

NE-AM intrunit din nou în forumul suprem al partidului — Congresul — pentru a chibzui cu grijă, cu răspundere, cu înțelepciune și cu îndrăzneală asupra destinelor acestei țări a noastre, ale poporului român, ale clasei muncitoare. Cu luni în urmă, au fost publicate proiectele de documente. Încă un fapt grăitor al democratizării vieții noastre de partid. Apariția lor în presă ne-a dat posibilitatea și răgazul să reflectăm cu temeinicie la cele ce avem de făcut. Raportul prezentat de către secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în ziua deschiderii Congresului a adus noi lumini, noi analize, noi aprecieri, noi idei, noi propuneri, care, ca de obicei, ne obligă și ne cheamă să gândim și, în consecință, să acționăm. Cu acea pătrundere sigură și profundă în esența lucrurilor și a evenimentelor, care îl caracterizează pe secretarul general al partidului, cu acea îndrăzneală a unei excepționale personalități comuniste, cu acea pasiune și dragoste pentru tot ce este al poporului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu ne-a înfățișat analitic desfășurarea evenimentelor de la Congresul al unsprezecelea și pînă acum, dar mai ales, a aruncat o puternică lumină asupra viitorului. Pornind de la stadiul atins în dezvoltarea economiei românești și de la necesitatea ca țara noastră să se transforme într-un timp, relativ scurt, într-un stat dezvoltat din toate punctele de vedere, expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu și proiectele supuse discuției noastre prefigurează imaginea patriei de mâine, cu o pregnantă forță revelatoare și mobilizatoare, o imagine plină de speranțe a viitorului nostru ca popor și stat, un viitor garantat prin biruințele de pînă acum, prin capacitatea de muncă și creație a poporului român.

După acest Congres, intrăm într-o perioadă și mai febrilă de construire în România a societății socialiste multilaterale dezvoltate, în drumul spre comunism. Facem aceasta în condițiile unei situații internaționale care se schimbă rapid și ale unei extraordinare revoluții în tehnică și în știință. Urcușul nostru se accentuează. Energiile vor fi puse la mari încercări. Eforturile se vor dubla. Voințele se vor încorda. Acesta este momentul hotărîtor al istoriei noastre contemporane și trebuie să trecem prin el cu izbîndă deplină. Conștiința ne este clară că altă cale nu există.

Cum vom fi prezenți noi, scriitorii, în acest moment de mare tensiune creatoare, cum îl vom consemna în operele noastre ?

Participanți cu inima și mintea la tot ce se înfăptuiește azi în România, scriitorii, indiferent de limba în care se exprimă, își află în Proiectul de Directive, în Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, propriul lor program de muncă. Așa cum s-a spus într-o re-

centă ședință a Consiliului Uniunii Scriitorilor, în care s-au discutat proiectele de documente, literaturii îi revine nobila misiune de a da glas aspirațiilor de dreptate, libertate și progres ale întregului popor, de a făuri imaginea artistică nepieritoare a acestei mari epoci, de a evoca trecutul glorios de luptă, de a îmbogăți spiritual omul prin realizarea frumosului, de a contribui la transformarea revoluționară a conștiinței umane. Literatura contemporană trebuie să participe substanțial la dezvoltarea culturii noastre, cultură care este factor esențial în construirea societății socialiste, în evoluția spirituală a omului nou, în afirmarea pe plan internațional a valorilor de necontestat ale orînduirii sociale din România modernă.

Sarcinile pe care Congresul, Raportul tovarășului Nicolae Ceaușescu le pun în fața scriitorilor sînt încărcate de răspundere și noblețea chemărilor de vastă perspectivă. Sîntem siguri că la viitorul Congres, privindu-și critic și autocritic activitatea, frontul creatorilor de literatură, ca parte integrantă a frontului constructorilor socialismului din România, va fi prezent cu noi opere de o incontestabilă valoare.

Nu cu multă vreme în urmă, la Conferința organizației municipale de partid din București, mulțumind participanților pentru adeviziunea la propunerea de a fi reales secretar general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea că își îndeplinește, în înaltul post pe care îl ocupă, îndatorirea de soldat al partidului, de comunist de omenie.

Cît sînge și cite lacrimi au curs pentru ca la cirna țării să ajungă omenia ! Fiindcă, pentru aceasta ne-am ridicat noi, comunistii, și am asaltat cerul pentru ca în această țară să domnească dreptatea socială și omenia, pentru ca omul, această minune a naturii, să fie om în țara noastră, să fie slujit, iubit și respectat, pentru ca el, omul, prin munca lui să fie mai înțelept, mai bun, mai generos, mai frumos sufletește.

Noi, scriitorii din România, împreună cu milioanele de locuitori ai acestui pămînt al nostru, vrem ca la cirna partidului să rămînă mereu comunistul de omenie Nicolae Ceaușescu. Din umilul sat al Scorniceștilor de altădată și pînă la acest înalt loc, el a parcurs un drum greu, de luptă. Nu i-a cruțat pe dușmanii poporului, ai clasei muncitoare, ai umanismului, dar pe om, pe omul adevărat, l-a iubit, l-a respectat și l-a ajutat întotdeauna. De aceea, putem afirma cu puternic temei că secretarul nostru general este un comunist de omenie.

Votînd pentru ca tovarășul Nicolae Ceaușescu să fie reales secretar general al partidului, votăm pentru viitorul nostru, pentru demnitatea și libertatea noastră, votăm pentru om, pentru comunism.

George Macovescu

Echilibru și rigoare

RAPORTUL secretarului general al Partidului Comunist Român a înfățișat — cu echilibrul și rigoarea unei opere clasice — imaginea zilelor, muncilor și împlinirilor României socialiste. A semnalat carentele activității noastre. A arătat cum putem clădi punți drepte între aspirații și realitate. A conturat îndatoririle și perspectivele țării, în contextul problemelor care se pun în acest ceas tuturor membrilor marii familii a umanității. A numit ideile, forțele și tendințele care-și dispută viitorul, indicînd un drum cert și deschizînd o perspectivă amplă. A afirmat și exprimat un spirit de veghe și de fidelitate față de idealurile revoluționare. A lansat un vibrant apel la dezarmare și pace. Ascultînd cuvintele tovarășului Nicolae Ceaușescu am avut simțămîntul că raportul se constituie într-unul din cei mai luminoși și mai cuprinzători factori de judecată și de înțelegere ai lumii contemporane. Îngăduiți-mi să-mi exprim întreaga adeviziune la Raportul prezentat de secretarul nostru general.

Printre cele mai însemnate cuceriri ale României socialiste se află și aceea că s-a impus și s-a consolidat o nouă concepție asupra culturii. Cultura nu mai e socotită ca prisosul și podoaba steapă a existenței, ci un element de cunoaștere și desăvîrșire a omului. Un act prin care ținem socoteală și dăm evidentă de noi înșine. În cultură, socialismul vede una din forțele ziditoare ale personalității și una din trăsăturile identității unui popor. Cultura reprezintă în viziunea noastră o cristalizare în durată a năzuințelor, realizărilor și puterilor specifice națiunii. Conștiința, memoria și harta spiritului ei. Ceea ce o distinge și o definește. Iată de ce procesul făuririi culturii și al răspîndirii ei — între granițe și dincolo de ele — se integrează în eforturile generale ale țării.

În perioada care a trecut de la cel de-al XI-lea la al XII-lea Congres, numeroase opere au atestat și îmbogățit în aria literaturii și artei semnificația și valoarea construcției pe care o înfăptuim. Dar pentru mine unul cîștigul cel mai însemnat dobîndit în acest domeniu e că tot mai mult cultura, ca rezultat al adîncirii democrației socialiste, a devenit un fapt de comuniune și de solidaritate. Cărțile, tablourile, filmele, spectacolele sînt prilejuri de a dezbate cu ușile deschise tot ceea ce se gîndește și se realizează. Problemele acute și esențiale ale prezentului nostru sînt examinate cu răspundere într-un cadru foarte larg și foarte accesibil. Evident, în acest chip, cultura nu mai e un teritoriu mărginaș și izolat, iar puterile ei de înțelegere au sporit considerabil. De asemenea, și orizonturile ei s-au extins. Pe de altă parte, s-a intensificat participarea maselor la viața intelectuală. Nu am intenția să produc aici cifre statistice, dar oricine observă cît de repede se epuizează cărți tipărite în tiraje uriașe sau cît e de mare frecvența publicului la diverse spectacole care țin afișul nenumărate stagioni. Și nu pot să nu corelez această mutație revoluționară intervenită în raporturile dintre creator și public de ridicarea la viață, la cultură, la conducerea țării a milioane de oameni. Să ne amintim, în această ordine de idei, că unul din geniile literaturii noastre, reflectînd în urmă cu decenii la destinul operi sale, socotea că nici paginile lui, nici ale altora nu vor trece vreodată dincolo de

interesul citorva. „Geaba — spunea I.L. Caragiale — sînt eu scriitor mare, cînd optzeci la sută din ai pentru care am scris nu știu să citească. Păi glorie-i asta ?”. Temeiurile tristeții lui Caragiale s-au risipit nu numai datorită împlinirii că de mult s-a încheiat acțiunea de alfabetizare, dar și prin faptul că astăzi, cei mulți, foarte mulți, după ce au urcat într-un mod impresionant treptele culturii, sînt ei înșiși făuritori de cultură. Festivalul „Cîntarea României” marchează strălucit această superioară etapă a ascensiunii spre lumină. Unii vîd în acest festival un fel de concurs încununat cu distincții. Dar socot că el trebuie considerat în primul rînd ca o emulație a inteligenței, frumosului și expresivului. Un teren unde se antrenează și se exercită facultățile intelectuale ale maselor într-un efort de aprofundare și de perfecționare a gîndirii în toate domeniile. Și nu numai, sau în primul rînd în artă. Atît știința cît și arta au tras foloase și mai cu seamă pot beneficia, dacă procedeză cu rost și înțelepciune, de acest cîmp de stimulare și de manifestare a energiilor creatoare și care dezvoltă capacitatea de recepție, de însușire a ideii. Să nu facem deci o sărbătoare cu premii din ceea ce a fost conceput a fi o activizare a personalității, o școală a autoconducerii și o trăsătură de unire printr-o educație reciprocă și plurală. Problema pe care am semnalat-o e, desigur, neînsmnată față de altele. Dar ea constituie un fragment dintr-o totalitate. Face parte din ansamblul de măsuri menit să anime activitatea spirituală a întregului popor și să întărească armonia și conlucrarea între creator și mase din perspectiva a două dintre țelurile și atributele cele mai de preț ale socialismului: cultura democrației și democratizarea culturii.

Aceste obiective, aceste trăsături distinctive ale noii noastre societăți se află în centrul preocupărilor tovarășului Nicolae Ceaușescu. Prin toată activitatea sa, secretarul general al P.C.R. ne oferă exemplul impresionant al conducătorului într-un deplin acord cu năzuințele poporului său. Întreaga sa operă, călăuzită de setea idealului, de imaginația creatoare, de luciditatea fără greș, de simțul posibilului, constituie un neîntrerupt proces de fuziune cu inima țării. Rareori o personalitate a dus pe culmi mai înalte ceea ce înseamnă știința necesității momentului și perspectiva istoriei. Pentru noi, tovarășul Nicolae Ceaușescu intrupează conștiința răspunderii, pasiunea revoluționară, patosul patriotic și sentimentul umanității reunite în libertate, în dreptate, în armonie.

Prezența lui în fruntea partidului și a țării este o necesitate istorică. El vine pe firul de legendă al marilor cîrmaci ai acestui popor. Simbioza lui totală cu sufletul maselor, cu sufletul poporului a dat funcțiilor pe care le deține un uriaș conținut afectiv, o vibrație adîncă și gravă.

Pentru noi toți, Nicolae Ceaușescu întruchipează omul nou, comunistul de omenie, idealul final și vital al viziunii noastre despre lume, ținta întregului nostru efort moral.

Să ne trăiască și să ne conducă ani mulți și fericiți în pace și prosperitate, sub cerul de lumină al comunismului !

Radu Beligan

Partid! Constructor de datini comuniste

Partid! Flacăra vie, purificatoare,
lumină, îndemn și idee,
credință răscolitoare
de conștiințe,
temelie columnei de țeluri înalte,
floare de soare,
prispă de vatră românească
în zorii de purpură, visătoare.

Partid! Credința în frumusețea zilei de
miezul de piine,
piscul Carpaților cel mai înalt,
puterea izvorului de-a fi limpede, pur,
aripă neostenită zburind
către zările comunismului.

Partid! Chipul stelei noastre polare,
seninul din ochii copiilor noștri,
omenia și visul preschimbate-n avânt,
făuritor de istorie,
de străluminata istorie,
înțelept în cuvânt.

Partid! Constructor de datini noi,
pe pământul României, curat,
iubitor de strămoși și de doine,
luptător neînfricat,
iubit de popor,
de popor ascultat și urmat.

Soare-n amiază de vară,
ploaie când sămînța e pusă pe rod,
sinteză a dragostei de țară,
credincios idealului nostru românesc,
bărbatul cu tîmple cărunte,
adevăr din lupta poporului înspicat.

Partid! Muncitorul asudînd
să preschimbe cuvîntul în faptă,
țăranul asudînd
să preschimbe sămînța în rod,
învățatul asudînd
să preschimbe ipoteza în axiomă,
noi toți osirduind
pe calea cea dreaptă.

Partid! Cutezanță și dor,
Făt-Frumos viteaz și cinstit;
România — grădină cu mere de aur,
măiastră-nălțare,
rotund daurit.

Partid! Conștiință trează și demnă,
puterea poporului nostru, eternă.

Partid! Ostaș al Independenței României,
internaționalist luptător,
sfetnic al păcii în lume,
temerar visător.

Partid! Sevă, rădăcină, tulpină și frunze
idealului rinduit de Program,
dușman al gîndirii obtuze,
al celor ce apasă pe alții, dușman.

Partid! Stegar neaplecat de furtuni,
totdeauna în primele rinduri,
copleșit citeodată de gînduri,
pentru ca omul să fie mai harnic, mai
pentru ca anii ce vin să fie mai buni.

Partid! Nestrămutată dorință și luptă,
deasupra Carpaților cerul să fie
veșnic albastru și neschingiuit.

Partid! Cetățean al Comunei
și constructor al ei,
libertății tovarăș de drum,
focul nostru de strajă,
veșnic dîrz, veșnic viu,
focul nostru de strajă
iscat din oasele bunilor tăi.

Partid! Putere, înțelepciune, cutezanță,
suflet al țării de nebiruit,
clîtor de ev comunist,
conștiință trează și demnă,
puterea poporului nostru, eternă,
de om, de Carpați, de cîmpie, de Dunăre
veșnic slăvit.

Radu Selejan

Eroi de epopee

RAREORI prototipurile eroilor artelor și literelor române se adună împreună, într-un număr atât de impresionant, sub cupola aceleiași săli. Ca să-i întîlnim, trebuie să coborîm în adîncul minelor, să ne apropiem de flăcările furnalelor, să intrăm în halele uzinelor, să urcăm pe schelele amețitoare, să cercetăm laboratoarele ultramoderne, să vizităm școlile, apoi să străbătem cîmpurile imbelșugate, răscolite de tractoare cu herghelii de cai putere. Iată, acum, dintr-o singură aruncătură de ochi îi văd pe mulți dintre ei strînși la marele sfat al partidului și al țării în Sala Palatului Republicii. Eroi în toată puterea cuvîntului, dar oameni adevărați, în carne și oase. Eroi ai anilor negri și grei din ilegalitate, eroi ai eliberării țării de sub dominația fascistă, eroi ai revoluției socialiste, ai muncii, ai edificării unei lumi mai drepte și mai bune în patria noastră. Eroi ai îndrăznelii creatoare, ai cunoașterii tainelor naturii, ale lumii și-ale propriei noastre ființe, eroi ai gîndului și ai faptei comuniste, eroi exemplari prin nemărginita lor omenie românească.

Cîtă complexitate și bogăție sufletească, cîtă maturitate, pregătire politică și profesională, cîtă autenticitate a trăirii mărturisesc acești comuniști de omenie pe care i-aș vrea, din toată inima, eroii cărților noastre, ai filmelor și ai pieselor de teatru, ale căror portrete morale le-aș dori mai des prezentate în paginile revistelor literare, în centrul reportajelor care ar putea semăna mai mult cu ei în privința firescului și a autenticității.

Iată, ascultîndu-i vorbind cu dragoste și devotament neîțarmurit despre rolul partidului și al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în viața nouă a țării și în propria lor viață liberă, demnă și fericită, despre munca și realizările lor, despre greutățile pe care le vor întîmpina în activitatea de producție, despre visurile și nădejdiile lor, mi se conturează în min-

te zeci și sute de personaje vii, autentice, convingătoare, care merită să stea în centrul celor mai bune romane, nuvele, piese de teatru, reportaje, scenarii de film din creația noastră contemporană.

Neîndoios, izvorul adînc, nesecat al oricărei creații autentice, adevărate și convingătoare, este în gradul cel mai înalt numai viața, viața oamenilor așa cum e ea în veșnica, tulburătoare ei devenire dialectică. Ca să transmită senzația vieții, literatura se cade să țină neapărat pasul cu mersul demn și sigur, cu gîndirea și lumea de sentimente a acestor oameni ruși din viață, adevărații oameni noi, constructori pricepuți și harnici ai unei lumi noi, socialiste. Literatura și artele vor cîștiga tot mai mult dacă vor insista să surprindă în și mai mare profunzime orizontul spiritual al acestor oameni minunați.

Nu mă îndoiesc nici o clipă că istoricele documente ale Congresului al XII-lea al partidului, prin bogăția lor de idei și perspectivele luminoase deschise în fața marii și unitei noastre familii socialiste, vor înfrîuri profund și creația literară artistică, îi vor oferi o imagine mai cuprinzătoare asupra realității, asupra continuei lupte dintre vechi și nou — una din marile surse ale prozei și dramaturgiei dintotdeauna —, vor adînci și nuanța tot mai mult umanismul și realismul creației contemporane, hrana spirituală a acestor eroi de epopee comunistă care, strîns uniți în jurul partidului, al secretarului său general, își hotărăsc destinul liberi și demni în țara lor independentă și suverană, bazați pe propria lor muncă, pe strădania întregului popor, al cărui viitor îl voim cu toții tot mai luminos și mai fericit. Cartea inspirată din tumultul vieții va contribui la curățirea acestui viitor.

Ion Dodu Bălan

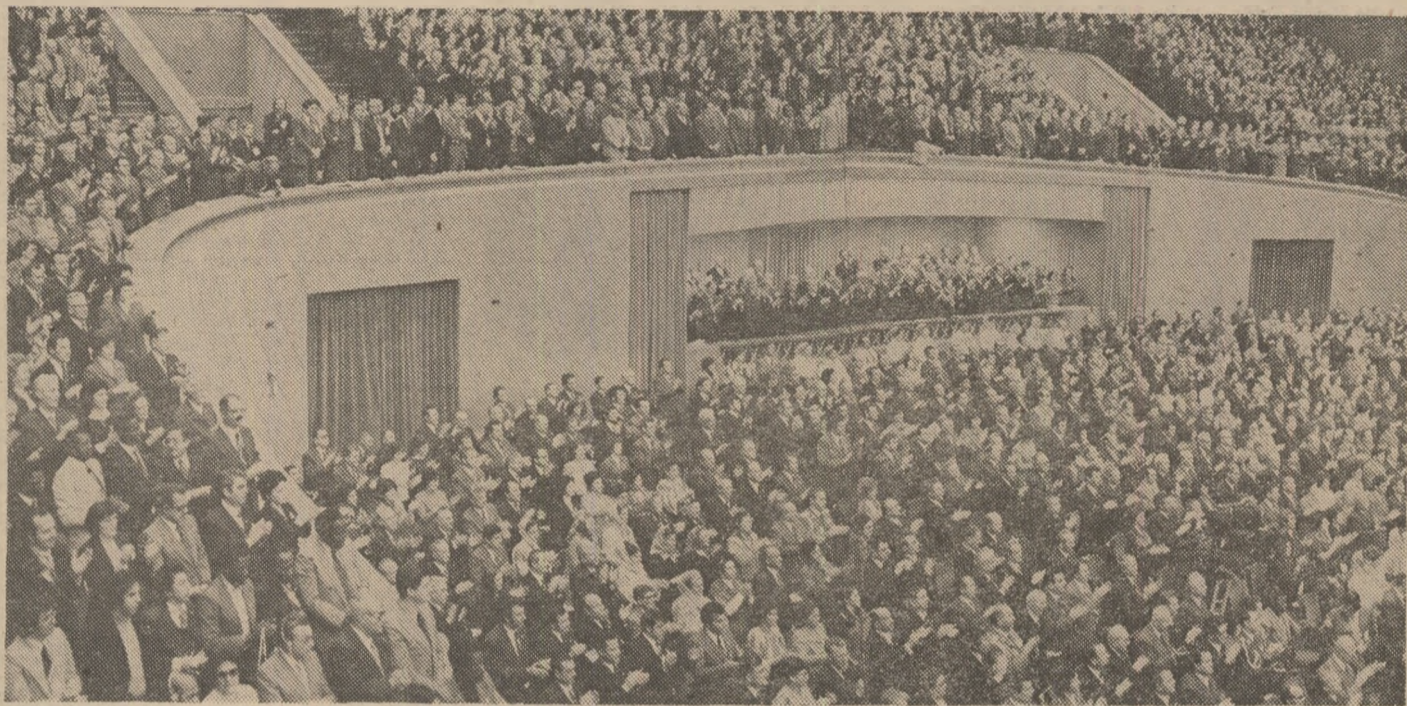
Al XI-lea Congres al P.C.R.

■ Am înfăptuit revoluția de eliberare națională și socială. Am asigurat dezvoltarea democratică a țării, înfăptuirea revoluției și victoria socialismului, edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate și deschiderea căilor spre comunism. Am schimbat radical condițiile de muncă și de viață ale întregului nostru popor.

Am învins multe greutăți, de tot felul, dar am mers neabătut înainte, în frunte cu Partidul nostru Comunist — forța politică conducătoare a națiunii, care își îndeplinește cu cinste misiunea istorică de a asigura dezvoltarea continuă, independentă a patriei, de a asigura victoria comunismului în România.

NICOLAE CEAUȘESCU

(Din Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al XI-lea și Congresul al XII-lea și sarcinile de viitor ale partidului)

Pentru triumful noului

AM FOST o vreme prizonierii unei concepții eronate despre legătura noastră cu mediul primordial — și ar fi trebuit să ne amintim că Engels spunea, în *Dialectica naturii*: „...noi nu stăpânim natura în felul în care un cuceritor stăpânește un popor străin“, respingând apoi „ideea absurdă și nefirească a opoziției dintre om și natură...“. Conștient sau nu, această concepție e și ea vinovată de perturbarea echilibrului ecologic și de secătuirea resurselor naturale, în anumite zone ale planetei.

Asistăm acum la încercarea de a acredita ideea în fel de absurdă și de nefirească a opoziției dintre om și tehnologia modernă. Autorii acestei tentative pornesc de la experiențele traumatizante ale unei lumi zguduite de crize și ajung să regrete orînduirea primitivă și evul mediu, care ar fi oferit, chipurile, un cîmp mai larg de afirmare personalității umane. Într-o carte din 1954, *Societatea tehnologică*, Jacques Ellul scrie, de pildă, că omul primitiv „muncea cît mai puțin și era mulțumit cu un consum scăzut de bunuri... Timpul rezervat utilizării diferitelor tehnici era limitat, în comparație cu cel rezervat somnului, conversației, jocurilor sau, în cel mai bun caz, meditației“. Iar Charles Reich susține că în epoca medievală „nici tehnologia, nici piața nu reușesc să se situeze deasupra celorlalte valori sociale“. (*Inverzirea Americii*, 1970).

Nu contest buna credință a acestor autori, ci imposibilitatea întoarcere pe care o sugerează. A considera că între progresul tehnologic și cel uman există o incompatibilitate funciara înseamnă a nu înțelege condiționarea social-economică a mersului înainte în orice domeniu de activitate. Pentru că acolo unde știința și tehnica se dezvoltă potrivit unor norme raționale, unei strategii pe termen lung, ele devin un factor decisiv în asigurarea bunăstării și propășirii oamenilor, în eliberarea lor de eforturile excesive și de rutină, îngăduindu-le să-și exercite deplin capacitatea de muncă și de creație. Unor astfel de oameni li se adresează **Directivile Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român cu privire la dezvoltarea economiei socialiste a României în cincinalul 1981—1985 și orientările de perspectivă pînă în 1990**, cerîndu-le să promoveze „o gândire științifică profund novatoare, îndrăzneată, cu adevărat revoluționară, care, pornind de la cele mai avansate realizări pe plan mondial, să îmbogățească cu noi descoperiri cunoașterea universală“.

Iată de ce cred că sîntem datorii să combatem implicit și explicit teoria conflictului dintre valorile umaniste tradiționale și cele propuse de civilizația modernă, investigînd toate structurile realității, pentru a surprinde în fiecare pulsația acestui timp. Numai astfel creația va avea un orizont larg, pe măsura operei de construcție multilaterală pe care o înfăptuim, iar personajele noastre nu vor fi văduvite de o trăsătură esențială a spiritului epocii. Numai astfel vom putea răspunde cu cinste îndemnul formulat în atîtea rînduri de tovarășul Nicolae Ceaușescu și reinnoit de la tribuna Congresului al XII-lea, ca „literatura să militeze pentru triumful noului“. Pentru acest perpetuu și însuflețitor îndemn, pentru grija și prețuirea pe care le-a arătat întotdeauna scrierilor pătrunse de înalta vibrație a umanismului revoluționar, îmi alătur glasul celui al colegilor mei care, cu unanimitate și neștrămutată convingere, susțin realegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în suprema funcție de secretar general al Partidului Comunist Român.

Vlaicu Bârna

Ion Hobana

Noua condiție umană

SE AFLĂ în Raportul Comitetului Central al Partidului Comunist Român prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu în prima zi a celui de al XII-lea Congres al Partidului o propozițiune asupra căreia se cuvine să meditam cu gravitatea și răspunderea impusă de orice definiție ce deschide perspective noi afirmării literaturii române. „Literatura este chemată — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu — să reliefeze convingător noua condiție umană din societatea noastră, idealurile, frământările și aspirațiile omului nou — universul său spiritual tot mai bogat, virtuțile și trăsăturile sale morale înaintate, să militeze pentru triumful noului, al idealurilor de dreptate și libertate socială!“. Rîndurile citate fac parte dintr-un capitol mai larg în care secretarul general al partidului se oprește asupra a ceea ce literatura și arta au realizat în cei cinci ani cîți au trecut de la ultimul congres al Partidului Comunist Român. Capitol în care se arată că „în această perioadă au apărut numeroase lucrări literare și de artă de certă valoare educativă și artistică, ce îmbogățesc patrimoniul cultural al țării noastre“, dar și „destule lucrări literare și artistice nesemnificative, ce nu se ridică la înălțimea posibilităților creatorilor și a cerințelor societății“.

Aprecierea succeselor și arătarea nereușitelor din această perioadă ne fac pe toți să ne gîndim căre sînt căile prin care literatura va cunoaște în viitor împlinirile ce o vor duce pe o nouă treaptă a afirmării ei naționale și universale. Fără îndoială acea meditație asupra condiției umane, a noii condiții umane în socialism va deschide scriitorului posibilitățile unei largiri a orizontului său de inspirație, a reliefării a ceea ce este inedit în devenirea istorică a tipologiei sociale românești, în definirea structurilor morale și psihologice ale poporului nostru. „Condiția umană“ nu este însă o abstracțiune, nici un concept vag ci rezultanta unui complex de factori materiali și spirituali pe care Raportul i-a pus în evidență cu claritate și luciditate, reliefindu-se ceea ce a fost viabil în acești cinci ani. „Noua condiție umană“ nu-i o floare de seră ci expresia unor mutații care se petrec în planul vieții economice și se desăvîrșesc în posibilitățile pe care societatea le oferă omului de a împlini în mod armonios o personalitate. „Noua condiție umană“ nu ni se relevă instantaneu, ea se exprimă în faptele vieții noastre cotidiene, în ceea

ce am putea numi existența noastră obișnuită ce nu este marcată totdeauna de evenimente ieșite din comun și, în același timp, în momentele de grea încercare și de cumpănă. O semnificativă gestul mărunț pe care nici nu-l mai distingem la prima vedere și fapta ce presupune dăruire, renunțare, și chiar jertfă. Condiția umană nu-i dată pentru eternitate ci se transformă odată cu transformarea tuturor împrejurărilor vieții care îl fac pe om să fie nu numai stăpîn pe munca lui ci și pe destinul lui, să se elibereze de toate povățile materiale care nu-i îngăduiau să se comporte cu demnitate, cu intranșigență, cu dirzenie și forță morală.

A reliefa „noua condiție umană“ din societatea noastră reprezintă în fond răspunsul filosofic pe care noi îl dăm, prin imaginea artistică, vechii condiții umane pusă în evidență cu atîta strălucire de scriitorii înaintași. Dialogul se duce astfel nu reliefind „întîmplările“ accidentale ci esența omului care aspiră din totdeauna la o condiție umană superioară prin armonizarea cerin-

țelor sale materiale cu cele morale și spirituale. Dar noua condiție umană nu se realizează de la sine. E un proces îndelung, plin de frământări, un proces conflictual, ea își află adversari văzuți și nevăzuți deoarece „noua condiție umană“ este echivalentă cu eliberarea deplină a personalității umane care poate afirma nestingherită ideile adevărului, ale dreptății, ale libertății. A vorbi despre „noua condiție umană“ înseamnă să vorbim despre această neconținută preface a unei societăți care își caută mereu căile prin care împlinirea omului să devină etalonul tuturor faptelor noastre, etalonul progresului social.

„Noua condiție umană“ reprezintă esența literaturii pe care secretarul general al Partidului Comunist Român ne îndeamnă să o scriem, să o publicăm, pentru ca spiritualitatea românească să-și afle în pagina de carte expresia ei plenară, timbrul ei unic, originalitatea ei perenă.

Valeriu Râpeanu

Marea temă

AM ASCULTAT cu o vie emoție istoricul Raport pe care secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, l-a prezentat la deschiderea lucrărilor celui de al doisprezecelea Congres al comunistilor din România. Am zis istoricul Raport pentru că rezumă esențial o etapă a istoriei noastre contemporane și luminează înainte perspectiva unei etape noi. El se integrează unui proces neîntrerupt, de dezvoltare, pe care poporul nostru, sub conducerea Partidului Comunist Român, îl urmează de mai bine de trei decenii.

Raportul reprezintă pentru aceste etape o sinteză riguroasă și exactă a întregului complex de viață socială, economică și spirituală, a poporului nostru, elaborată de pe poziția celei mai înaintate ideologii. El întrupează o Magna Charta a muncii creatoare, pe care națiunea întreagă o desfășoară cu elan și abnegație, mîndră de a se socoti înfăptuitoarea propriei sale fericiri. Ascultîndu-l, îl asemuiam cu un vast poem al realității prezente și al celei în devenire, în ale cărui idei și cifre se înscriu „muncile și zilele“ pline de eroism ale oamenilor de azi. O expresie lapidară, de o mare claritate, dă rezonanță adîncă

acestui conținut de gîndire revoluționară, care vibra cu atîta căldură în glasul secretarului general.

Rolul științei ocupă o poziție cheie în perspectiva viitorului pentru că revoluția tehnico-științifică aduce zi de zi noi cuceriri în toate sectoarele de activitate. Este prevăzut ca în cincinalul următor toate aceste cuceriri să fie aplicate în producție. Dar, în aceeași ordine de idei, Raportul se referă și la necesitatea de a îndruma și stimula munca de cercetare științifică.

Literaturii și artei, Raportul îi prescrie o largă libertate de creație, o diversificare din punct de vedere al formei și stilului, combătînd șablonul, rigiditatea, dogmatismul. Artei îi revine rolul de a modela sufletele, de a contribui la formarea omului nou.

Marea temă a forum-ului Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român este destinul României socialiste. Iar toate punctele de foc ale dezbaterilor lui sînt cuprinse în acest istoric Raport, întrerupt pe parcurs de numeroase aplauze și aclamații, adresate toate creatorului său, tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Demnitate, Libertate, Fericire

„Infăptuirea acestor obiective va determina ridicarea pe o treaptă superioară a bunăstării poporului și realizarea unei noi calități a vieții, dezvoltarea generală a civilizației materiale și spirituale a societății noastre socialiste, afirmarea tot mai puternică a umanismului revoluționar, în centrul căruia se află demnitatea, libertatea și fericirea omului”.

(Nicolae Ceaușescu, Raportul cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al XI-lea și Congresul al XII-lea și sarcinile de viitor ale partidului)

DEMNIȚATE, LIBERTATE, FERICIRE — iată triada dialectică ce definește esența umanismului revoluționar în concepția tovarășului

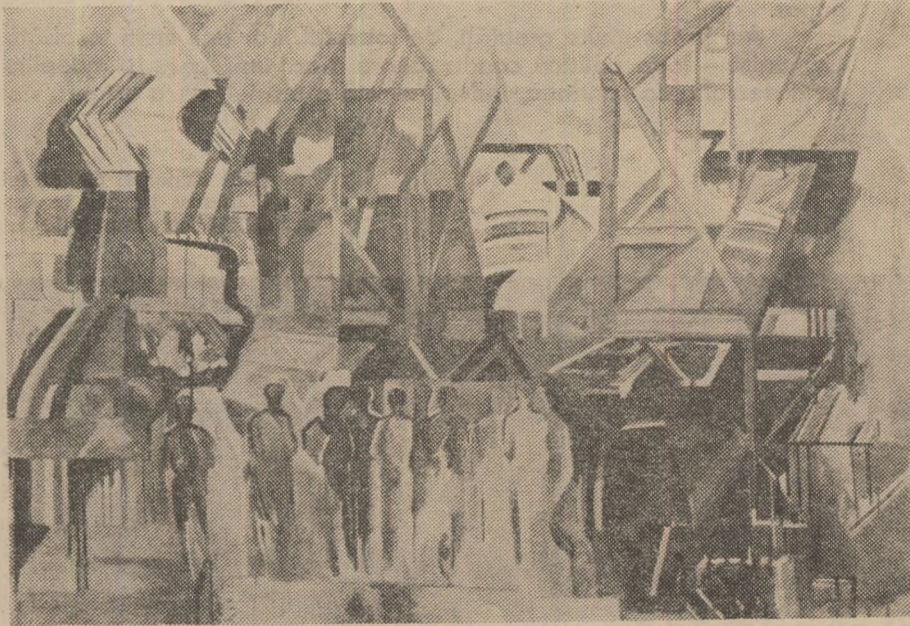
Nicolae Ceaușescu pe care toți comunistii, toți fiii națiunii îl doresc reales în fruntea Partidului, la cîrma Țării. Trei noțiuni care închid în ele o istorie, un drum de măreție și de glorie, de căutări și de îndrăzneală, ele exprimă însăși esența ființei spirituale a unui popor mîndru și viteaz pe care nici urgiile naturale, nici vitregiile vremilor trecute nu l-au putut încovoia, nu i-au anihilat dorul de libertate. O triadă ce cumulează și structurează într-un chip specific toate valorile politice, morale, sociale, filosofice prin care poporul român își înscrie cu cinste numele în harta de aur a popoarelor civilizate. Valori axiale ce polarizează și condensează truda și aspirațiile legitime ale poporului, adevărate generatoare de lăuri morale, de puteri civilizatorii, zămislitoare de frumusețe și adevăr: fără ele nu am putea concepe conștiința de sine a unui popor mîndru și viteaz, increzător în destinul și viitorul său.

Demnitate, Libertate, Fericire ca etos moral reprezintă o zestre spirituală nepieritoare, chează de trăinicie noilor zidiri pe care le-au făcut posibile și necesare revoluția de eliberare socială și națională din august 1944. Se poate spune însă că acest etos moral a devenit stil de viață, generînd principii de politică internă și internațională a statului și partidului nostru în deosebi în ultimii 15 ani, începînd cu Congresul al IX-lea al partidului. Sînt anii în care un flu credincios al acestui pămînt, un mare și înflăcărat patriot care și-a identificat întreaga gândire, simțire și acțiune cu vrerile și năzuințele poporului a știut să sondeze adînc în zăcămintele sufletesti ale poporului spre a extrage și a pune în lucrare istorică activă trasături definitorii ale etosului românesc. Raportul prezentat la Congres este un model de analiză științifică, de gândire critică novatoare materialist-dialectică și istorică tocmai prin capacitatea sa de a construi pe acest etos, îmbogățit de experiența dobîndită deja, grea, contradictorie dar atât de turbătoare prin nouitatea, prin ineditul, prin frumusețea adevărilor ei — imaginea convingătoare, stimulativă a unei societăți mai drepte și mai umane în care se creează pentru fiecare om al muncii și pentru întregul popor condiții optime ale unei vieți fericite și demne.

Nu e oare semnificativ faptul că în toate documentele de partid, în toate lucrările tovarășului Nicolae Ceaușescu revine ca un motto, ca o determinare de esență, un principiu fundamental al umanismului: afirmarea practică, nu doar teoretică, a omului ca valoare supremă, subordonarea tuturor gîndurilor și acțiunilor, a tuturor actelor creatoare de cultură și civilizație binelui și fericirii omului? „Politică partidului de construcție socialistă nu cunoaște țel mai înalt decît bunăstarea și fericirea poporului” de vreme ce „tot ceea ce realizăm în România este destinat omului, creșterii nivelului general de civilizație al întregii noastre națiuni socialiste” — se afirmă din nou în Raportul la Congres — document programatic de clarvăzătoare și optimistă gândire prospectivă ce anticipează chipul României de mine ca o țară socialistă cu dezvoltare medie. Și astfel cel mai înalt Forum al comuniștilor proiectează România pe traiectoriile solare ale viitorului, ale aceluia viitor comunist care se naște sub ochii noștri și pe care noi, generațiile actuale, avem marea fericire de a-l vedea — cu fiecare Congres al Partidului — tot mai limpede, tot mai aproape de noi.

SĂ NU uităm însă că în orizontul gîndirii și practicii noastre, călăuzită de principiile umanismului revoluționar, criteriul economic al unui nivel de dezvoltare medie pe care-l va atinge România în cincinalul 1981—1985 pînă la Congresul al XIII-lea al partidului (ce va deschide noi și noi zăriști spre viitorul comunist) trebuie corelat cu criteriul politic și moral al unui nivel de dezvoltare superioară a omului — înțelegînd prin aceasta deopotrivă o cunoaștere științifică tot mai adîncă a naturii și societății și o conștiință politico-morală înaintată. Sînt două laturi inseparabile ale înseși condițiilor umane, premisă fundamentală a oricărei construcții și autoconstrucții umane, călăuzită de valorile umanismului revoluționar.

„Este necesar să pornim permanent de la faptul că întreaga dezvoltare a lumii este rezultatul evoluției dialectice neînterupte a naturii și universului, precum și

VIORICA IACOB: Șantier naval

(Din expoziția deschisă la Muzeul de artă în cinstea Congresului al XII-lea al P.C.R.)

rezultatul muncii omului, al lărgirii orizontului său de cunoaștere. Prin muncă și gîndire, omul s-a format pe sine și s-a autoperfecționat mereu transformînd totodată natura și societatea... asigurînd totodată transformarea înnoitoare a naturii și societății, progresul și dezvoltarea civilizației umane.”

Fiind o sinteză de adîncime teoretică a experienței și gîndirii românești în edificarea noii societăți, Raportul la Congres cuprinde o mare bogăție de idei, constituie un izvor inepuizabil de învățăminte pentru toate domeniile de activitate. Ceea ce conferă înaintea de toate acestui document istoric marca personalității secretarului general este tocmai acel centru focalizator — demnitate, libertate, fericire, ca valori referențiale față de toate celelalte împreună cu care alcătuiesc umanismul revoluționar.

Demnitatea a constituit dintotdeauna o trasătură de noblete spirituală a românului ca individ și ca popor. Nu mîndria orgolioasă și disprețuitoare a cuceritorilor războinici, ci conștiința unor obirșii de mare prestigiu civilizatoric, sentimentul unor răspunderi istorice de a fi și de a rămîne identic cu sine, de a-i respecta pe alții și de a cere să fie respectat, prețuirea muncii, a cinstei și omeniei în chiar modul de a-și concepe prezența activă și contribuția la marele concert al popoarelor lumii, și de a se construi pe sine după datele istorice, geografice, etnologice și sociologice ale propriei sale alcătuirii. O istorie a civilizației românești ar putea, ar trebui să arate multiplele infățișări ale demnității în acte politice, morale, culturale, în tot ceea ce a fost spor calitativ, instituire de esență în devenirea civilizației românești. Neasemuită este însă amplasarea și forța de penetrație a demnității în noua constelație de valori a civilizației socialiste cînd ea poate fi nu numai promovată în actele de politică externă, în afirmarea unor norme politice și morale ce vizează respectul mutual al independenței și suveranității, neamestecul în treburile interne, dreptul fiecărui popor de a decide singur în toate problemele vieții și dezvoltării sale dar și în relațiile sociale și naționale interne. Munca este cea mai înaltă școală a demnității, dar ea nu poate să devină valoare activă în raporturile dintre oameni la nivel macro și micro social sau în raporturile interpersonale, atîta timp cît aceste raporturi sînt puternic contaminate și desfigurare de exploatare, de nedreptate, inechitate; numai socialismul, care știe a face din omenie, respectiv din umanismul revoluționar, principiu de organizare politică și economică, principiu de

conducere și guvernare, poate transforma demnitatea într-o valoare socială al cărei subiect este nu numai individul dar și grupul social, diferitele comunități profesionale, științifice etc., pînă la marea comunitate care este națiunea. În lumea inegalității și a exploatării exista mentalitatea că pentru cel sărac, pentru cel obidit, pentru „ofensații și umiliții vieții” demnitatea este un lux inutil și chiar dăunător. În concepția Partidului nostru, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, demnitatea nu este marca socială de onorabilitate a celor avuți, situații, tocmai prin avuția lor stoarsă din exploatarea altora, pe treptele înalte ale ierarhiei sociale, ci corolarul social-moral, firesc al muncii cinstite pentru binele patriei, al participării fiecăruia la marea operă constructivă; temeiul demnității se află acum într-un alt fel de avuție — cea spirituală, aceea care asigură dezvoltarea și manifestarea pleneră a personalității; ea este însuși chipul frumos al omului comunist, străin de orice singularizare egoistă și infumurată, deschis mereu către fascinanta lume a valorilor și contribuînd, după puterile proprii, la îmbogățirea acesteia.

Libertatea — cel de-al doilea termen (nu ca importanță sau ierarhie axiologică ci sub raport logic) al triadei dialectice prin care se caracterizează umanismul revoluționar, vizează, înainte de toate, acțiunea, activitatea constructivă. Demnitatea este oarecum o stare de spirit, individuală și colectivă, în timp ce libertatea înseamnă raportare activă, angajată la lume; demnitatea este o disponibilitate sufletească, o valoare ce devine efectivă numai dacă omul e respectat ca om, prin ceea ce el este și face, numai dacă omul ca om al muncii, e liber — iar adevărata libertate a omului, ca individ și ca națiune, este o cucerire a socialismului. Căci libertatea nu înseamnă doar posibilitatea formal-juridică de a alege și de a fi ales în organele conducătoare ale statului ci, înainte de toate, crearea tuturor condițiilor obiective pentru ca fiecare om, în calitate de cetățean, să participe nemijlocit la organizarea și conducerea treburilor politice, la luarea deciziilor care privesc soluționarea unor probleme esențiale ale dezvoltării patriei. Inseși documentele adoptate la Congresul al XII-lea sînt rodul unor largi dezbateri colective, al înțelepciunii poporului.

Libertatea se măsoară deci nu numai prin intermediul aritmeticii electorale sau al demonstrațiilor de stradă mai mult sau mai puțin organizate și conștiente de țelurile lor, nu numai prin capacitatea de

negare a unor rînduiri perimate, dar — într-un mod decisiv — prin gradul de participare conștientă la o nouă zidire de lume, prin gradul în care fiecare om (și nu doar o minoritate de privilegiați) își poate valoriza potențialul de cunoaștere și creativitate de care dispune, prin gradul și amploarea în care valorile culturale — tot ceea ce a făurit și făurește mai de preț genul iscoditor și creator al omului — devin bunuri de civilizație, adică forțe motrice ale progresului material și spiritual, resorturi active de gînd și sensibilitate.

Raportat la această valoare activă a umanismului revoluționar, însuși criteriul eficienței dobîndește un alt conținut. Desigur, în condițiile celei de-a doua revoluții industriale și a revoluției științifico-tehnice, și țînd seama de marile și gravele probleme, generatoare de crize, cu care e confruntată civilizația contemporană, criteriile eficienței, economice și raționalității sînt obligatorii pentru orice societate, pentru orice proiect viabil de dezvoltare progresivă. Dar în socialism aplicarea acestor criterii nu riscă să dezlănțuie și să amplifice ipostaze moderne ale ucenicului vrăjitor deoarece criteriile amintite sînt subordonate umanismului revoluționar, vizează bunăstarea poporului și o nouă calitate a vieții. Tocmai absența (de fapt imposibilitatea) unor criterii autentice umaniste în promovarea progresului tehnic în condițiile capitalismului (cu uriașele decalaje, discrepante, inegalități și contradicții pe care le implică) a dat naștere acelor teorii pesimiste ce s-au accentuat atît de mult în epoca noastră, despre caracterul demonic și catastrofic al tehnicii, despre fatalitatea ucenicului vrăjitor, fără șansa unui happy-end ca în poemul lui Goethe. Cit de opusă un asemenea concepții catastrofice este gîndirea critică, lucidă și optimistă a conducătorului partidului și statului român care proclamă, de la tribuna Congresului, că deceniul următor (ce va însemna edificarea societății socialiste multilaterale dezvoltate în România) va trebui să fie deceniul științei și tehnicii, eficienței și calității!

MAREA superioritate a socialismului constă și în aceea că mai multă tehnică perfecționată nu înseamnă mai puțină libertate spirituală, ci, dimpotrivă, un cîmp mai larg de manifestare a puterilor creatoare ale omului deoarece noua civilizație știe să armonizeze progresul tehnic și economic cu dezvoltarea moral-spirituală și să facă din muncă, eliberată de exploatare, instrăinare etc., „uriașul laborator în care se plămădesc personalitățile cu adevărat proeminente, se afirmă talentele autentice, se nasc geniile, se făuresc capodoperele — atît pe planul creației materiale, cît și ale culturii”.

Găsim aici, în aceste inspirate cuvinte ale Raportului, și enigma fericirii care nu este nicînd un dar al zellor, o mană cerească și care, pe de altă parte, este cu totul străină spiritelor comode și leneșe, celor certați cu munca, lașilor și paraziților. Fericirea nu este o stare de beatitudine contemplativă, obținută prin detașarea de lume, prin singularizare și închidere în sine care înseamnă de fapt uitare și pierdere de sine — izvor de conștiință tragică, nefericită. Fericirea nu este nici o fata morgana spre care a lergăm mereu zadarnic, o iluzie înșelătoare sau ceva definitiv încheiat, un țel oarecare alături de altele. Fericirea înseamnă luptă pentru binele colectivității, capacitate de dăruire, de combustie interioară pentru idealuri cu adevărat nobile, umaniste; fericirea înseamnă muncă, efort creator, tensiunea și bucuria spirituală a unor impliniri în ordinea valorilor materiale și spirituale.

O contribuție românească de mare însemnătate în ceea ce am putea numi o concepție activă, dinamică, autentic umanistă asupra fericirii o constituie elaborarea — pe temeiul experienței românești în construcția socialistă multilaterală — a unui concept polivalent de mare însemnătate teoretică și practică — calitatea vieții. Raportul la Congres cuprinde un capitol special consacrat exigenței unei calități noi, superioare în întreaga activitate economică, ceea ce presupune, înainte de toate, o înaltă eficiență, asigurarea creșterii continue a bogăției naționale — singura bază traicică pentru dezvoltarea continuă a patriei și pentru o calitate superioară a vieții, la nivel individual și colectiv. Calitatea vieții este o rezultantă a acțiunii optime a tuturor factorilor social-politici, economici și culturali ce vizează perfecționarea condiției umane — obiective și subiective, de la condițiile muncii și ale habitatului, pregătirea profesională și tehnică, pînă la îmbogățirea orizontului cultural și a vieții spirituale. Calitatea vieții, cu indicatorii ei obiectivi de ordin existențial-material, dar și prin superioritatea morală a stărilor de conștiință, se constituie, pe de-o parte, ca efect al mișcării și integrării valorilor în cîmpul social-uman; al transformării lor în bunuri active de civilizație, iar pe de altă parte, prin participare activă a tuturor membrilor societății la crearea valorilor și dezvoltarea civilizației.

Experiența României socialiste — ce și-a găsit în Raportul C.C. la Congresul al XII-lea al P.C.R., și în întreaga gîndire revoluționară a tovarășului Nicolae Ceaușescu o strălucită și clarvăzătoare expresie teoretică — demonstrează cu putere faptul că în socialism o calitate superioară a vieții individului și fericirea acestuia nu pot fi concepute decît în contextul și pe temeiul bunăstării materiale și spirituale, fericirii întregului popor.

Al. Tănase

Poemul Țării

Stăm în ferestre
și privim spre Țară :
În joacă, toamna
stinge focul din păduri
și trece blind
pe-un cîmp fierbinte
de recoltă și sudoare,
caili iuți ce trec
în ziua lungă
a acestui an.
Iubit să fie omul
ce azi se naște,
căci el e fără vîrstă
și e copilul meu.
Noi nu îmbătrînim
prin vreme, ci prin fapte —
mai sîntem tineri, încă,
și nu e nici o grabă,
umblăm pe drumuri

cu riuri
de apă vie și adîncă
pe lingă munții supuși ai cerului
pe drumuri, ce ne duc
din eră în cră.

E jocul toamnei,
privit din poarta
Marelui Viitor,
sculptat în lemn, beton, oțel :
copii se urcă veseli
în pomul vieții noastre,
îl scutură și rid,
iar unde plouă visuri,
nu-i trecătoare toamna,
nici era,
nici surisul.

Claus Stephani

Al XI-lea Congres al P.C.R.

Răspunderi majore

DESPRE uriașul program de construcție și neprețuitul tezaur de idei cuprinse în Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la cel de-al XII-lea Congres al Partidului și primit cu satisfacție și însuflețire de întregul nostru popor s-au rostit și se rostesc, s-au scris și se scriu nenumărate cuvinte de adevărate și de înaltă prețuire. Este, desigur, îmbietor să țese cuvinte frumoase și sincere pe marginea unui document gândit cu maximă răspundere și elaborat cu impresionantă temeinicie, deschizând o perspectivă în care o gigantică operă de construcție istorică se întrupează în cifre, în obiective cumpănite cu grijă și stabilite cu exactitate. În aceste zile, când un popor întreg studiază, analizează și gândește măsura concretă a urcării pe care pornește, lărgimea orizontului spre care se îndreaptă și intensitatea efortului necesar pentru atingerea țelurilor fixate, mi se pare cu atât mai nimerit să încercăm a măsura răspunderea ce le revine scriitorilor din acest amplu efort al unei țări întregi.

În fața ochilor noștri se conturează explozia de energii a unui popor care își înscrie numele în istorie și prin capacitatea de a transforma, într-o perioadă relativ scurtă, o țară „eminamente agricolă” într-una capabilă să atingă în următorii cinci ani treapta de țară socialistă cu dezvoltare medie, „parcurgând — așa cum s-a spus în Raport — o etapă de cea mai mare însemnătate în înfăptuirea Programului partidului pe drumul spre societatea comunistă”. Dar uriașul val al evoluției istorice se constituie din contribuția infinit de modestă a fiecăruia dintre noi, a căror însumare la nivelul milioanei se transformă în neînfrântă forță de propulsie spre noi trepte de dezvoltare. Principala noastră rost de integrare, al scriitorilor, în acest proces este scrierea unor cărți.

Atunci când sînt mobilizate forțele creatoare ale unui întreg popor greutatea unor cărți ar putea să fie socotită lipsită de importanță. Dar raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu își dobîndește una dintre dimensiunile majore tocmai prin capacitatea de a cumpăni în mod just fiecare factor al uriașei opere de construcție al cărei program îl fixează, și — în acest cadru —

Un moment istoric

ISTORIA este cea mai mare comoară a unui popor care a știut să-și marcheze destinul secole de-a rândul prin date memorabile, fapte strălucite, bătălii victorioase, oști, oșteni, tribuni și luptători pe tărîm social investiți cu cea mai înaintată conștiință patriotică a timpului și avînd în fruntea lor mari conducători pentru libertate, independență, unitate, dreptate, intruchipînd geniul creator al gleei strămoșești și al oamenilor săi adunați din munți, din văi, de pe cîmpie, de la Dunăre la Mare, de pe Someș, Olt și Milcov ca să pornească la o nouă deșteptare, la un nou asalt spre a cuceri noi poziții înaintate pentru afirmarea pleneră a ființei naționale, a talentelor și capacităților tuturor fiilor acestui pămînt, pentru a dărui lumii un nou model de civilizație și cultură, de progres și bunăstare, de frăție, prietenie și pace între popoare.

Și iată că generația noastră a știut să îmbogățească acest tezaur de istorie modernă a poporului român cu noi pagini glorioase a căror valoare națională și universală se impune cu deosebită strălucire în aceste zile de aur ale Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român, chemat să inaugureze noul mileniu al României socialiste pornită spre comunism.

Am trăit și trăim cu toții un moment istoric de o înaltă vibrație patriotică, spirituală, de un profund umanism și răspundere comunistă, un moment de mare luciditate creatoare.

prin sublinierea rolului literaturii și artei.

Este profund semnificativ, și pentru noi emoționant, apelul adresat, de la înalta tribună a Congresului, oamenilor de litere și artă de a-și asuma importante răspunderi în opera de proporții istorice configurată în raport prin creații „demne de marea epopee constructivă pe care o înfăpuiește poporul nostru”, „mărturii emoționante ale celei mai grandioase epoci din istoria României”, inspirate din „marea ctitorie socialistă a poporului”. Secretarul general al Partidului Comunist Român îi cheamă pe scriitori să dea țării „tot mai multe lucrări pătrunse de umanismul revoluționar al societății noastre”, subliniind datoria lor de a pune în relief în mod convingător „noua condiție umană din societatea noastră, idealurile, frământările și aspirațiile omului nou”, dar atrăgînd în același timp și atenția asupra necesității de a biciui „stările de lucruri negative și concepțiile înapoiate”, pentru a dezvolta „încrederea omului în forțele sale”. Cred că formulările de mare claritate și înaltă semnificație ale acestui apel dau concepției partidului nostru despre sensul și misiunea literaturii un larg orizont, o mobilizatoare deschidere spre înnoiri îndrăznețe și creatoare în găsirea modalităților și stilurilor celor mai adecvate pentru modelarea convingătoare a unor bogate conținuturi umane în spiritul unui larg umanism revoluționar, și constituie o chemare plină de forță la asumarea liberă a răspunderilor majore ale literaturii.

În aceste zile de eferescență creatoare și de însuflețire, sint convins că scriitorul român nu poate să ia un angajament mai plin de răspundere și de conștiință rostului major al artei sale decît acela de a-și folosi toate forțele, tot talentul și toată capacitatea de creație în efortul sincer, însuflețit și pasionat de a răspunde acestor înalte și nobile chemări, care constituie, în același timp, o modalitate de înrădăcinare în problematica vie și palpitantă a epocii în care trăiesc și o deschidere spre dimensiunile autentice și majore ale literaturii.

Francisc Păcurariu

Expresia majoră, angajarea supremă a țării în noul asalt pentru desăvîrșirea destinului nostru istoric îl constituie voința unanimă, consfințită de marele forum al comuniștilor, Congresul al XII-lea al Partidului: realizarea tovarășului Nicolae Ceaușescu în fruntea partidului. Viitorul României socialiste, căruia iubitul nostru secretar general și președinte al Republicii i-a dat o imagine atât de înaripată, specifică și precisă, va înflori în conformitate cu mărețul program al Congresului, transformîndu-se în realitate prin munca pricepută, competentă a întregului popor, sub conducerea gloriosului partid în frunte cu cel mai mare geniu creator al României moderne, erou național și universal, neclintit luptător pentru pace, prietenie și colaborare între popoare în lumea contemporană.

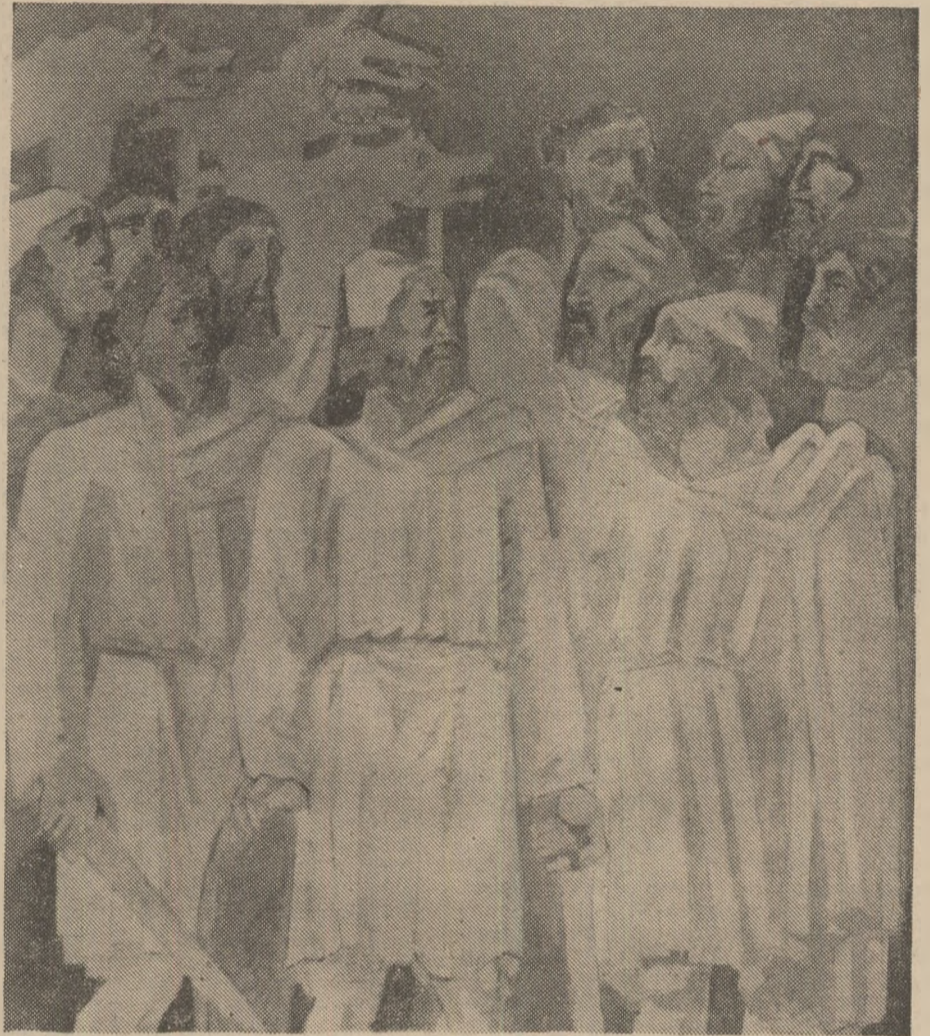
Toți fiii înfrățiți ai acestui pămînt, fără deosebire de vîrstă, naționalitate, apartenență politică, pornesc pe drumul deschis de Programul Congresului al XII-lea, inaugurînd în toate domeniile de muncă și creație o nouă etapă istorică a Cîntării României, ridicînd spre noi înălțimi Coloana Infinită a scumpei noastre patrii în care munca, libertatea, egalitatea, fraternitatea, democrația, bazate pe structuri solide și adecvate, au devenit surse de neseecat ale bunăstării, fericirii, spiritualității și ale umanismului socialist.

Mikó Erwin

■ Pentru a asigura în continuare o perspectivă clară a dezvoltării economico-sociale a țării, apare necesar ca în cursul viitorului cincinal să se elaboreze Programul partidului pînă în anul 2000 sau 2010. De aceea, propun Congresului nostru să împuternicească noul Comitet Central al partidului să întocmească acest program pînă la Congresul al XIII-lea. Pornind de la faptul că în deceniul următor vom asigura realizarea în linii mari a sarcinilor fărîmării societății socialiste multilateral dezvoltate, noul Program va trebui să traseze căile și direcțiile consolidării în continuare a acestora, ale trecerii treptate la înfăptuirea principiilor comuniste de muncă și viață în țara noastră.

NICOLAE CEAUȘESCU

(Din Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al XI-lea și Congresul al XII-lea și sarcinile de viitor ale partidului)

AUREL NEDEL : Strămoși

(Din expoziția deschisă la Muzeul de artă în cinstea Congresului al XII-lea al P.C.R.)

Această cale dreaptă

Ascultă cum vibrează istoria în noi,
În cei de azi și cei de altădată,
Vibrează ca o strună încordată
Izbită de-al furtunilor convoi, —
Privește uriașele recolte
De oseminte, marile revolte
Ce-au răsturnat văzduhul țării scund,
Privește-acest nemaivăzut rotund
Și stema lui cu grîne și cu brazi,
Și uită-te la oamenii de azi,
Stăpîni în tot cuprinsul, fără teamă
Că vor plăti la altul bir sau vamă,
Privește țara-n care trăim și ceru-i blind,
Și-apoi întoarce-te-ndărăt, în gînd,
Ca să-nțelegi mai bine ce-a fost și ce-i
acum,

Și totodată anevoiosul drum
Pe care-l străbăturăm împreună,
Încetători în noi și mină-n mină.
Ca să ajungem, însă, noi aici,
N-am mers pe cărării și pe poteci
Am mers pe drumul mare, drumul sigur,
Și nu am mers nicicînd de unul singur.
Această cale dreaptă nu vine de la sine :
Ea e gîndită și țintită bine,
Și gîndurile-acestea sînt prezente
În luminoase pagini, documente
Ale gîndirii ample, semețe și active,
Istoricul Proiect de directive
La cel de-al doisprezecelea Congres.
Programul neînteruptului progres
Care străluminează viitorul,
Ca să-nflorească țara, să biruie poporul.
Iar cel care înaltă steagul sus,
Cuțezătorul nostru călăuz,
Cel care vede cugetînd la toate,
Ideile în fapte intrupate,
Din inimă dorim să ne îndrepte
Necentenit pe calea luptei drepte.

Virgil Teodorescu

Cei mai tineri scriitori

UN CRITIC, spre a fi observator ideal al contemporaneității literare, ar trebui să aparțină de cel puțin trei generații în același timp. O generație literară este un fenomen extraordinar de complex, care de obicei se trăiește înainte de a fi studiată din afară. Nu e totdeauna de ajuns să-i cunoști marginile și caracteristicile principale; trebuie să-i poți împărtăși mentalitatea. Iar așa ceva nu se poate imita. Nu e suficient să-i citești operele, să-i răsfoiești revistele: e nevoie să încerci să-i înțelegi felul de a gândi și de a scrie. Se poate oare cu adevărat înțelege felul de a scrie al altora? Am fost, de cînd fac critică, preocupat de ideea de a nu mă închide în granițele generației mele, chiar dacă s-a dovedit una strălucită și se află astăzi la maturitatea cea mai frumoasă. Dar noi, cei care avem acum între treizeci și cincizeci de ani (sau, mai bine, care am lăsat în urmă între zece și douăzeci de ani de scris) sîntem departe de a reprezenta fie și numai o majoritate numerică în literatura contemporană. Este încă în activitate puternica generație care ne-a precedat și a început să fie vizibilă cu ochiul liber aceea care ne succede. La cea dinainte, ne raportăm mai ușor, fiindcă nu este deja cunoscută aproape complet. La cea de după, raportarea e, firește, mai dificilă și mai dramatică. Ar fi de observat că de obicei tinerii scriitori își contestă înaintașii (și nu invers), din sentimentul că nu li se îngăduie o afirmare deplină de la început. Fapt de biologic-socială, dacă pot spune așa, perfect explicabil. La noi, cele mai importante dispute între generații au opus pe tinerii junimiști de la 1867 „direcției de azi”, cum a numit-o Măiorescu și apoi, pe modernistii de la 1919 precursorilor îmbătrîniți de timpuriu; zece ani mai târziu, pe tinerii din generația Eliade-Sebastian foștilor tineri de la sfîrșitul războiului; o confruntare de generație a mai fost imediat după al doilea război și, cea din urmă îndată, la începutul deceniului al șaptelea, cînd s-a afirmat generația din care fac eu însumi parte. Aceste confruntări n-au fost totdeauna radicale, chiar dacă au părut adesea tapajoase. Sînt naturale, și e bine să le studiem, ca să evităm surprizele. A le cunoaște înseamnă implicit a le controla. O societate e datoare să-și știe bine potențialitățile.

Cei mai tineri scriitori de azi? Iați un astfel de capital potențial al culturii românești. Cum nu fac decît să semnaleze o problemă, pe fondul mai general al discuțiilor din ultimul timp (și care ar trebui să fie mai des îmbrăcate în haine de lucru), și nicidecum să întreprind un studiu detaliat și riguros, e de ajuns să precizez că cei mai tineri scriitori sînt aceia care nu au ajuns deocamdată la o afirmare deplină de sine. E generația care se va afla la maturitate pe la sfîrșitul deceniului următor. Ea numără atît oameni foarte tineri (populația obișnuită a cenaclurilor liceale și studențești), cît și alții care au la activ una sau mai multe cărți și au început să-și facă un nume.

Cu timpul se va vedea, sigur, mai clar; pe undă anume trece linia demarcatoare de generații și s-ar putea să asistăm la o altă ordonare a lucrurilor. Acești tineri (în general sub treizeci de ani) ne sînt cunoscuți din cenacluri și citeodată din reviste. Au debutat în ultimii patru-cinci ani. Despre ei e vorba în acest articol.

M-AM gîndit de cîteva ori la principalele elemente definitorii ale acestei generații, așa cum pot fi ele judecate deocamdată, pe relativ puține date. Primul fapt care mi-a atras atenția este numărul extrem de mare al acestor tineri care scriu literatură. Acest număr, confruntat cu proporția liceelor de filologie-istorie și judecat în funcție de tendința generală către politehnizare a învățămîntului nostru din ultima jumătate de deceniu, este cu atît mai semnificativ. Literatura devine pentru mulți dintre viitorii lucrători în științe aplicate, pentru practicienii de mîine din fabrici și laboratoare, o necesitate de care va trebui să ținem seama. Cenaclurile sînt frecventate și de oameni a căror meserie principală nu e literatura, chiar dacă, și e normal, facultățile și liceele filologice continuă să furnizeze un procent însemnat. Acest interes ridică unele probleme. Acești oameni, plini de bunăvoință (și printre care se numără destui veleitari ce trebuie descurajați), trebuie învățați că iubirea de literatură nu ajunge ca să-i facă scriitori, că e nevoie de muncă și de o formă de specializare care durează, de altfel, toată viața. Schimbarea compoziției învățămîntului se va reflecta curînd în literatură și artă. Deja o parte dintre tinerii poeți care au făcut licee de matematică-fizică sau industriale, și sînt studenți la Construcții sau la A.S.E., posedă un vocabular sensibil diferit de al colegilor lor de acum cinci-șase ani. Ceea ce contează e, firește, talentul și seriozitatea fiecăruia, dar e imposibil ca literatura să rămînă nemodificată de modificarea vieții, muncii, deprinderilor sau modului de a gîndi al acestei generații.

O a doua trăsătură a literaturii acestor tineri este refuzul foarte net al oricărui evazionism. Ei scriu (sau vor să scrie) despre ceea ce trăiesc mai mult sau mai puțin nemijlocit. E, din acest punct de vedere, o oarecare deosebire de scriitorii imediat anteriori, mai „literați”, dacă pot spune așa. Poezia tinerilor e impregnată de viața din jurul lor și e o poezie cu ochii deschiși, atentă, lucidă, adesea critică. În forme normale pentru vîrsta lor, acești poeți își afirmă în definitiv o anumită dorință de sinceritate și un fel de bun simț în judecarea lucrurilor. Sînt ironici, sarcastici, dar trebuie încurajați să creadă că există interes pentru ca lucrurile, chiar cele mai strimbe, să fie îndreptate; pericolul contrar ar fi dezabuzarea. Spiritul lor critic fiind remarcabil, să nu-l lăsăm să meargă în gol, să devină zeflemea pură. Și nici să nu le sădim teama, de nimeni dorită, că sinceritatea și luciditatea ar putea

fi o piedică în fireasca lor dezvoltare. Cel mai îngrozitor lucru pentru o literatură născută sub astfel de auspicii, încurajată să spună adevărul și să lege valoarea de adevăr, ar fi să descopere virtuțile (mai curînd sociale decît artistice) ale minciunii.

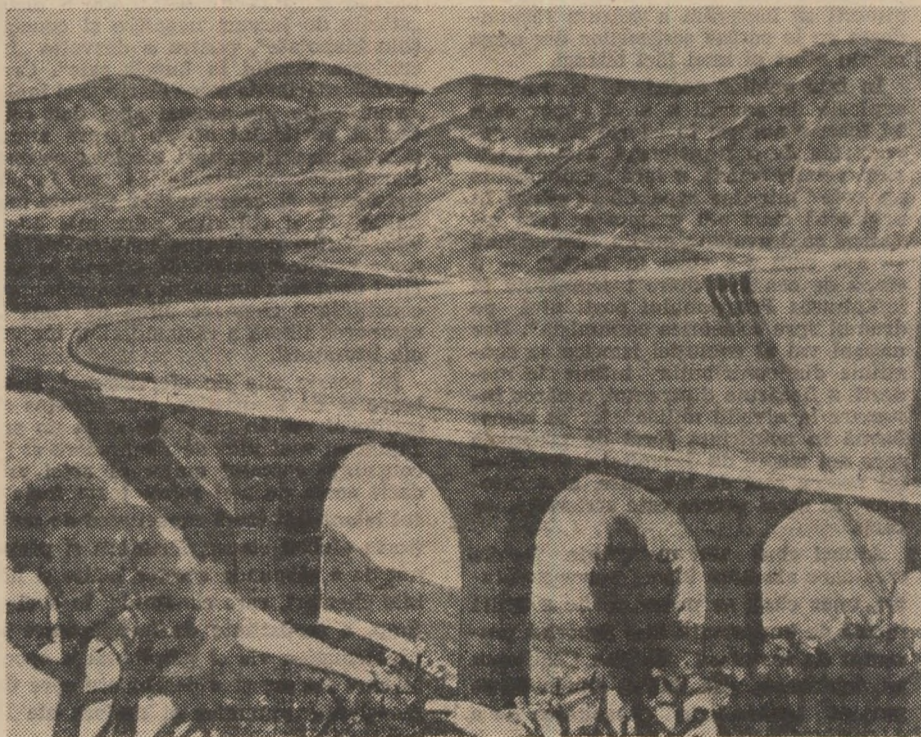
M-AM referit, îndeosebi, și nu întîmplător, la poeți. Cel puțin într-o privință, putem fi siguri că cei mai tineri scriitori vor fi, ca și confrății lor de alte vîrste, mai ales poeți. Procentajul de poeți continuă să fie considerabil. Aici, desigur, experiența lor limitată are un cuvînt greu. La douăzeci și chiar la treizeci de ani e mai ușor să fii poet decît romancier sau critic. Cei cîteva romancieri buni afirmați în ultimul deceniu nu mai sînt tineri. Criticii sînt și mai puțini înainte de treizeci de ani. Prin cenacluri, ei lipsesc uneori cu desăvîrșire. Poate că cel mai îmbucurător lucru în acela stuțesc de care mă ocup de aproape trei ani este faptul că mulți dintre poeți știu și să comenteze poezia. Chiar dacă unii doar o „simt”, tot e ceva. Specia de poet incapabil să se exprime altfel decît în metafore, lipsit de idei, e pe cale de dispariție în această generație.

Cei mai tineri scriitori au revistele lor. La unele licee și la multe institute și universități apar astfel de publicații periodice. Nu le cunosc numărul, dar cred că e destul de mare. Problema e

cum sînt aceste publicații. Cele mai multe nu sînt în primul rînd literare și nici măcar culturale. Ele au datoria de a reflecta „viața de asociație”. Foarte explicabil. Dar cele literare nu trebuie considerate niște cenușăre. Pentru atîția tineri care vor să facă literatură (încurajați de cenaclurile de pretutindeni) e nevoie de cît mai multe reviste literare specifice. După cum e nevoie ca revistele celelalte, care nu sînt destinate în primul rînd începătorilor, să se ocupe de ei și să-i publice. În acest domeniu, lucrurile stau acceptabil. Ceva mai greu a rămas pentru un tînăr să debuteze editorial, în sensul că — mă gîndesc tot la poeți — numărul mare face imposibilă o selecție perfect corectă. Prozatorii și criticii sînt într-o situație mai favorabilă.

Nu e prima oară (și sper să nu fie ultima) cînd scriem despre cei mai tineri scriitori într-o ocazie care nu e una de fiecare zi. Mi se pare un lucru important să-i cunoaștem și să-i sprijinim. Cineva care se ocupă de aproape douăzeci de ani de contemporaneitatea literară a învățat că nu e bine să se închidă între granițele propriei generații, de unde riscă să nu mai înțeleagă ce se întîmplă în afara lor. De aceea spuneam la început că un observator ideal al actualității literare ar trebui să poată trăi împreună cu două-trei generații.

Nicolae Manolescu

NICOLAE GROZA: Barajul Hidrocentralei Bicaz (Din expoziția deschisă la Muzeul de artă în cinstea Congresului al XII-lea al P.C.R.)

Dinamism

SE face tot mai frumoasă țara. Tot mai buni și mai harnici sînt oamenii ei. Astăzi totul este viață adevărată și vrednică, schimbîndu-și din temelii gîndul și înfățișarea. Am deschis arc uriaș peste timp — acest timp al sufletului nostru, al binelui, al oamenilor acestor pămînturi unde străvechea legendă, fapta, visul și-au limpezit pașii cu bucuria muncii, mereu aproape de inima cîmpurilor înmărmurite de rod, croind veșminte noi pentru țară și oamenii ei. Veșminte noi — miraculoase orașe, uzine ce-și plimbă minunile printre oameni aduse aici din lumea basmului, născînd mașini pentru a ne face viața mai ușoară, și ne-o fac. Veșminte noi — șantiere unde Făt-Frumos, ca-n poveste, cară munții în spinare, mută apele din loc, aprinde cromehea stîncilor țesînd văzduhul cu otgoane de oțel prin care aleargă curpeni de soare ce hrănesc cu singele lor cald orașele și satele, uzinele și trenurile, teatrele, spitalele, școlile și fîntinile, tot ce este viață, pulsație, idee. Veșminte noi — strada cu policromia ei vigoasă, cu geometria-i grațioasă și modernă, cartiere întregi terminate ieri sau azi, strada ce trece printre casele ce uluiesc prin dimensiune, eleganță, prin suplețe și ospitalitate; strada unde se întretaie gînduri prin vreme cu zboruri de-o clipă, strada cu marile edificii, cu monumentele grandioase ale glorioasei istorii trecute și prezente, casele vechi ce poartă încă vigoarea-n

ele ocrotite cu grijă de ritmul tumultuos, nemaiîntîlnit al construcțiilor moderne, strada cu oamenii ei este un strălucit etalon al timpului nostru socialist, al nivelului de civilizație pe care l-am atins.

Veșminte noi — chipul nou al ogoarelor unde cîmpul e neted și bun, oamenii înfrățiți fac pămîntul să dea generos roadele muncii.

Mari întinderi de pămînt mai simt încă povara spicelor verii iar pe sute și sute de hectare au început să mijească snopii viitoarelor recolte. Un zumzet uriaș peste tot locul — porumbul este pus în hambare, din necuprinsele grădini au luat drumul cămărilor vitaminice iernii. Acelasi imperiu al belșugului urcă printre vii, unde strugurii mărgelești, strîngînd în ei toate aromele verii, și-au pornit aromele spre oameni, să-i bucure și să-i veselească, urcă printre livezile ce-au fost despoavărate de grămezile uriașe de fructe dulci, zemoase. Acum, blînde liveze sînt lăsate doar o clipă să se odihnească pentru ca iar să înceapă drumul rodirii.

În anii socialismului oamenii zidesc o nouă țară, întregul popor român înfăptuiește cu abnegație și patos revoluționar politica înțeleaptă a partidului comunistilor, dînd contur unui Timp visat.

România și-a schimbat chipul ca prin miracol. A devenit, mai ales în ultimul deceniu și jumătate, o țară cu o industrie puternică, cu o agricultură mecanizată (și spre mîndria noastră mașinile

și uneltele moderne sînt făcute de-ai noștri), cu o știință iscoditoare și temerară pusă toată să lucreze pentru om, pentru fericirea lui, pentru civilizație.

Pe măsura chipului nou al țării s-a dezvoltat un învățămînt orientat spre esențialul din viață și producție, pentru fiii țării, pentru prezentul și viitorul luminat al patriei.

Cultura a luat proporții impresionante și, ca niciodată, marele ei beneficiar este poporul întreg. Cărțile, bibliotecile sau cluburile, cinematografele, sălile de expoziție, teatrele, toate vorbesc despre marea acestor ani.

Partidul Comunist Român și țara toată, avîndu-l Acum și Mîine în frunte pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, ctitorul României moderne, mult încercatul revoluționar, omul politic de o profundă cutezanță și clarviziune, iubit de întregul popor român și devenit personalitate proeminentă pe arena internațională, și-au propus ca tot ce se făurește să fie al omului, al patriei, al viitorului ei înaripat.

Trăim cea mai intensă epocă din istorie.

Țara ni se arată ca un tablou grandios al muncii și creației.

Acum, cînd ne aflăm în zilele celui de al XII-lea Congres al partidului nostru, eveniment de importanță istorică al întregii țări, tot poporul este la datorie, realizînd cu dăruire obiectivele aflate în construcție, pentru a merge într-un ritm și mai dinamic pe calea deschisă de marele forum al comunistilor.

Valeriu Bucuroiu

Cu toți să fim

Cum arborii renasc într-una
chiar de-unul cade-n neființă,
lingă partid fii totdeauna
cu-nvăpăiere și credință.

Precum sămînța-n zări visează
spre a răzbate la lumină,
din faclă de partid fii rază
ce-adoce patriei lumină.

Cum ploile se-abat fertile
peste pămîntul meu de floare,
partidului să-i fii în zile
străjer pe brazdă și-n hotare.

Cu toții să urcăm la zidul
ce crește rumenînd cîmpia,
în inimi veșnic cu partidul
ce-n culmi înalță România.

Al. Raicu

Între om și destin (III)

PARAFRAZIND exgetarea vechi, sau mai exact vorbind, substituind un singur termen, Pop Simion afirmă: „Munca este măsură tuturor lucrurilor”. Desigur, în era noastră, care nu mai cunoaște robia și, odată cu ea, silnicia, munca a încetat de a fi o osindă, ba chiar, dimpotrivă, ea oferă criteriul de valoare a omului liber și ea îi conferă locul în societate, cu deosebire în cea socialistă. Așadar, Pop Simion are dreptate când în anchetele lui*, care i-au lărgit cîmpul experienței pe tot întinsul țării noastre, l-au interesat și a pus în lumină „însușirile muncitorului [...], virtuțile sale specifice”, etica lui, verificată comportamental, conștiința sa profesională, „factorii ce compun laolaltă calitatea umană nouă”. Pasionat anchetator, de-a lungul a peste două decenii, scriitorul a înscodit în mai multe rânduri aceleși șantiere, ateliere și fabrici, surprinzându-le progresele și mai ales chestionînd aceiași oameni care le-au ctitorit și, prin voința și tenacitatea lor, le-au ridicat nivelul de producție, sporindu-le atât cantitatea, cât și calitatea.

Un examen care a fost totodată un test, referitor la schimbarea condițiilor de viață, a fost acela al oșenilor, oameni vestiți prin hărnicia lor, dar în trecut reduși la condiția oarecum a nomadismului, oferindu-și brațele de lucru hăt departe de locurile lor de obîrșie, presfînd tot felul de munci și culegînd puține satisfacții. Intemeierea unei fabrici de țesătorie de in și cîneșă la Negrești, în țara Oașului, a fost pentru fiii și mai ales fiicele acestei minunate regiuni un centru de atracție și un imbold de afirmare. Pop Simion se folosește frecvent, pentru punerea în valoare a oamenilor muncii, de sintagma „pămîntul cu duh și har”. Duhul, dacă am înțeles bine, este inteligența nativă a omului, iar harul, vocația sa. Iată cum își exprimă Pop Simion admirația pentru calitatea oșanului:

„Cel din oșenime este prin definiție om al pămîntului. Este pămîntean. Pămîntean la propriu. Pămîntul și pămîntescul sînt alfa și omega existenței lui. Nu numai sub raportul indelețnicilor agreste (arat-semănat-cules, pomicultură, creșterea animalelor). Pămîntul, cu legile lui nescrie, cu ciclurile lui, cu miracolul rodirii, îl este imprimat în celule, în genele înconfundabile ale unității, sinele nepereche ale oșanului, în datinile și dorurile lui, în modul de a-și concepe viața și comportamentul de toate zilele”.

Pentru că nu mă încumet a mă rosti în problemele gîngăse ale biologiei, mărturisesc că genetica mi-a rămas străină și că nu mi-ar trece niciodată prin gînd să disting între ei pe conaționali mei după alte gene decît celea ale ochilor, și ele înconfundabile ca și acelea ale cromozomilor. Îl înțeleg mai bine pe Pop Simion cînd se străduiește cu entuziasm să ne relieveze „sinele nepereche al oșanului”, cu alte cuvinte specificul său, nota individuală. Interesul este cu atît mai mare cînd omul, atașat din moși strămoși cultivării primitive a pămîntului, este dintr-odată proiectat în sfera agriculturii mecanizate și se dovedește receptiv și adaptabil în mod excepțional, și tot astfel cînd intră „în orbita industriei, în climatul uzinei”. Se vede că aptitudinile oșanului de a se adapta noilor condiții de muncă i-au apărut lui Pop Simion superioare oamenilor din alte ținuturi ale patriei noastre și cum experiența sa regnicolară, verificată pe teren, mi se pare în discutabilă, cred că arc și în această prîvință dreptate.

Ca și în celelalte anchete, autorul evidențiază pe omul care a fost catalizatorul energiilor oșene, s-a ridicat din mijlocul lor, „pămîntean între pămînteni”, originar din comuna Rohia, județul Satu-Mare, anume Ioan China, a cărui biografie, după terminarea studiilor, la Cluj, „la fără frecvență”, obținînd titlul de inginer, „biografia lui se confundă cu cea a fabricii”, pe care o

conduce după un stagiu oarecare, ca „director plin”. În zece ani de zile, fabrica își triplează personalul și producția și „se pune temelie clasei muncitoare a Țării Oașului”.

Întrebat care e greul în munca de director, Ioan China răspunde:

„Să ajungi să cunoști pe fiecare, adică să poți desfășura munca directă cu omul. De multe ori trebuie să fii pedagog și psiholog. Trec prin tine și bucuriile și neazurile semenilor; asta ține de statutul de conducător”.

SE SPUNEA de Napoleon că își cunoștea pe degete pe toți grenadierii regimentului său de gardă și că aceștia îl divinizau și se bucurau să moară pentru el. Această faimă i-a fost consfințită prin balada lui Heine, care a contribuit și ea într-o bună măsură la răspîndirea legendei napoleoniene. O uzină este și ea în mic o armată, iar conducătorul ei, dacă-și cunoaște oamenii, fiecare cu aptitudinile, comportamentele și păsurile lui, le poate satisface pe acestea din urmă, obținînd de la tovarășii săi maximum de randament și muncă în condiții de bucurie. A obține de la muncitori să lucreze cu voie bună este secretul unei conduceri bune, iar Ioan China a îndeplinit-o cu prisosință.

Om de nădejde, cum se spune la noi, sau un om și jumătate, întrebat dacă noile condiții de lucru ale oșenilor nu vor strica echilibrul naturii și nu vor modifica oamenii, Ioan China a răspuns:

„A modifica da, e firesc, e de acceptat. A strica, nu. Tocmai asta-i rostul nostru pe acest pămînt: să nu risipim nici atîtica din valorile noastre esențiale”.

Mai departe, directorul subliniază faptul că industria lor nu este poluantă, „nu strică mediul, nu strică natura frumoasă, nu strică aerul, apele”.

Dacă și recenziștii îi este îngăduit să-și facă munca în condiții de bucurie, acestea sînt sporite de aflarea posibilității de a împăca industria cu peisajul și odată cu frumusețea acestuia, și cu sănătatea lui. Acest frumos rezultat al împăcării naturii cu industria modernă este verificat și prin contemplarea lacului-baraj de la Călinești, în aceeași țară splendidă a Oașului, pe care poetul reporter îl numește metaforic „enorma șopîrlă de apă tolănită între omoplații tociți ai muntelui”. Era necesar acest lac-baraj? Desigur, deoarece în trecut oamenii numeau lacul „șirînca diavolului”, adică marama lui, pentru că pe de o parte locul nu era roditor, iar pe de alta două ape, riurile Talna și Tur, inundau ținutul cînd năboiau minioase. În acest fel, în locul stîhiilor nestăpînite, domnește acum stînfăcătorul baraj, „căuș de fier-beton”, de pe malurile căruia se poate admira în tihnă „luciuil apelor mătăsoase ale mării oșenilor”. Este și acesta, ca și fabrica de la Negrești, o ispravă a oșenilor, făurită cu „mașinile-mamut”, pe care le-au manevrat cu aceeași dexteritate cu care se făcuseră vestiți cogașii din ajun.

Pop Simion subliniază succesele oșenilor pe toate fronturile muncii, ca o „operă de sine, destin autogovernat și conștiință liber plămădită”. Aceste trei virtuți în lanț sînt replici aduse de vajnicii fii și vrednicele fiice ale Oașului prejudecăților sociologice care preconizează fixismul și ridică piedici în calea marilor prefaceri de care este capabil omul care vrea și poate.

La capătul raportajului despre țara Oașului și noua ei față, autorul încheie cu voie bună:

„...la anul de grație una mie nouă sute șaptezeci și opt, la cumpăna numită echinoxul de toamnă, cînd scribul acestor rînduri (neostoit cronicar al vremii lui) împlinește ani patruzeci și opt, își zice sieși «fii pogan, mă» și purcede dintr-o suflare la capitolul următor”.

Catagrafia însuflețită a succeselor oamenilor muncii cere într-adevăr vînjoșie și „poganul” (reg.) Simion Pop, maramureșan din Valea Chiuarului, nu-i duce lipsa, ba chiar îi prisosește.

Deschid cartea...

Deschid cartea vieții mele, de om asupra căruia dreptatea și nedreptatea au acționat asemeni unor taifunuri...

Deschid această carte la pagina intitulată „Să nu uităm Doftana”, în care — avînd aerul că glosez pe marginea unor întîmplări ce produseseeră ilaritate — am încercat să pomenesc de soarta deținuților politici, despre care în mod direct nu se putea sufla o vorbă, din sinistra închisoare.

„Acum, după ce s-au consumat cele două întîmplări bufe despre care presa a scris pe larg,eful pe care dl. Vasilescu, arestat la Văcărești, l-a tras la „Leul și Cîrnatul”, ca și escapada domnului Coroiu, binecunoscutul bandit botoșănean, care a făcut o demonstrație de evadare revenind după cîteva zile în celula sa, ne gîndim că oamenii care au citit toate acestea și n-au stat niciodată la închisoare și nici n-au avut prilejul să vorbească vreodată cu cei care au fost acolo, oamenii aceștia, pe drept cuvînt, vor putea crede că închisorile noastre sînt niște așezăminte în care se petrec tot felul de lucruri hazlii. Vor putea crede că în aceste pușcării de operetă nu e deloc dezagreabil să trăiești, de vreme ce te poți plimba prin curte în pijama, de vreme ce ai nenumărați servitori gratuit și mai ales de vreme ce poți din timp în timp să faci un chef în oraș, pentru a mai cheltui ceva din milioanele pentru a căror ilegală agonisire te afli, cum se zice, la răcoare. Oamenii neinformați, cei fără frați, fără surori, fără rude sau prieteni închiși, vor crede că viața în închisoare e dulce și că închisorile românești sînt niște instituții complet lipsite de seriozitate, de vreme ce deținuții își bat joc de ele cum vor.

Ne permitem să spunem că ultimele două întîmplări de operetă n-au atins cu nimic prestigiul închisorilor noastre. Avem destule închisori serioase în care, așa cum trebuie să fie în închisoare, se suferă cumplit. Printre zidurile igrasioase și reci, trec spectrele pușcărișilor tuberculoși, cărora li se refuză orice asistență medicală. He, he, domnii mei, să nu judecați după Coroiu și Vasilescu; avem închisori serioase din care nu se evadează niciodată, închisori în care cei intrați își lasă pe lespezile de piatră întii singele din plămîni și apoi ciolanele. Avem închisori în care se suferă cumplit, în care se bate cu stăruință, în care se îngheață de frig și se crapă de foame.

E o greșeală să ne temem că ne-am putea face de ris cu închisorile noastre. Avem închisori bune, închisori adevărate, cu un regim strașnic care bagă groaza în deținuți. Să nu se uite, de exemplu că întreeful domnului Vasilescu și evadarea banditului botoșănean s-a petrecut un fapt care arăta adevărata față a închisorilor noastre. Exact întreeful domnului Vasilescu și evadarea banditului Coroiu, în toiala ilarității generale. Direcția închisorilor a dat un comunicat prin care anunța că la Doftana, muncitorul Mariniuc a fost găsit spînzurat în celula sa. A doua zi, ziarele au informat printr-o scurtă notiță că familia celui decedat a depus o plîngere la Ministerul de Justiție, prin care cere anchetă asupra cazului de la Doftana, sinuciderea lui Mariniuc fiind mai mult decît suspectă. Ați înțeles, cel puțin aproximativ, despre ce este vorba. Nu vă temeți. Directorii închisorilor nu-și primesc leafa degeaba.

Chefurile domnului Vasilescu, evadările domnului Coroiu să nu ne alarmeze. La o sută de kilometri de București, la Doftana, deținuții sînt găsiți spînzurați în celule, în mod inexplicabil. La aceeași închisoare și la atîtea altele, deținuții sînt schingiuiți, brutalizați, tuberculizați, distruși sistematic. Să nu judecăm lucrurile după întîmplările de operetă din ultimele zile.

Și ori de cite ori asemenea întîmplări ar vrea să ne facă să credem că în închisorile noastre se petrec lucruri amuzante, să ne aducem aminte de Doftana”.

1935

Anul 1935 a fost cel dintîi an în care am început să minuiesc condeiul în presa de mare tiraj, iar rîndurile de mai sus arătau, într-un moment în care nu puține opțiuni se făceau pentru fascism, de partea cui înțelegeam să fie.

Geo Bogza

Mărturie

**E dreptul nostru să ne adunăm,
Cînd ochii vîd și-urechile ascultă,
Străbune vînturi, ce în noi purtăm,
Și le trăim muncind, cu trudă multă...**

**E-o flacăra Congresul Comunist,
E-o simfonie ce-și arată-un Dor,
Al sufletului nostru progresist,
Să fie neamul far nemuritor !...**

**Trăirăm veacuri multe de durere
Sub cerul înstelat, cu lună nouă,
Dar ne-am născut luptînd și plini de vrere,
Să-și taie omul, singur, piinea-n două...**

**Pe masă s-o așeze-n sărbătoare
Și inimii să-i dea pocalul plin,
Să simtă omul, că-i nemuritoare,
O Forță ce-i croiește-un nou destin !...**

Traian Iancu

Șerban Cioculescu

*) Pop Simion: *Destine muncitorești*, Editura Politică, București, 1979.

Pe Șantierul național Canalul Dunăre – Marea Neagră

IN vara anului 1965, cu puțin înainte de Congresul al IX-lea, în această revistă, care se numea atunci „Gazeta literară”, Tudor Arghezi scria: „...Coroana de lauri împletită cu secera, ciocanul și inima poporului din care au ieșit atîția martiri, izbăvitori și realizatori, va fi opera apropiatului Congres, pe care o presimțim.

Partidul și Muncitorii au vorbit, Congresul dă răspunsul.

Arată-te comoară !”

La 19 iulie 1965 a început, așadar, ceea ce numea Arghezi „O muncă nouă, o pornire nouă...” Și marele poet intuia foarte adînc viitorul, fiindcă pe drumul mereu în urcuș al creativității dar, pînă atunci, și cu umbre nici avenite și nici dorite, neîndolnic Congresul al IX-lea al partidului avea să marcheze un moment de mari și profunde semnificații.

În cronică se scrie: Între 19–24 iulie 1965, la București s-au desfășurat lucrările Congresului al IX-lea al P.C.R. la care s-au hotărît obiectivele majore și sarcinile de viitor ale politicii interne și externe, direcțiile de dezvoltare a României în vederea continuării pe o treaptă superioară a construcției socialiste în toate domeniile de activitate economică, științifică și culturală.

Acel moment este numit astăzi eveniment epocal. În istorie el poate fi asemuit cu acele mari începuturi de drumuri românești, cu clădiri de visuri de la Mircea cel Bătrîn la Mihai cel Viteaz, drumul pe care au trecut razeșii Marelui Ștefan, involburat ca o apă curgătoare de spiritele cele mai alese ale poporului nostru, Ștefan despre care într-o memorabilă cuvîntare tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea: „...pe melegurile unde cu sute de ani în urmă Ștefan cel Mare a condus oștile spre bătălii și spre biruințe, ne amintim de luptele pe care poporul nostru a trebuit să le ducă pentru a-și apăra ființa, pentru a forma națiunea română, statul național român. Luptele strămoșilor noștri au fost continuate și ridicate pe un plan superior de lupta clasei muncitoare și a țărănimii, cele două clase înfrățite care au transformat țara, au făurit viața la care visau strămoșii noștri mai luminați. Viitorul țării pe care Eminescu l-a cîntat atît de frumos, viitorul pe care el l-a prevăzut se înfăptuiește astăzi prin munca poporului condus de Partidul Comunist”.

Fragmentul acesta l-am reprodus dintr-o Cuvîntare ținută cu prilejul uneia dintre vizitele făcute în Moldova după aproape un an de la Congresul al IX-lea și noi, scriitorii care-l însoțeam pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, ne gîndeam cu o mîndrie fără seamăn la Neculce și la Nicolae Labiș și ne spuneam că, iată, pe drumurile străvechi ale patriei trece astăzi conducătorul nou al României, cel mai în măsură să o reprezinte la această vîrstă de aur, rod al luptei de secole pentru libertate și suveranitate națională, rod al luptei comuniștilor pentru prosperitate și

civilizație socialistă. L-a întîmpinat apoi Țara de jos, Muntenia, apoi Țara de la Gurile Dunării, Dobrogea, apoi Oltenia, Banatul, Transilvania, Maramureșul, întreaga noastră patrie. Și ori de cîte ori venea vorba despre ceea ce trebuia să facem noi, ne aduceam aminte de acel pasaj dedicat problemelor literaturii și artei din Raportul prezentat la cel de al IX-lea Congres:

„Avem o țară frumoasă și bogată, un popor harnic și cutezător, care timp de peste două milenii, în anii grei de restriște, înfrățit cu codrii, riurile și văile, și-a apărât glicia, iar acum, sub conducerea partidului, își zidește o viață nouă. Poporului, adevăratul făuritor al tuturor bogățiilor patriei, trebuie să-i închine oamenii de artă și cultură tot ceea ce pot crea mai frumos și mai bun”.

În toate vizitele de lucru care au urmat ni s-a oferit imaginea unei perioade romantice, pline de măreție și noblețe. Era urmarea luptelor îndelungate pentru unitate și libertate națională și totodată a saltului revoluționar într-un nou și larg drum de viitor pe care, condus de partid, a pășit cu o nestăvilită încredere și entuziasm întregul nostru popor. Imaginea a devenit a unui stup, marea stup al muncii colective, al colectivității românești, desfășurată pe o hartă dinamică. Deschizînd, deci, ochii pe o machetă uriașă a geografiei pămîntului nostru, vedem obiectivele cincinalului cu semnele existenței în unghiul mereu lărgit pînă la pragul anului 1970.

IN VARA anului 1969, între 6 și 12 august, a avut loc Congresul al X-lea. Trecînd în revistă marile succese obținute de oamenii muncii, sub conducerea Partidului Comunist Român, în lupta pentru transformarea revoluționară a societății noastre, acest al X-lea Congres a fixat drept obiectiv fundamental lărgirea și perfecționarea continuă a bazei tehnico-materiale, perfecționarea permanentă a relațiilor de producție, făurirea societății socialiste multilaterale dezvoltate, concept nou în procesul de realizare a societății comuniste. „Se poate spune fără greș – arăta atunci tovarășul Nicolae Ceaușescu – că actualul Congres al partidului marchează o etapă nouă, calitativ superioară a dezvoltării partidului nostru, a activității de construcție socialistă în România”.

A urmat apoi timpul pe care l-am știut mereu, datorită unei uriașe munci de cercetare a condițiilor și resurselor economice noastre naționale, condusă, îndrumată și impulsionată clipă de clipă de secretarul general al partidului, a unei munci bazate pe cunoașterea legilor obiective ale dezvoltării sociale aplicate la istoria și specificul națiunii noastre românești, pe hotărîrea fiecăruia dintre noi de a contribui cu toată energia și priceperea și dragostea la făurirea viitorului. Zilnic spre marile șantiere și spre uzinele țării s-au întrepțat forțe noi, tineri dornici să învețe

MARILE

o meserie sau să se perfecționeze într-o specialitate, viitori constructori de nădejde, miini îndemînatice, miini agere. Dar munca pe un mare șantier sau într-o uzină modernă devenea tot mai complexă, exigența sporea simțitor. Și astfel înregistram cu toții, de-alungul acelor ani, ieșirea definitivă din anonimat a unor locuri neștiute altădată, devenite acum centre industriale, localități de prestigiu. În reportajele lor, colindînd țara de la un capăt la celălalt, scriitorii numeau timpul acesta „poemul cel mai frumos”, adică patria însăși în marșul ei superb. Marele teritoriu al muncii se numea „constelația noilor unelte”, a noilor atitudini, tinerețea veșnică a poporului care urmează cu încredere clarvăzătoarea politică a partidului, a secretarului său general.

IN TRE 25 și 28 noiembrie 1974 a avut loc Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român. De la tribuna aceluia Congres, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea: „Partidul nostru, comuniștii nu au alt țel mai înalt decît servirea devotată a intereselor poporului, ale patriei, construcția socialismului și comunismului”.

Și iată și cel mai emoționant portret al comunistului de azi, demn urmaș al luptătorilor de ieri pentru binele țării și strălucit înaintaș al celor ce-l vor stima și glorifica:

„Comuniștii nu se deosebesc de ceilalți oameni ai muncii decît prin faptul că înțeleg mai bine problemele dezvoltării economico-sociale, se bazează pe cunoașterea științifică a legilor generale ale evoluției societății omenești. Pornind de la aceasta, ei își asumă răspunderea în fața poporului de a acționa pentru unirea tuturor forțelor, în vederea progresului economico-social al patriei”. Portret pe care îl recunoaștem, mai întîi și întîi, în

cele mai înalte virtuți, în cea mai strălucită intruchipare în exemplul activității secretarului general al partidului, conducătorul revoluției noastre, care și-a consacrat întreaga viață fericirii și demnității poporului din care s-a născut. Așa cum s-a consemnat în cronică, Congresul al XI-lea va rămîne în memoria poporului prin faptul că a adoptat Programul Partidului Comunist Român, Program care deschis perspectiva unei noi epoci în dezvoltarea economico-socială a României – Carta fundamentală ideologică, teoretică și politică a partidului, care a trasat linia strategică generală pentru făurirea societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintarea țării spre comunism. Congresul al XI-lea va rămîne astfel în istoria patriei ca acel Forum care a adoptat întîiul Program unitar, atotcuprinzător – elaborat din inițiativa și cu participarea directă a tovarășului Nicolae Ceaușescu – și caracterizat prin rațiunea dezvoltării, prin fermitate ideologică și prin adîncă receptivitate față de noile procese economico-sociale. În acea atmosferă de glorios bilanț și perspectivă puternic încrezătoare în posibilitățile poporului nostru de a contribui la găsirea celor mai realiste căi de organizare a societății pe baze noi, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea: „Am adoptat în aceste zile hotărîri de importanță istorică... Acum este necesar să trecem cu hotărîre la muncă în toate domeniile de activitate pentru realizarea în cele mai bune condiții a tuturor obiectivelor care vor asigura ridicarea patriei noastre pe noi culmi de progres și civilizație socialistă”. Chemarea era pe cit de vibrantă pe atît de necesară: Munca. Muncă lucidă, creatoare, munca pasionată, dăruită patriei în numele înaltului crez comunist. Efortul impus de procesul industrializării continue este mare – am înțeles noi – dar perspectiva istorică îl justifică afirmarea noastră în lume depinde de

La inaugurarea pasajului Bucur-Obor

La Fabrica de confecții din Scornicești

TREPT E

recuperarea decalajului determinat de împrejurările trecutului — România se poate înscrie, într-un timp scurt, printre țările cu un dezvoltat potențial economic, cu un stadiu superior de confort, de civili-

zați și munca a luat un și mai mare avânt. Privesc o fotografie: un gest simbolic. Gestul constructorului care toarnă prima cupă la fundația noului edificiu. E gestul secretarului general al partidului. Memoria peliculei păstrează în zeci și zeci de ipostaze asemenea imagini care marchează un început. Un început al mării platforme industriale dintr-un orașel abia cunoscut, al noului oraș, al noii producții a unei noi uzine, al unei instituții noi de învățământ, al unui nou muzeu dintr-un oraș sau dintr-un sat. Secretarul general și-a găsit întotdeauna timp să fie în mijlocul oamenilor. Peste tot. Nenumărate vizite de lucru în toate județele țării: în unități industriale, în unități agricole, pe șantiere, în institute de cercetare științifică și de proiectare... Nenumărate prilejuri pe care și le-a creat din timpul său consacrat conducerii țării pentru a discuta cu oamenii muncii, pentru a stabili împreună cu ei soluțiile cele mai bune în scopul înalt al mersului înainte. Un permanent dialog cu țara. Un stil de muncă nou, dinamic, statornic în întreaga conducere a partidului nostru, reflectând fidel adevărul că noua societate se clădește cu oameni și pentru oameni. Dincolo de bucuria de a-l avea în mijlocul lor pe secretarul general al partidului, masele de oameni ai muncii păstrează încă mult timp în inimi ecurile puternice ale indicațiilor și îndemmurile adresate lor de tovarășul Nicolae Ceaușescu de a-și pune talentul, hărnicia, forța de creație în slujba prosperității patriei, a binelui lor și al familiilor lor, urindu-le de fiecare dată „Multă sănătate și multă fericire!”, o urare simplă, frumoasă, extraordinară!

Și astfel amintirile sînt totdeauna vii. Un maestru cazangiu de la Întreprinderea

de utilaj chimic „Grivița Roșie” mărturisește precum că anii 1967, 1968, 1969, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1978 figurează în fruntea celor mai importante capitole din cronica devenirii acestei uzine. Sînt anii în care conducătorul partidului a făcut aici vizite de lucru, ani în care s-au produs veritabile mutații în viața întreprinderii, în destinul ei. Un lăcătuș mecanic de pe șantierul Combinatului siderurgic din Călărași îl elogiază cu titlul de ctitor al celei mai noi vetre de oțel a patriei. Un muncitor de pe șantierul de utilaj greu din Cluj-Napoca, amintind vizita de lucru a secretarului general pe cînd avea loc inaugurarea lucrărilor de construcție, acum trei ani, declară: „Atunci am avut cîntecul să-l avem între noi pe tovarășul Nicolae Ceaușescu”. Și adaugă: „Acest combinat transformă Clujul într-o cetate industrială modernă a clasei muncitoare din Transilvania”. Un miner transmite: „Noroc bun, minerului de onoare!” Un țărăan spune: „V-am văzut de aproape, sînteți de-al nostru!”; iar omul de știință și de artă îl vede pe „Bărbatul fără tihnă, veghetorul”, ca pe un „Mare om la cirna unor vremuri mari!”

Și astfel dezvoltăm o țară, bazindu-ne pe elanul întregii națiuni. Un elan dirijat cu pricepere de secretarul general al partidului spre un mai mare consum de gîndire, de concepție tehnică, un elan care ne înarpează voința de a-i urma exemplul în continua promovare a noului și în cultivarea statornică a încrederii în forțele proprii.

ÎN TRE anii 1976 și 1977 au avut loc, la inițiativa secretarului general, trei mari congrese înscrise în cronica noastră ca fiind cele dintîi și care au cuprins, în dezbaterile lor, din trunchiul vieții economico-sociale românești de astăzi, ramurile sale

principale: Congresul clasei muncitoare, Congresul tărînimii și Congresul culturii. Apoi, între 7 și 9 decembrie 1977, a urmat Conferința Națională a partidului, cînd tovarășul Nicolae Ceaușescu a jalonat drumul pe care îl mai avem de parcurs în acest cincinal ridicat la cote superioare prevederilor Congresului al XI-lea, apreciind că a sosit timpul saltului revoluționar de la faza acumulărilor cantitative la noua calitate. O condiție esențială în grăbirea mersului înainte al societății, în realizarea unei și mai strînse legături cu cincinalul viitor — etapă a cărei finalitate, fundamentată științific, va marca atingerea de către România a stadiului de țară cu dezvoltare medie. Țel care urmează firesc etapelor parcurse și pe care logica istoriei construcției socialiste îl impune în mod obiectiv: am acumulat putere economică și științifică, am fost mereu atenți la propria noastră practică, am fundat și am înălțat zidirea socialistă a patriei: e momentul trecerii la o nouă calitate. La Conferința Națională îndemnul principal a fost către „finisarea” acestui grandios edificiu, accentuîndu-se laturile calitative și de eficiență ale întregii activități, în condițiile unui tot mai înalt grad de civilizație. O chemare pasionantă, amintind energia care propulsează națiunea noastră spre înfăptuirea idealului purtînd pecetea omului înzestrat cu capacitatea de a vedea țara în prezent și peste timp și de a acționa exact spre punctul de lumină. O chemare vibrantă a secretarului general care, avînd curajul hotărîrii, avînd înțelepciunea prevederii, avînd, în primul rînd, o mare dragoste față de patrie, angajează viitorul.

ȘI IATĂ-NE acum în toiul lucrărilor celui de al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român, începute luni, 19 noiembrie 1979. Proiectele documentelor, expresie a politicii creatoare a Partidului Comunist Român, a dezvoltării și aplicării Programului său, a gîndirii secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au fost supuse, cu multă vreme în urmă, dezbaterii întregului popor, așa încît Congresul este denumit, pe drept cuvînt, Congresul Țării. Studiul lor ne-a adus imaginea unei Românie care a intrat într-un prestigios marș spre progres, spre un progres multilateral, Congresul al XII-lea înscriindu-se astfel ca un eveniment de însemnătate istorică în viața partidului și poporului. Așa cum se arată în Directivele Congresului, obiectivul fundamental al planului cincinal 1981—1985 va fi continuarea înfăptuirii Programului partidului, intrarea societății românești într-o fază nouă, superioară a dezvoltării sale. Direcțiile principale ale acestui cuprinzător obiectiv vizează afirmarea cu putere a re-

voluției tehnico-științifice contemporane în toate domeniile, accelerarea trecerii la o nouă calitate a activității economico-sociale în temeiul acumulărilor cantitative obținute în cincinalele precedente, ridicarea pe o treaptă și mai înaltă a bunăstării întregului popor, întărirea independenței și suveranității României socialiste. În organică legătură cu înfăptuirea acestor țeluri se prevede perfecționarea conducerii științifice a societății, dezvoltarea largă a democrației și autoconducerii muncitorești. Totodată Directivele ne dau liniile de convergență nu numai pentru viitorul cincinal; ele își duc luminile și mai departe pe parcursul deceniului și sfîrșitului de secol care inseamnă, totodată, și începutul unui nou mileniu: cel de al treilea mileniu al erei noastre! Acest document este însoțit de altele care sînt ele însele programe, impunînd, fiecare, un nou imperativ al mersului nostru înainte în contextul mondial. Izvorite din practica construcției socialiste în România, toate aceste programe-directivă ocupîndu-se, de fapt, la un loc, de om, de bunăstarea și împlinirea personalității sale, vor avea implicații și în gîndirea socială, întărind bazele umanismului științific ca unul din factorii esențiali în dezvoltarea economiei și culturii socialiste. Trăind într-o epocă de adîncire a revoluției tehnico-științifice, documentele pun exigențe legitime în fața învățămîntului, a procesului de ridicare permanentă a nivelului de cunoștințe, așa încît se subliniază cu insistență adevărul după care astăzi, în lumea modernă, omul nu se mai poate imagina în afara științei. În Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al XI-lea și Congresul al XII-lea și sarcinile de viitor ale partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia: „Dezvoltarea continuă a democrației socialiste, întărirea autoconducerii muncitorești și autogestiuunii economice vor deschide un cîmp tot mai larg de manifestare a inițiativei oamenilor muncii, a capacităților creatoare ale întregului popor, de afirmare plenară a personalității umane, a afirmării principiilor comuniste în toate domeniile”.

Astfel că, mai vădit ca oricînd, factorul om și-a redimensionat hotărîtor profilul său de constructor deplin conștient a ceea ce reprezintă în acest uriaș angrenaj românesc, tocmai pentru că partidul, secretarul său general au reușit să înlesnească ridicarea gradului de conștientizare a maselor prin intensificarea procesului de adîncire a democrației.

Conștiința participării ardente la tot ce se creează și se va crea în țara noastră — iată ce ne apare acum, în aceste momente istorice în care are loc Congresul al XII-lea — drept starea normală a existenței noastre.

Vasile Băran

Să fi fost aici un cîmp?

UN BĂIEȚAȘ cu ghiozdanul în spate stă rezemat de barieră, așteptînd să treacă rapidul. Aflu că în fiecare dimineață, în drum spre școală, se oprește pentru câteva minute la barieră. Cu personalul a fost pînă la Hateg, unde-a văzut zimbrii. Cu acceleratul a fost pînă la Constanța, unde-a văzut vapoarele. Cu rapidul vrea s-ajungă în Moldova, pe urmele lui Eminescu și Creangă. Pare dezghețat, informat, instruit. Pesemne, uneori (și numai unui dintre noi) simțim nevoia să facem pe deșteptii cu puștimea. Băiețuș, întreb, știi ce-a fost pe locurile astea mai demult? Îmi răspunde fără a privi în direcția indicată de mine, însă pricepînd exact la ce mă refer: Ce să fie? Uzina... Îngăduitor, îl corectez: Nu-i uzină, e centrală termoelectrică. El, prompt: Noi îi spunem uzină. De acord — și reiau întrebarea: Uzina asta are abia zece ani, cam cîți ai și tu; înainte de-a fi uzină, ce-a fost aici? Senin, convins: Tot Uzina!... Așadar, l-am prins, am avantajul virstei: Băiețuș, aici era un cîmp, îl știu bine, pășteau vitele și oile pe-aici. Și eu am fost copil, și-am trecut pe lângă cîmpul cu pricina de nenumărate ori, cu trenul, cu căruța, învățam la Deva. Deci, să ții minte, dacă te mai întreabă cineva... Nu mai zîmbește sfios, pare hotărît, mă privește drept în ochi: Vreți dumneavoastră

să mă derutați! (Bravo, îmi zic, a prins și cuvîntul ăsta, tovarășa, la școală, îi povățuiește să nu se lase derutați, și el nu se lasă!). Aici n-a fost nici un cîmp. A fost uzină. Și dumneavoastră nici nu sinteți de prin părțile astea, se vede după numărul mașinii. Ca argument suprem: Eu știu mai bine, tata lucrează la uzină... Îmi spune și numele tatălui, pentru a risipi orice umbră de indoială... Pe acest băiețuș am să-l reclam lui taică-său, și tuturor forurilor în drept, întrucît a încercat să-mi anuleze amintirile copilăriei; să steargă imagini fixate în mîntea mea pentru totdeauna; un adevărat atentat. Și nu e prima oară cînd mi se-ntimplă. În drumurile mele prin țară caut mereu o realitate care să corespundă imaginilor ce le port din copilărie și adolescență. Nicîl vorbă, îmi răspund cei tineri, aici n-a fost nici un cîmp, nici o magherniță, numai uzine și blocuri — de cînd știm noi...

AICI a fost un cîmp; mai mare peste acest cîmp a fost numit un om, cu funcție de director; cîmpul, așa cum îl știm din anii tinereții, nu mai există — în schimb, există Centrala termoelectrică Deva-Mintia, așa cum au înălțat-o constructorii; iar omul acela este tot aici, și tot director. Au mai venit și alți oameni, după vreo trei zile erau opt, după cîteva zile — doisprezece. Pînă s-au adunat cu sutele. Și iată, se-mpli-

nesc zece ani de la intrarea în funcțiune a centralei. Cineva a propus să se întocmească o listă a veteranilor. N-a fost o treabă dificilă, și nici în zadar: peste trei sute de muncitori au fost prezenți aici, la datorie, zi de zi, timp de zece ani. Un exemplu, dacă vreți — o lecție de stabilitate: locul și rostul. La prima ședință de partid, cînd s-a constituit organizația de bază, de fapt, s-au prezentat doisprezece comunisti. Ațiția erau în acel moment. Al optulea, în ordinea angajării pe șantier, a fost ales secretar al organizației. El se numește Dorel Malea. Din numărul total al personalului muncitor de azi, 53 la sută îl reprezintă comunistii. Am cunoscut puține colective de muncă atît de unite — oameni atît de săritori la nevoie, în interes general, în momente critice, cînd lipsa de experiență, dificultățile de tot felul păreau să-i domine (ceea ce nu s-a petrecut niciodată) —, dar săritori și pentru tovarășul de alături ajuns în impas. Cu ajutorul acestui colectiv, din 1969 și pînă azi Centrala a pulsă în sistemul energetic național 48,3 miliarde KWh energie electrică, reprezentînd de 49 de ori producția de energie electrică a României anului 1938. Poeții și reporterii hunedoreni au numit această centrală „Stea de pe Mureș”. Muncitorii și tehnicienii, imbinînd poezia cu meseria, spun că a răsarit aici o stea de primă mărime în constelația energetică românească. Am revenit la Mintia după cinci ani, cu gîndul să revăd doi oameni, față de care adesea mă încercam un sentiment de vinovăție. Cu Dorel Malea am schimbat doar cîteva cuvinte, în fugă — tocmai cînd omul voia să-mi răspundă la foste întrebări, nu știu ce-a intervenit și m-am prins în altă discuție. Am fost, așadar, cel puțin nepoliticos. Pe lângă celălalt, Florea Beres, am trecut puț și simplu fără să-l recunosc. Florea Beres mi-a fost coleg de clasă la „Decobal” în Deva... În cinci ani, m-am gîndit de cel puțin cinci ori la ei. Ar trebui să repar gafa, nu neapărat pentru ei — pentru mine, în primul rînd. Or fi tot la Mintia? Dacă nu, unde i-aș putea găsi?! În ziua aceea din 1974, cînd ne-am cunoscut, Dorel Malea era preocupat de importante și complicate probleme de pro-

ducție; cel puțin, așa mi s-a părut mie; acum, amintindu-și, ține să mă asigure că erau probleme curente, au fost, au trecut, au venit altele. Probleme curente, cum ar fi la noi, scriitorii — să zicem, conflictul în literatură, personajul și altele, pe care le dezbatem adesea. Întreb: În această zi de sfîrșit de octombrie 1979, ce probleme curente sînt aici? Ar fi, ar fi cîteva: cu investițiile au încurcături (nu chiar din vina lor), cu investițiile — din care pricină nu pot construi cel de-al doilea tunel de dezghețare a cărbunelui. Au fost aici zile și nopți de coșmar. Vin vagoanele din Valea Jiului, nu-i distanță prea mare, și pînă ajung, cărbunele îngheață. „Dezghețare, descărcare manuală”, soluții fel de fel, toți muncitorii erau chemați, n-a lipsit unul, totuși, nu era o soluție fericită. Și iată: aici a fost construit un tunel de dezghețare. Perfect, doar că se ivește necesitatea încă a unui. A doua problemă: dacă furnizorii de la București, Băilești și Bistrița nu trimit la timp echipamentele necesare, intrarea în funcțiune a celui de-al 6-lea turboagregat, prevăzută pentru trimestrul I 1980 va fi periclitată. Ei, cam astea ar fi problemele curente. Și le expune cu un calm aproape desăvîrșit. Mai și zîmbește. Ce să mai crezi? Dacă nu l-aș cunoaște din povestirile altora de pe-aici, aș putea crede că tunelul doi n-o să fie construit la timp, turboagregatul 6... etc. Încep să-l descrirez, și pînă la urmă am și dovezi că nu m-am înșelat: calmul acesta dovedește nu numai pricepere, apreciere exactă a situației, siguranță de sine — ci și multă, și justificată încredere într-un colectiv admirabil, un adevărat colectiv comunist. Dorel Malea, de loc din Ghelar, fiu de mîneri, este secretarul comitetului de partid al centralei, muncitor în centrală și elev la școala de maștri. Calmul, stăpînirea, judecata la rece sînt, probabil, condiții principale pentru a putea face față solicitărilor fiecărei zile. Aici au existat multe situații critice. Dar nici una care să nu fi fost dominată și rezolvată la timp. Doar sintem ațiția! — și iar se-nviiorează, și zîmbește — nu se poate să fim răzbiți!... Cîteva minute mai tîrziu, am avut o neașteptată confirmare: in-

Noile structuri

LA CEASUL cînd apar aceste rînduri, prietenii mei din Prunișorul Mehedinților, ca toți oamenii acestei țări, au citit, desigur, cuvîntarea istorică rostită de secretarul general al partidului la tribuna marelui forum al comunistilor. Ei, ca toți pămîntii acestei țări, și-au extras, desigur, din acest impresionant document al devenirii noastre, cîteva lor de răspunderi, de sarcini, de vis. Ei, ca toți cei implicați în soarta pîinii, care-i de fapt soarta țării, au aflat în istorica cuvîntare răspunsuri vii la stringentele, asprele, presantele întrebări privind viitorul pîinii și al celor ce-o făuresc. Răspunsuri vii, răspunsuri fundamentale, răspunsuri-sarcini, dar și răspunsuri-soluții, deopotrivă inovatoare și realiste, dinamice și eficiente, căzute și-aici, ca pretutindeni, ca și sămînța pe un ogor pregătît s-o primească, avid s-o încorporeze structurilor sale și ființei sale.

Sintem aici, în Prunișorul Mehedinților, într-un sat „cu probleme” — dar care sat românesc nu le are? Sintem într-un sat în care problema pîinii, marea, spinoasa, decisiva problemă a pîinii, fierbîntea și complicata problemă a pîinii, este, ca pretutindeni, mereu nouă, punîndu-se, an de an, în altfel de termeni, fiecare din ei însemnînd o problemă nouă. Sintem într-un sat în care, ca pretutindeni, oamenii, autorii pîinii, acești oameni cu ascuțitul a tot felul de probleme implîntat în epidermă, în mușchi, în os, în materia cenușie, găsesc răgazul, disponibilitatea, puterea să se ridice mai sus, să cuprindă aceste probleme dintr-o perspectivă înaltă, să le domine, să le conducă spre rezolvări. Puterea aceasta le-a dat-o partidul, concepția sa despre dezvoltarea, modernizarea, perfecționarea agriculturii, puterea aceasta, mai mult ca oricînd, le-a dat-o acum, în aceste zile, cuvîntarea istorică a secretarului general, deschizătoare de noi perspective, moment de răscruce în noua istorie a pămîntului și a oamenilor.

Aici, în Prunișorul Mehedinților — dar oare numai aici? — o arzătoare problemă dintre multele, arzătoarele ce alcătuiesc marea problemă a pîinii, e navetismul. Peste 800 de navetiști iau, diminețile, cu autobuzele sau cu trenurile, drumul orașului, al Severinului. 800 de navetiști, la o populație de vreo 4000 și ceva de suflete, înseamnă cam un „voiajor” la fiecare familie. Dar cîți dintre ceilalți, dintre cei ce rămîn în sat, mai sînt al satului, mai muncesc pămîntul? Dacă-i scoatem din calcul pe bătrîni, pe bătrîni care nu-s nevoiți să mai dea cu sapa ca să-și scoată merindea (și ei, acești bătrîni, sînt destui, sînt, ne spune Gogu Săftoiu, primarul comunei, vreo 1000 de pensionari de stat, foști navetiști), dacă-i mai scoatem din calcul și pe copii...

Cum se descurcă oamenii din Prunișor cu problema pîinii? Cum se descurcă ei cu pămîntul?

PRUNIȘORUL e o așezare întinsă (15 sate), cu pămînt mult (un I.A.S. cu peste 5000 de hectare, 3 C.A.P.-uri, o Asociație pomicolă intercooperativă), dar pămîntul acesta, aflăm, „e rău”, e un sol de categoriile patru-cinci, sol podzolic, pietros și rece. Prunișorul e o așezare-mamut, informă, diformă, cu satele și cu casele risipite (hartă comunei, în diametru, numără nu mai puțin de 22 de kilometri!), pe un pămînt, la rîndu-i, și risipit, dar, cum spuneam, mai ales sărac. Pămînt cu cute, cu pante, cu ripi, cu coline, pămînt care greu se supune omului și greu se împotrivesc vremii, cînd vremea îl ceartă cu secetă sau cu frig și zăpezi premature. Pămînt care, mai mult ca altele, ar avea nevoie de oameni, de oameni mulți, care să-i apere ființa fragilă și să-i înrodnească puterea slabă, dar pămînt care, fiind așa cum e, i-a alungat și pe cei ce-l avea. Drept care oamenii au plecat și pleacă la Drobeta-Tr. Severin, orașul de la 20 și ceva de kilometri, nu doar (sau nu atît) atrași de „fascinația ora-

șului”, de „magnetul civilizației” (tinerii, evident, și pentru asta), ci, pur și simplu, ca să cîștige un ban, un ban mai bun și un ban stabil.

Deci cele 15 sate ale Prunișorului sînt, la ceasul de față, doar o anexă sau o rezervă, o anticameră sau un dormitor al orașului, ziua pustiu, populat doar nopțile, un cuib de păsări sau de fluturi de noapte ce capătă viață, substanță și strălucire doar la lumina efemeră a lunei. Deci diminețile, după ce zecile de autobuze și trenuri (pe raza comunei sînt nu mai puțin de 7 stații I.T.A. și 4 stații C.F.R.) au sorbit viața tînără și bărbătească a satelor, lăsîndu-le doar pe seama femeilor, a bătrînilor, a copiilor (a copiilor mici, fiindcă cei mari, în număr de peste 1000, sînt elevi la oraș, redeveniți ai satului doar duminicile și în vacanțe), așezarea rămîne pustie, rămîne goală. Chiar peisajul ei e plin de goluri, sute de case au căzut în ruină. Bătrîni lor au murit, tinerii, deveniți muncitori, s-au mutat la oraș, la bloc.

Din cele 15 sate ale Prunișorului vor mai rămîne, potrivit schiței de sistematizare a așezării, doar 8. Gogu Săftoiu, primarul, înclină să creadă că o „viitoare etapă” va mai reduce și din cele opt. Reașezarea satului într-un alt tipar, într-o altă ordine, într-o nouă și, ni se spune, „în sfîrșit, rațională!” structură a peisajului și a vieții se va face, crede primarul, „fără dureri”, renunțările nu vor mîhni pe nimeni, fiindcă, de pe acum, sînt niște sate care „mor singure”, fiindcă, de pe acum, sînt acele case-n ruină, fără stăpîni și fără ciini.

Aventura restructurării din temelii a acestor privilegii, schimbînd tot ceea ce a lucrat o întreagă istorie, se petrece sub ochii noștri, în cuprinsul de viață al unei singure generații. Ea are suflu larg și măsură dramatică de epopee. Ea nu se va mai repeta, nu mai are cum și de ce. Unicitatea unei așezări românești este incalculabilă, ca și unicitatea marilor forme de relief. Nu se nasc (sau nu pier) zilnic dealuri ori munți, apele nu se ivesc (sau nu seacă) pe scoarță în chip surprinzător, de la o zi la alta. Satul nostru „clasic” s-a încheiat, istoria lui a intrat, în chip necesar, în amurg. În unele circumstanțe mai lent, în altele, ca în cazul Prunișorului, sat foarte aproape de oraș, mai repede. Marile piscuri scrise pe cer de vechea istorie — într-o vreme cînd țara întreagă era un gigantic sat — vor domina, desigur, încă mult timp, de departe sau de aproape, șesul nostru plin de promisiuni. Dar de aici

încolo vom avea, pentru așezările românești de cîmpie, și mai ales pentru cele din preajma orașelor, o altă istorie, modernă. Generațiile zilei de azi se despart, deci, nu de un sat, ci de o eră. Și totuși...

SI TOTUȘI, sub structurile noi, satul rămîne, cel puțin prin niște esențe, printr-o infrarealitate a lui, îndeturnabilă ca și pămîntul. Un pămînt pe care, paradoxal, recoltele cresc (în toamna asta, porumbul a fost mai mult și mai bun ca niciodată!), chiar dacă țărani sînt mai puțini. Sînt mai puțini țărani, fiindcă tinerii pleacă, fiindcă-i urmează adesea chiar și bătrîni, părinții lor, sînt însă — paradoxal — mai mari recolte, sînt — alt paradox — cuprinse în raza prospecției și fructificării pămîntului care, chiar cînd satul gemea de oameni, de tumultul de zi și noapte al vieții cîmpului, se supuneau anevoie omului, îl refuzau. Sute de astfel de hectare ale Prunișorului, cîndva pîrlou-gă, sînt astăzi plantații moderne de pomi, „livezi intensive”, în care aratul se face mecanic, stropitul se face mecanic, alte zeci și zeci de hectare, smulse din bălării și risipă, dau astăzi grîu, porumb și legume. Un mare efort al statului (mecanizare, electrificare, chimizare, îmbunătățiri funciare), un efort în plină desfășurare, pe care Directivele Congresului al XII-lea al partidului îl sporesc în amploare, în intensitate și calitate, a umplut și umple „golurile” ivite, ba, mai mult, cucerește ceea ce omul de ieri nu cucerise, nu izbutise să cucerească, lărgind zarea muncii și zarea vieții. Este, de fapt, pentru viața omului, o zare mutată nu mai departe, ci mai sus. Viața omului, în astfel de sate-anticamere ale orașului, se restrînge ca spațiu, cîștigă însă înfinit în intensitate. Școlile noi, modernele magazine (ultimele, nu mai puțin de șase!), dispensarul echipat „la zi”, cinematografele (trei), căminele culturale de proporții unor atenee (cel din satul Fintina Domnească, cu etaj și 400 de locuri, e unul dintre cele mai impunătoare din cîte am văzut în satele noastre), electrificarea, asfaltul și multe altele creează satului-dormitor al orașului un cadru de pe acum urban. Un sat pe care opera sistematizării, relansată la o nouă dimensiune prin Directivele Congresului al XII-lea, îl organizează pe principii calitative și intensive, obligîndu-l la „renunțări” pe care istoria, viața însăși le dictează și le comandă și impunîndu-l, prin inedite date ce

birou intră cinci tovarăși; printre ei se află și inginerul Ion Cordea, directorul de la Energoconstrucții, grupul de șantiere Transilvania — care va construi și cel de-al doilea tunel — și pe loc se încheagă o ședință. Cineva întreabă: Ce vești mai sint? Altul răspunde: Nu mai bune ca cele de ieri. Acum, gîndesc, e momentul ca Ion Cordea să spună: Las totul baltă și plec! Ar fi îndreptățit s-o facă, intrucît incurcătura cu investițiile i-a cam dat planurile peste cap. Omul — voinic, rumen, sprîncenat, răsfoiește un teanc de hirtii, și anunță: Aș avea eu niște propuneri. Ca să mă înțelegeți mai exact, ar trebui să mergem pe teren, în centrală. Toți sint de acord: ședința se încheie, și se duc la fața locului... Eu rămîn cu nedumerirea: Dacă Ion Cordea avea dreptul să tune și să fulgere, de ce n-a făcut-o? Explicația lui Dorel Malea: cînd s-a pornit construcția la Mintia, Ion Cordea era inginer; șef de lot. Aici s-a format, aici revine mereu — ca acasă. I-ar fi greu fără noi... Doamne ferește, n-aș vrea ca Dorel Malea și colectivul centralei să cunoască noi greutăți, să fie dați de exemplu cu întîrzieri și alte lipsuri, totuși, omeneste, parcă simt nevoia să-i pun la încercare încrederea: Și dacă? etc... Dacă n-am pățit-o noi la început — acum, după zece ani, e mai greu: avem experiență, ne știm, sintem indeajuns de realiști: An de an am mers mai bine. Iată, se poate aprecia că în 1979, în cîns-tea celui de al XII-lea Congres al Partidului, a fost realizată cea mai mare producție din istoria centralei. Un angajament comunist îndeplinit exemplar. Pentru primul trimestru 1980 este stabilită intrarea în funcțiune a celui de al 6-lea turboagregat. Puterea Centralei Deva-Mintia se va ridica, astfel, la 1 260 Kw.

AȘ fi fost în stare să mai trec de zece ori pe lingă fostul meu coleg de liceu Florea Bereș, dacă nu se găsea cine să mi-l prezinte. Sigur, m-am grăbit cu prietenia — dar, cînstit: după 30 de ani l-am recunoscut abia în clipa cînd a zîmbit. Este un bărbat impunător, sobru, distins — pînă în clipa cînd zîmbește. Atunci, redevine licean, dispus

la mărturisiri. Director tehnic de un calm superb: a fost al treilea angajat pe șantierul de la Mintia, în anii petrecuți aici a văzut și-a priceput multe — sigur, investiții, turboagregatul 6, și altele, și altele, mereu se ivesc, nu ne putem plînge, sigur trebuie gîndit... Florea Bereș e de loc din Gura Barza, moț. Îmi vine să-i spun: ce simplu era în școală, învățam ceva, acolo... Dar mi-e teamă să nu greșesc: cred că preferă situația de azi, de inginer cu solicitări și suprasolicitări, cu zile fierbinți, urgențe. E din Apuseni, e cremene, scarpără. Director tehnic; profesor la școala de maiștri, unde-l are de elev pe Dorel Malea; secretar adjunct cu problemele economice al comitetului de partid; pregătește inovații și invenții; pregătește teza de doctorat. Are o familie, soția doctorită, fata, studentă la medicină, Timișoara, băiatul, elev în clasa a V-a. I s-a propus în vreo două rînduri un post bun în București. A refuzat — cred, pe un ton liniștit, fără prea multe explicații. Colegul meu de școală Florea Bereș a rămas, și va rămîne aici, la datorie, cercetător, om de știință în primul rînd, avînd pasiune pentru cunoașterea cărbunelui. Subiectul tezei de doctorat: Cercetări în domeniul prafului de cărbune în centralele care ard huilă...

Cînd revin la barieră, puștiul nu-i, a dispărut. Grozav aș fi vrut să-i zic vreo citeva, de la obraz: Cum îndrăznește el, cu numai zece ani la activ, încă rîvnind o călătorie cu rapidul, să conteste niște imagini pe care le-am păstrat atît de vii în mine, de-a lungul a zece de ani? Pot dovedi oricînd, și oricui: Aici a fost un cîmp în paragină. Cuprînd cu privirea colosul de metal, parcă hotărît, statornic în aceste locuri de cînd lumea, și numai bine că după o vreme îndoftala nu mă iartă: Să fi fost aici un cîmp?! Greu de crezut...

Nicolae Țic

se încorporează structurii sale, ca pe un veritabil model al viitorului.

Și mai sint, printre aceleași esențe îndeternabile de care vorbeam mai sus, și niște oameni. Sat-dormitor pentru bărbații și flăcăii săi (atîția cîți mai sint, atîția cîți nu s-au mutat la oraș, la bloc...), satul rămîne, pentru ceilalți, satul-sat, izvorul etern de viață, deci de istorie. Ceilalți sint, ca peste tot, bătrînii și femeile, sint pensionarii fabricilor sevefinene ce, slobozindu-se la vatră, se reintegrează ei, existenței ei, muncitorilor ei, sint soțiile și fiicele celor plecați, pe umerii cărora, de fapt, stă azi satul, stau muncile cîmpului, stau întreaga gospodărie a obștii, prezentul ei, viitorul ei. Și mai sint...

Da, mai sint, totuși, și navetiștii! Nu toți, desigur. Unii din ei, zice primarul, „au în sat doar pretenții“, ar vrea ca satul să se miște mai repede, să meargă mai bine (pretenții, desigur, firești, venînd firec din partea unor oameni pe care i-a șlefuit și îi șlefuieste civilizația citadină), dar ei ajută satul mai mult așa, mai mult cu pretențiile, mai mult cu vorba. Ei („unii din ei“, subliniază încă o dată primarul) vor în sat numai drepturi, cînd e vorba de datorii ei nu-s ai satului, ei sint muncitori la oraș, n-au timp. Dar ceilalți, marea majoritate, sub șlefuirea lor citadină încă au mai rămas ai satului, adică așa precum satul, de milenii și veacuri, din strămoși pînă azi, i-a modelat. Ei fac, după ceasuri de fabrică, ceasuri de cîmp, iau loturi în „acord global“ și le duc la recolte bune, își iau, în campanii, concedii, pe care le petrec nu petrecînd, ci muncînd. Ei, cînd vin de la fabrică, nu stau acasă decît cît să îmbrace ceva, apoi urcă-n căruțe, dau bice cailor (unii urcă pe motociclete, alții în automobile...), fug să viziteze „globalul“, pomii, stînele, grajdurile. Ei, seara, tirziu, cînd, frînți, se întorc acasă, încă muncesc, îi poți vedea, nopțile, tîind cu foarfecele vița de vie din băttături, la lumina felinarelor sau a lunei. Pe ei, în toamna asta, alarma sunată din trîmbița rece a ploilor, a unor năpraznice ploii, i-a chemat de pe unde erau, toți cei plecați s-au întors degrabă în sat, s-au prins în lupta pentru recoltă, dînd luptei totul, și nopți, și duminici, și concedii. Și, spune Gogu Săftoiu, nici nu vă închipuiți ce liniște, ce calm, ce fermitate, ce certitudine a dat tuturor prezența acestei armate de oameni care-s ai satului și totuși nu mai sint, care au apărut peste tot unde a fost nevoie, care au sărit în bătălie primii, care au rămas în tranșee ultimii, care s-au bătut eroic, împri-

mind bătăliei pentru recoltă spiritul și rigoarea disciplinei muncitorești.

Au venit să-și ajute pămîntul, să-și ajute satul și vatra, chiar și oameni care, de ani și ani, se mutaseră în oraș, chiar și acei tineri ee, de ani și ani, dacă mai dăduseră prin sat în cîte-o duminică, cu tranzistorul sau aparatul de fotografiat spînzurat de gît, ca să-și mai vadă niște bunici și să le mai bea — grăbiți, cu ochii pe ceas — vinul cel roșu și rece, scos din pivnița veche, inverzită de mușchi.

Prunișorul, sat-dormitor al orașului, se va restrînge ca spațiu, se va modifica în structuri, dar, chiar sat-dormitor sau sat-anticameră a orașului, nu va fi o umilă, palidă și impersonală anexă a fabricilor și blocurilor severinene, ci va rămîne el însuși. Sat românesc al acestei vremi, sat care, ca toate satele românești, își reazăză tiparul, priveliștea și destinul într-un nou orizont istoric, străluminat de cuvîntul-istorie al secretarului general al partidului, de Directivele marelui forum al comunistilor, Prunișorul, la ceasul de față, își reevaluează atent, responsabil, critic forțele și resursele, clarificîndu-și cu fermitate îndatoririle. Îndatoririle lui sint cele ale agriculturii noastre, intrată, ca întreaga economie, într-o decisivă etapă, cea a unei noi calități, deci cea a unor exigențe extreme. Și el, Prunișorul, va trebui să rămînă, ca să-și implinească major destinul, el însuși, adică o vatră a pîinii, luptînd să sporească pîinea.

Prunișorul va rămîne el însuși fiindcă oamenii lui, chiar părăsindu-l, nu-l părăsesc. Fiîndcă navetiștii lui umplu — ei înșiși, prin munca lor — vidul pe care, plecînd, l-au creat. Ei zidesc astfel, mai departe, istoria, ei înlăntuie astfel timpii, căutînd, precum românul a făcut-o de cînd se știe, pentru fiecare verigă a lanțului, pentru fiecare vertebră sau generație, un specific de muncă și de viață în acord cu prezentul și cu viitorul. Deci un vehicol propriu de înaintare, o contribuție proprie, creatoare la mersul înainte al așezării, al lumii ei. Omul care e, deopotrivă, la ceasul de față, și muncitor în industrie, și țaran pe ogorul obștii, reprezintă, desigur, doar un moment, o verigă a lanțului, dar faptul că el, acest om, părăsindu-și satul, nu-l părăsește, nu-l lasă „gol“, arată dorința lui de a se înscrie în lungul șir al strămoșilor, care nicicînd nu și-au pierdut rădăcinile și care — omul acesta o știe — tocmăi prin asta au fost puternici.

Ilie Purcaru

Fii fericită, Țară!

Cuvintele, ca griul purtînd în spic, din
soare
tot aurul luminii ce se prefac-n gînd
în flacăra cu care, vin timpul să-l măsoare
din țară, la tribuna Congresului urcînd
bărbați frumoși să ia cuvîntul lingă
femeile frumoase, așijderi, ca în vis
înfășurat în ceață și fum, să nu mai plîngă
acest pămînt, cu ochiul spre comunism
deschis.

Congresul ni-i arcadă în românescul spațiu
și masa cu bucate, cu mere și gutui
la care stăm alături de doruri fără de sațiu
să ne urcăm toți anii pe socluri de statui
să-și pună fiecare pecetea faptei plină
pe brazda din cîmpie, pe fibra de oțel
unduitoare, Clipa, să-și rotunjească, lină
volutele, să bată ea inima-n drapel.

Avîndu-l, către culme, neconținut în piscul
nebiruit, cu pasul și ochi cutezător
statornic, pe bărbatul ce s-a născut din
viscol

din cremenea albastră a-ntregului popor.
El ne-a cuprins în gînduri cum a cuprins și
țara
cu tot pămîntu-n care zac oase de părinți
și-i aurul din care s-a rotunjit brățara
hotarelor, în bătălii fierbinți...

El stă și-ascultă, vara, cum sună griu-n
spice,
și-acum, în toamnă-și pune urechea la
pămînt

adînc, în zăcăminte, o cale să despice
de unde suie-al patriei cuvînt.
— Fii fericită, Țară! Trăiască-ne Alesul!
Spre comunism, sub steagul partidului să
sui

pe socluri de lumină și-a ridicat Congresul
statuia-ntre-ale lumii mirifice statui.

Fii fericită, Țară! Ia-ți sălbile și iia
de borangic, și-o-mbracă. Ești azi în
sărbătoare;
cu foșnet de mătăse se-aude-n cramă via
iar munții-și string mijlocu-n chimire de
ninsoare.

Fii fericită, Țară! Ca auru-n medalii
cuvîntul stă și-așteaptă să sune-a lui
brățară

E toamnă, dar în suflet au înflorit migdalii
iubirii pentru tine... Fii fericită, Țară!

Diminețile de aur

Vin dimineți ce nu și-au scris în carte
statornicul profil cu grave linii
de parcă l-ar fi dăltuit clinii
din marmora scînteietoarei arte.

Le așteptăm pe umerii colinii
să ne deschidă calea mai departe
acolo unde, tuturor, se-mparte
a libertății miere și-a luminii...

Asemeni cupe large să existe
noi vă urmăm, îndemnuri comuniste
cu inimile-n purpura din steaguri

Precum ne-a modelat un meșter faur
Partidul, pe-ale patriei meleaguri
să vină diminețile de aur.

Ion Potopin

Perspectivă asupra teatrului românesc

PROGRESUL social, ridicarea națiunii noastre pe culmile civilizației, interesul acordat omului și fericirii sale reprezintă câteva din ideile fundamentale ce stau la baza politicii partidului nostru. Astăzi, în timp ce se desfășoară cel de-al XII-lea Congres al P.C.R., ne exprimăm convingerea că prin eforturi intensificate și noi, oamenii de artă, vom contribui la determinarea noilor dimensiuni ale societății noastre socialiste.

Progresul social este, totodată, progres moral, progres civic, simultan progres cultural artistic incitat și dinamizat, în epoca noastră, de imperativele ideologice ale socialismului din România. Integrată progresului social, arta în timpul nostru răspunde cu fervoare necesității de a oglindi realitatea tulburătoare a epocii și a perspectivei istorice. Este știut faptul că societatea noastră poartă amprenta unei continue educativități. Interesul

acordat educației, formării și afirmării omului, demonstrează încă o dată caracterul umanist al orientărilor revoluționare și moderne ce stau la baza și în deschiderea spirituală a României socialiste, în litera și spiritul Programului ideologic al partidului nostru, al înaltelor îndemnuri ale secretarului general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Teatrul epocii noastre se manifestă ca un instrument de propagandă, contribuind, cu specificitatea formelor sale de existență, la generalizarea educației estetice prin intermediul artei spectacolului. Valorile teatrului românesc actual sînt valori morale, patriotice, social-politice — ce iradiază luminile contemporaneității. Asimilarea acestor valori de către public reprezintă un proces pe care teatrul ca instituție se cere a-l înțelege cu interes marcat. Este știut faptul și istoria atestă că relația dintre teatru și societate se

afirmă de aproximativ două milenii și jumătate. Modificări în această relație sînt sesizate sensibil în diferite momente istorice. Statistica relației însă este posibilă numai într-o generoasă societate ce ridică rangul artei — și în cazul nostru al teatrului — la înălțimea valorilor și a idealurilor, o a doua natură organic integrată în ființa umană ce aspiră la reala libertate. Au existat voci care s-au pronunțat în spirit deprimant în legătură cu destinul artei și al teatrului. Argumentele erau legate de revoluția tehnico-științifică și de asaltul cinematografului sau al mijloacelor audio-vizuale. Revoluția tehnico-științifică însă în momentul de față contribuie la afirmarea artei spectacolului prin diversificarea formelor sale și prin inserția sa în noile călități ale imaginii și mijloacelor de expresie artistică. Teatrul va trăi mereu, longevitatea sa este de nebanuit căci rațiunea existenței sale este legată de om.

Socialismul a influențat la noi și a determinat ca arta teatrală să rimeze cu imperativele, cu obiectivele urmărite de societatea nouă, culturală și civilizatorie. Teatrul timpului nostru a dobândit responsabilitatea imaginației și adevăratei creații în construirea României contemporane. Teatrul și-a diversificat, ca literatură dramatică, genurile, și-a diversificat formele spectaculare, a depus un impresionant efort de a se adapta și de a fi prezent în timp. Sînt cunoscute etapele parcurse în ultimii 35 de ani; astăzi sîntem martorii unei literaturi dramatice, ai unei producții teatrale ce demonstrează conștiința creatorului în transfigurarea realității. Poate un singur exemplu ar putea fi edificator în legătură cu modificările produse în structura literaturii dramatice. Am în vedere teatrul istoric și tendințele acestuia de a reflecta aspectele epocii noastre naționale, într-o optică modernă, ce așează în context european istoria poporului nostru. Evident, teatrul istoric romantic, strălucitor în epocă, durează și astăzi prin virtuțile sale, dar viziunea realistă a contemporanilor noștri în materie de istorie reconstituie trecutul printr-o documentare și acută sensibilizare la stările de spirit actuale.

Arta spectacolului asemănător literaturii dramatice cunoaște și ea modificări, determinate de inventivitatea creatorului și de eforturile sale de a îmbogăți avuția națională. Imi continui exemplul, tot pe spectacolul de evocare istorică. Este vorba de spectacolul *Danton* de Camil Petrescu, splendidă frescă spectaculară și modernă viziune în interpretarea revoluției și a forțelor încrinate în acel moment istoric. Memorabil spectacol, care a intrat în istoria culturii noastre, în tezaurul teatrului românesc.

INTR-O masă rotundă recentă, publicată de „Contemporanul”, se explica foarte convingător relația creatorului cu societatea și felul în care talentul și talentele îmbogățesc avuția noastră națională. Vorbim adeseori despre beneficiul artelor în general și despre beneficiul artelor spectacolului. Beneficiul și randamentul creației artistice se măsoară în funcție de contribuția adusă în tezaurul umanității și de eficiența teatrului într-un proces educațional. În perspectiva ultimelor decenii ale secolului nostru, teatrul își va măsura eficiența, rentabilitatea, prin optimizarea

mijloacelor de educație și prin aportul specific la formarea generațiilor în spiritul socialismului. Funcțiile teatrului își vor modifica atributele, căci elementele calitative sînt cele ce guvernează toate domeniile vieții noastre spirituale și materiale.

Teatrul românesc de mine, teatrul de sorginte revoluționară, trebuie să angreneze energiile, forțele actoricești și regizorale într-un proces artistic conștientizat. Va fi teatrul de mine deschis și permeabil înnoirilor calitative? Teatrul unei atitudini angajate superior? Al unui militanșism colectiv? Teatrul ce va cultiva talentele reale, potențându-le totodată, într-un climat fertilizator afirmării creației artistice? Am convingerea că da!

Repertoriile, în perspectivă, vor ocupa o largă suprafață în materie de dramaturgie românească actuală. Este știut faptul că teatrele manifestă astăzi interes față de dramaturgia originală dar nu cu toată consecvența se ocupă și de promovarea valorilor reale. Timpul însă ne va cere reala oglindă în care istoria epocii noastre să se reflecte.

De asemenea este evident faptul că înaintările spre cel de al treilea mileniu vor întări contactul nostru cu lumea și lumile, vor întări legătura noastră cu valorile continentelor, cunoașterea reciprocă. Pași simțitori în domeniul cunoașterii reciproce s-au efectuat și se efectuează. Cred însă că vom fi obligați să intrăm mai cetezant în circuitul valorilor mondiale ale secolului XX și să cunoaștem mai aprofundat valorile Terrei, tot ce produce spiritul uman pe meridianele tuturor continentelor. Sondarea viitorului în teatru, prefigurarea lumii, cunoașterea îndeaproape a mersului istoriei — toate acestea pot ridica valoarea teatrului românesc la nivelul formulei de avangardă, specifică deceniilor ce vor veni. Relația dintre național și universal, pătrunderea culturii noastre teatrale în panteonul universalității, prin poarta contemporaneității, amplifică răspunderile ce și le asumă astăzi teatrul în istorie. Vocația democratică a teatrului românesc contemporan stă în conținutul creației și în capacitatea de a se galvaniza energiile creative ale întregului popor. Creativitatea dobîndește astăzi sensuri noi. Lărgindu-și sfera, creativitatea antrenează noi forțe artistice, fapt relevant în edițiile Festivalului național „Cîntarea României”. Festival al creației și al muncii, el a pus în evidență talente nebanuite și a contribuit la generalizarea creației artistice și totodată la generalizarea educației estetice a maselor. Experiențele dobîndite cu acest prilej se cer a fi amplificate spre a se înfăptui cadrul propice de adîncire a sensibilității publicului prin cultivarea frumosului, a sublimului, a eroicului — în general a valorilor statuate astăzi în profilul și configurația omului nou.

Teatrul de azi, teatrul de mine — un proces cultural istoric, ipostaze ale omului modificate în timp, dar traic și tainic legate de aspirațiile nobile ale poporului nostru. Teatrul de azi, teatrul de mine — istorie vie a românilor, a poporului înzestrat ce își oglindește chipul în izvoarele limpezi ale conștiinței umane ridicate pe superioare trepte.

Dina Cocea

Drama eroică *O șansă pentru fiecare* de Radu F. Alexandru (Teatrul Foarte Mic). Interpreții din fotografie: Carmen Galin, Magda Popovici, Mitică Popescu

O dramă eroică

AM LUAT parte cu satisfacție la inaugurarea unei noi instituții de artă scenică în Capitală, **Teatrul Foarte Mic**, a doua sală (în Bulevardul Republicii) a Teatrului Mic (din str. C. Mille). E un vechi local, transformat și amenajat cu ingeniozitate și gust. Parterul a devenit complex expozițional, cu o frumoasă etalare de fotografii și documente despre „Teatrul și vocația politică a lumii contemporane”. Etajul e o încăpăre de o sută cincizeci de locuri, în care se pot constitui trei variante spațiale. Cite experiențe artistice, cu adevărat tinerești, se vor putea săvîrși aici! Cînd în diverse capitale ale lumii se închid săli de teatru, pentru că n-au rentabilitate comercială, noi deschidem un teatru — în chiar inima orașului — de concepție și dotare modernă, el propunîndu-și a fi rentabil, și material, și spiritual, printr-un program pe care inițiatorul și animatorul lăcășului, directorul Dinu Săraru, îl vestește a fi esențialmente politic.

Inceputul s-a făcut chiar astfel, cu o piesă nouă a tinărului dramaturg Radu F. Alexandru, *O șansă pentru fiecare* (premierea absolută a avut loc la Galați). Teatrul Foarte Mic i-a pus la dispoziție autorului un regizor tînăr de maturitate profesională certificată, Silviu Purcărete, și o trupă de individualități conturate și coerență stilistică. Restricțiile naturale ale spațiului față de decor și recuzită au fost (și vor fi probabil totdeauna) profitabile unui cadru auster, funcțional, scenografa Doina Spițeru găsind acum și o metaforă percutantă pentru un sumbru loc de detenție: o fină și rară țesătură de sirmă.

Drama e a unor tineri comuniști, angajați într-o acțiune de luptă clandestină, în anul izbucnirii războiului, descoperiți de forțele represive, arestați, torturați, condamnați la moarte. Ca și în alte lucrări de acest fel, cele două forțe care se înfruntă sînt eroismul lucid și bestialitatea oarbă. Autorul a preluat fapte, atitudini și chiar unele clișee din piese mai vechi. În același timp, în conspectul său există o deschidere nouă spre evenimente mondiale ale vremii, care n-au fost încă discutate în dramaturgia noastră. Și un unghi original de privire asupra luptei psihologice, mai crîncenă uneori decît înfruntarea cu braț armat. În actul I (care are autonomie față de al doilea — la rîndul său putînd fi jucat independent de primul) conflictul evocă în tonuri grave zbuciumul unor conștiințe de luptători, în care hotărîrea capitală și puterea de sacrificiu nu au eliminat rigiditatea, îndoiala, cumpăna îndoială, interogațiile dificile, teama, neliniștea, suspiciunea. Clipa crispată și majoră a deciziei nu e înscrisă pe cadrulul unanimității, ea deschide un semn de întrebare spre o tulburătoare singulari-

zare — care își are argumentele ei posibile. În actul doi, personajul care alegorizează opresiunea operează asupra deținuților cu arme psihologice perfide, fluturînd o speranță, propunînd un aparent dialog, încercînd un șantaj moral, chinîndu-și moral victimele. Acestea biruie însă prin inteligență și convingere, cîi revelația luminoasă a izbinzii depline de dincolo de ele. Deși intriga are aici șovăieli — anchetatorul dedîndu-se și la gesturi abrupte, chiar asalturi erotice, absurde în condițiile propuse pentru conformația și metoda sa — vom constata o modulație dramatică diferită față de texte similare, în sensul unei realism analitic de nuanțe mai bogate, extrase prin clivaj intelectual.

Tema luptei ilegale în cea mai grea etapă a perioadei preroluționare dispăruse în ultimii ani. Și chiar dacă ea e tratată cu unele anevoinți compoziționale în drama de azi, trebuie să-i recunoaștem autorului meritul de a o readuce, într-o metaforizare care refuză simplificările și are vibrație. Literatura își asumă multe și grele sarcini față de societate. Ne place s-o prenumărăm printre ele și pe aceea de memorie vie a națiunii. A nu uita sacrificiile generațiilor anterioare, a nu-i uita pe comuniștii care au murit în luptă fără nume și fără lespede de mormînt, a le ridica un cenotaf poetic — la această graniță dintre istoria trecută și contemporaneitatea activă — iată o îndatorire a cărei îndeplinire se cuvine — cînd o înțilnim — s-o percepem cu sensibilizare.

Ne ajută, de astă dată, reprezentarea atît de îngrijită de pe podiumul noului teatru, definirea atît de adecvată a reacțiilor — lipsite de declarativism, avînd în schimb un lirism aspru, de tragism conținut. Toți actorii își joacă bine rolurile, toți au găsit modalități eficiente de a nesuscita afectele dorite. Vistrian Roman, Mișu Dinval, Nicolae Iliescu, Magda Popovici, Petre Moraru — fiecare descoperind cite o notă caracterizantă, un detaliu propriu, o mișcare semnificativă — Mitică Popescu (Funcionarul), de o admirabilă suplețe în figurarea cruzimii disimulate în eleganță și bunăvoință, Carmen Galin — acrită de performanță, aliaj prețios de sensibilitate și precizie, ascundînd cea mai densă emoție sub cea mai pătrunzătoare liniște, făptură fragilă și deopotrivă oțelită — Păpîl Panduru, construind ireproșabil, în rol aproape mut (doar o replică!), o fiară în uniformă — toți sînt foarte buni, acționînd scenic împreună, puternic.

Ei, acești actori de tinerețe autentică, regizorul lor, scenograful, autorul dau un sens clar pornirii Teatrului Foarte Mic, care pare a avea ambiții deloc mărunte, în acord major cu timpul.

Valentin Silvestru

România de azi, România de mine

● Sub acest titlu pe care l-am ales, nu întimplător, și pentru rubrica noastră, televiziunea difuzează un ciclu de documente investigînd, fiecare, realizările și perspectivele din cele mai însemnate ramuri ale economiei naționale, filme care au meritul de a fi nu numai imaginea unei spectaculoase realități ce fixează, de altfel în chip specific, locul industrii, științei, agriculturii românești în raport cu tradiția națională a domeniului, și, în același timp, cu experiența generală a omenirii la

ora actuală, ci au și meritul de a medita asupra acestor spectaculoase realități, extrăgînd din impresionanta desfășurare de cifre sau procente un sens mai adînc. Un sens definitiv pentru conturarea profilului de gândire și acțiune al unui popor ce și desăvîrșește, cu luciditate și entuziasm, un destin, din multe motive, exemplar. S-a produs, în acești ani, o profundă revoluție nu doar la nivelul științei, culturii, tehnicii, s-a produs, în mod firesc, și o revoluție în conștiința umană, o puternică restructurare a punctelor de vedere și a punctelor de reper din existența a milioane de oameni, eroii documentarelor de azi. Tezaurizate în arhiva radio-televiziunii, emisiunile ultimelor săptămîni, între care am semnalat aici ciclul de filme *România de azi, România de mine*, vor vorbi direct și atît de convingător urmașilor despre cei care au trăit în deceniile acestui sfîrșit de veac, despre cel pentru care România de azi și cea de mine nu sînt noțiuni și idealuri gîndite în succesiune, ci într-o nobilă, constructivă complementaritate.

● Prin *Urcușul de Cristian Munteanu*, secțiunea de teatru a micului ecran a prezentat una dintre cele mai interesante premiere ale anului 1979, spectacolul de referință al momentului actual din evoluția dramaturgiei originale. Autor și al altor cunoscute piese de teatru (unele dintre ele distînce cu premii naționale și internaționale), regizor artistic al teatrului radiofonic (una dintre cele mai recente creații ale sale este, în această direcție, *Oțelul*, dramatizare după romanul cu același nume de Constantin Chiriță, spectacol transmis în premieră luni seară), Cristian Munteanu demonstrează prin *Urcușul* o semnificativă maturitate artistică. Privirea sa, de observator și analist, este penetrantă, de asemenea relevantă se dovedește respectul față de normele firescului și ale autenticității. Calitățile piesei (în primul rînd de replică, atmosferă, tipologie) au fost bine valorificate de echipa de tele-realizatori, de la regizor (Nae Cosmescu), la semnatul imaginii (Cristian Müller) și, mai ales, la interpreți. Avem bucuria de a remarcă din nou extraordi-

„Speranța“

Cadru din noul film românesc. În imagine, de la stînga, actorii Val Săndulescu (Cizmarul), George Șofrag (Ștefan Gheorghiu), Valeria Seciu (învățătoarea Maria Munteanu), George Constantin (C. Dobrogeanu-Gherea)

FOARTE bună idee a fost de a se face un film despre Ștefan Gheorghiu, luptător socialist de o mare originalitate. A murit la 35 de ani, asasinat prin regimul penitenciar de exterminare sistematic aplicat de poliție. Deși nu avea nici un fel de „studii“, ci numai o insașiabilă sete de a citi și de a discuta idei, propaganda lui avea un dublu eroism: fizic și intelectual. Nu precupețea nici o clipă de oboseală, era mereu pretutindeni, organiza, ținea cuvântări, educa pe alții, scria articole de reală valoare, nu numai ideologică, dar și literară. Între anii 1900 și 1913 a scris 65 de articole în periodicele muncitorești. Dorința lui, originala lui dorință era ca muncitorul să se ridice la același nivel cu intelectualul. Și dovedea că lucrul acesta e posibil. Dovada era el, persoana lui, care își făcuse o cultură de autodidact strălucită, deși poate nici un proletar român nu avea o activitate militantă atât de plină. În timpul cât a luptat s-au petrecut în țară evenimente grave și foarte deosebite: războaiele țărănești, trădarea „generoșilor“, trecerea lor la liberali, războiul din Bulgaria, falsul atentat împotriva lui Ionel Brătianu, înscenat cu gloanțe truate și răni imaginare, în sfârșit, neobositele încercări ale liberalilor de a preface instituțiile și mișcările socialiste reale în niște „corporatii“ de așa-zisă împăcare între sărac și bogat, între muncă și capital.

Diversitatea și dramatismul acestor întâmplări puneau probleme autorilor filmului (Șerban Creangă, Mihai Creangă, Ion Pavelescu). Să se povestească întreaga carieră a lui Ștefan Gheorghiu? Să se aleagă o anumită perioadă? Aleasă după ce criterii? Al importanței, desigur. Dar importanța poate fi de deosebite feluri. Apoi, perioada odată aleasă,

din conținutul ei să se selecteze anumite fapte, ori să se redea toate? Dintre tovarășii săi de luptă (începînd cu însuși Dobrogeanu-Gherea, apoi Frimu, Bujor, Panait Istrati, cu care a activat împreună, intens, la Brăila), cum să fie ei prezentați în film? Ca personaje principale, sau episodice? Problemele acestea au fost atent examinate și cumpănite. Prea mare este personalitatea lui Ștefan Gheorghiu pentru a nu i se acorda atenția cuvenită.

Autorii au ales. Și cred că au ales bine. N-au dus istoria pînă la capătul ei, pînă la tragicul, amarul sfârșit al acestui om, mort la 35 de ani, literalmente „asasinat“, cum spuneam. S-a ales perioada de început a eroicele sale vieți și s-a apăsător asupra a două fapte mai grăitoare decît toate: concepția lui despre demnitatea nu numai morală, dar și intelectuală a proletariatului. Dorința ca acesta să minuiască nu numai unelte, dar și, ba mai ales, idei; muncitorul să lupte, pledînd, găsînd argumente, combătînd obiecțiile doctrinare ale dușmanului. Acesta e unul din aspectele originale ale destinului lui Ștefan Gheorghiu. El a fost foarte elocvent arătat în filmul **Speranța**.

Cea de a doua față a poveștii a fost centrarea ei în jurul unei victorii. A unei mari victorii, a unei victorii nu episodice, ci generale. Tînărul Ștefan Gheorghiu este arestat. Tovarășii eier eliberarea lui. Asta, înainte și mai presus de toate. Nici o discuție înainte de a se acorda această liberare. Filmul arată (și arată bine, căci arată nu prin secvențe ticluite, ci prin sugestie, adică prin oglindirea în reacțiile sufletești ale stăpînilor) — filmul arată cum muncitorimea din nenumăratele orașe românești se solidarizează cu iubitul ei conducător și amenință cu o răscăală așa de ferm hotărîtă, încît guvernul se sperie și po-

runcește prefectului local să cedeze. N-a fost victoria unei simple bătălii, ci cîștigarea unui mare drept muncitoresc. Fidelitatea, solidaritatea, unanimitatea credinței valorează mai mult decît orice alte izbînzii.

Asta s-a străduit filmul să arate. Și a arătat-o bine, cu personaje variate și bine portretizate. Începînd cu figura eroului, magistral interpretat de George Șofrag. Chiar personajele secundare sînt elocvente. Cîteva scurte momente de perplexitate, de descurajare ale prefectului Radovici, cîteva clipe mute de mimică admirabil construită de Constantin Codrescu, valorează cît un film întreg.

Mai puțin reușită a fost cea „glumă boierească“, anume scena cînd pirații petrec la iarbă verde cu cocoanele lor și se amuză punînd un țaran să „încerce“ un sicriu, să probeze „dacă e bun“, dacă se închide bine capacul.

Să presupunem că o asemenea farsă chiar a avut loc în realitate. Dar chiar așa, ea rămîne falsă. „Le vrei (zicea Boileau) peut parvais n'être pas vraisemblable“. Și apoi sînt sigur că cea scenă de prost gust, chiar autentică, nu avusese loc chiar așa. Bietul țaran, la început păcălit, atunci cînd a văzut că i se pune capacul, ba chiar i se bate și primul cui, n-a mai suportat, a împins capacul cu spinarea și a ieșit din coșciug. Nu așa ca în film, unde lasă taciticos să i se bată zeci de cuie. Sau poate era de conveniență cu patronii, cu autorii farsei? O asemenea prezentare este oare potrivită cu o poveste unde, așa de bine, așa de iscusit, ni se descrie demnitatea proletară? ?

Cu excepția acestor cusururi, filmul regizat de Șerban Creangă are o structură bine aleasă și bine realizată.

D.I. Suchianu

FLASH-BACK

Adevărul-metaforă

■ DE cîte ori nu l-am întîlnit pe acest Dinu Bunea pe șantierele pe care le-am colindat! Cu doi, trei Dinu Bunea — purtînd, evident, alte nume — m-am și împrietenit cu ani în urmă, iar acum mă gîndesc la ei, de departe, cu duioșie și remușcare, pentru că îi știu rămași acolo, printre zidurile mereu neterminate ale șantierului lor, printre întrebările mereu altele ale vieții lor. Vreau să spun că **Ultimele zile ale verii**, filmul lui Savel Știopul, are în primul rînd o extremă veridicitate, lucru nu tocmai caracteristic filmelor noastre, care se vor în primul rînd „artistice“ și abia pe urmă autentice. De obicei, regizorul, nesigur pe adevărul scenariului său, întinde mina spre artificiozitatea stilistică, spre imaginea „frumoasă“ și elaborată, ca un copil pe care vederea jucării îl face să-și uite necazurile. Savel Știopul, curajosul, a urmat căile scenariului cu o fidelitate curățită de orice balast. Felul cum construiește cadrul și secvența urmează clasică ortografie a aliniatului nou, a punctului și a virgulei. Această despuiere lasă, însă, loc căldurii, comunicativității. Pot, singure aceste calități, să suplinească arta? Pot: atunci cînd atractivitatea narațiunii, farmecul și „simpatia“ personajelor rezistă ele inele cerințelor spectacolului.

Ultimele zile ale verii ilustrează exemplar acest filon al firii românești: omenia. Ori de cîte ori o artă sau alta s-ar simți oboșită, tarată, poluată de reneții, cuvinte, șabloane, apelul la acest filon îi poate da oxigen. Este cazul acestui excelent film de șantier, în care personajele — aproape toate — trăiesc ca niște oameni într-o anume zi a existenței lor. Inginerul e Bunea — acest Cornei Coman cu gesturi tărăgănate, cu dicție somnoroasă, care se ia la întrecere cu muncitorii trăgînd în pauze cu pietre la țintă, dar se răstește la directorul general cînd știe că n-are dreptate — inginerul Bunea trăiește pentru că e tînăr, pentru că e om, pentru că suferă în locul celor neubiți, iar pe sine se uită mereu la urmă; pentru că nu-i iartă pe cei smecheri și limbuți, iar pe sine se expune candid urii și răzbunării lor atît de ușoare. Trăiește și secretara lui, pentru că-l privește trist ori de cîte ori rămîn amîndoi, ori de cîte ori crede că nu e văzută. Șoferul trăiește prin firea lui șuie, atît de potrivită cu portiera mașinii, veșnic nereparată. Sudorul trăiește pentru că se știe util și-și permite mereu ceva mai mult față de șeful lui. Pînă și funcționarul de la centru, cel care crede că se poate trăi din amintirile de la Salva-Viscu, trăiește în realitate pentru că arată, ca un reper, pe un cadran cît de mult au înaintat minutarele istoriei.

În filmul lui Savel Știopul, adevărul vieții ține loc de metaforă, iar frumusețea se constituie din continua descoperire a contemporanilor.

Romulus Rusan

nara prezentă a tinerei actrițe Rodica Negrea care, atît pe scenă cît și pe ecran, a făcut din fiecare rol un succes de reală rezonanță. Despre stilul original al Rodicăi Negrea a început pe bună dreptate a se scrie tot mai des. În ceea ce ne privește, apreciînd perspectivele acestei certe personalități artistice, adăugăm observația, nu mai puțin datătoare de speranță și încredere, că Rodica Negrea e un nume ce se adaugă numelor altor studenți sau absolvenți I.A.T.C. a căror prezentă, tulburătoare, a produs pe scenă și ecranul românesc un reviriment cu urmări dintre cele mai elocvente. Forța expresivă și experiența actorilor Colea Răutu sau Ion Marinescu, contribuția altor actori (cu deosebire a interpretelor tinerilor muncitori de pe șantierul care constituie locul acțiunii piesei) s-au înscris, la rîndul lor, printre argumentele care ne îndreptățesc să salutăm în Urcușul un succes al teatrului de televiziune din 1979. În sfârșit, nu în ultimul rînd, vedem în acest succes și un rezultat al muncii redactorului emisiunii, Constantin Paraschivescu.

● Simbătă seara, la televiziune — Un om pentru oamenii acestui timp, un om pentru istorie, emisiune de Nicolae Dragoș. La radio, tot simbătă (programul I, ora 10.05), Revista literară se va transmite sub titlul Să urce națiunea spre co-

munism, în zbor, în timp ce (după-amiază, pe programul II, ora 17.00) o altă emisiune literară, **Fonoteca de aur**, va reuni înregistrări ilustrînd crezul artistic și cetățenesc al unor mari creatori, înregistrări grupate în jurul ideii **Socialismul, forma cea mai înaltă de patriotism**.

Ioana Mălin

SECVENȚA

● Priveam (în emisiunea T.V. de duminică, alcătuită de Ileana Lucaci), priveam — zic — secvențe din **Comoara din Vadul Vechi**, făcut de Victor Iliu în 1964. Una din secvențe era cu un Ion Caramitru nerevosimil de „copil“ pentru ochiul nostru de azi și cu un Gheorghe Dinică, un Ștefan Mihăilescu-Brăila nerevosimil de asemănători cu imaginea pe care o are despre ei tot ochiul nostru de azi. Sint, vasăzică, 15 ani de cînd a apărut filmul. L-am văzut atunci, nu l-am mai văzut vreodată după aceea. E o senzație ciudată — cel puțin din punctul meu de vedere — să te reintîlnești cu imagini dintr-un film ce ți-a trecut prin față acum 15 ani. Este ca un fel de reintîlnire cu propriul trecut, nu neapărat cel cinematografic... Dincolo însă de aceasta, rămîn cu o idee ce mi se reconfirmă: există filme românești (mai vechi) poate prea ușor uitate, poate prea puțin cunoscute, de unde oricînd pot fi „decupate“ secvențe în fața cărora am putea rămîne chiar surprinși...

a.bc.

TELECINEMA

Un arbore pentru toate anotimpurile

● AM plecat odată, de mult, să fie un deceniu, dacă nu mai mult, să filmez cu o echipă de la „Letopisețul“ Sahiei. Prea puțini știu ce înseamnă asta, — secția de „Letopiseț“ a studioului nostru de filme documentare, ai cărei oameni sînt notorii pe statele de plată salariale, cu totul obscuri pentru croniciari și public. E secția de poezie ascunsă, de proză secretă, de dramă intimă și informare informă, a realului, a materiei care încă nu plînge, nu ride, nu țiuie, n-are flori la pălărie, adică nu are deocamdată sens dramaturgic, fiindcă nu a fost scenarizată, transfigurată, trucată. „Letopisețul“ filmează ceea ce nu e încă film dar trebuie să rămînă pentru toate anotimpurile în care vom continua să facem filme. Fără a fi o arhivă, „Letopisețul“ e o (in)registratură, așa, într-adevăr pentru ca să fie, a unui material care devine important cu cît e mai mult uitat și mai puțin privit, etern cu cît nu servește imediat. Dacă jurnalele de actualități sînt ochii și urechile lumii — Strawinski l-a scandalizat odată pe Valéry, afirmînd că „aș da

toată tetralogia wagneriană pentru indicativul lui Fox-Movietone“, ceea ce mă incită să afirm că nu dau documentarele de șantier ale lui Ilieșu, Boiangiu, Mezaros pentru nu știu cîte actualități ale Buței — „Letopisețul“ e memoria nevăzută și neauzită a lumii noastre, vîșit indescifrabil de la B.P.D. și „Hei rup!“ la zăpada Transfăgărășanului, în cutii metalice pe care scrie criptic, ca pe stranii leacuri — „a se feri de lumină, de căldură“.

Aveam de filmat o regiune unde urma să se construiască o hidrocentrală. Aveam în față locuri unde urma să se întîmple ceva — o dispașiție și o înființare, n-aveam nici un scenariu, trebuia să filmăm pentru toate scenariile care nu erau încă scrise. N-aveam nici un plan, nici un punctaj, eram deschiși lumii ca în prima ei zi, ne simțeam umili și demurliți, fîntînari de-al lui Sadoveanu, gata să lăsăm o urmă, captînd-o însă de peste tot, nu mai puțin vinători ai ultimelor clipe, bravi și speiriați, calmi și intrigați de orice foșnet, de orice ghizd și de orice cerce-

vea, curății și implicații în fiecare sens care tresărea dintr-un arbore, dintr-un cep, dintr-un C.E.C., dintr-o cofetărie, dintr-un cocos în ogradă. Eram inspirati. N-am filmat niciodată mai frumos și mai aiurit și mai profund și mai ușor și mai umoristic și mai liber, ca în acele zile fără de scenariu în care realitatea — omagiată în atîtea teorii — ni se oferea, fără prejudecăți, bătrînă și virgînă, în tot concretul ei de arbore veșnic verde al vieții. După noi aveau să vină schemele, clișeele, înțepenirile, acel potop care fixează și îngheață, pînă atunci lanțurile cotețelor de ciini zornăiau vesel și ațisele care a-nuntau: „Cosmosul și omul, urmat de film“, erau bătute de ploaie care le decolorau vopselele. Istoric al clipei — cum e înobilat ziaristul — nu m-am simțit niciodată mai Ion Neculce și Dovjenko; bătrîn croniciar al actualului — n-am mai avut niciodată, din nici un text, halucinația duratei ca pe acele locuri care urmau să rămînă doar în „Letopiseț“.

Radu Cosașu

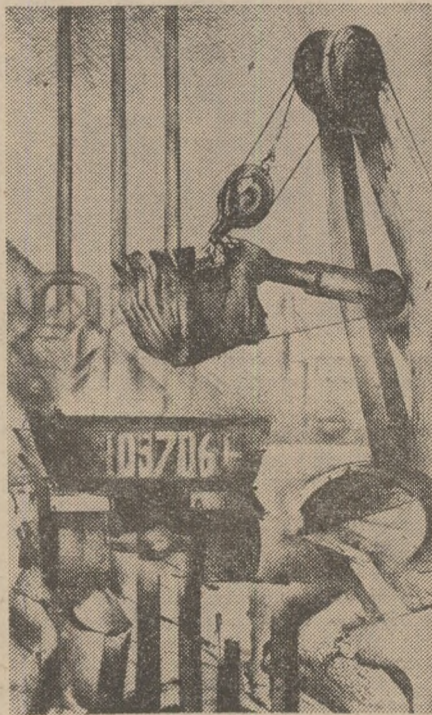

Plastică

INSCRIINDU-SE explicit sub semnul atmosferei de responsabil entuziasm ce însoțește evenimentul **Congresului al XII-lea al Partidului**, expozițiile de artă plastică deschise în aceste zile reprezintă omagiul artiștilor, o confirmare a valorii și sensului creației din țara noastră, dar și asumarea lucidă a încontestabilelor funcții ce revin în continuare artei. Abordate din acest unghi, dar mai ales din perspectiva atât de clar și creator formulată în **Raportul** prezentat Congresului al XII-lea de secretarul general al partidului, manifestările reprezintă prilejuri de satisfacție în ansamblul lor, ca emanații ale unui climat dat și definit, cu inerente și mereu mobile aspecte particulare, datorate caracterului viu al fenomenului artistic. Expozițiile colective, cum sînt cele de la „Muzeul de artă al R.S.R.”, sala „Dalles”, galeria „Orizont”, de la sediul politico-administrativ al sectorului 1, din Banu-Manta, sau cele personale — Liana Șaru, Iacob Lazăr — conțin acele date specifice pentru arta noastră actuală, servind nu numai ca puncte de referință pentru discuții necesare, cu necesare consecințe ulterioare, ci și ca repere concrete în evaluarea a ceea ce astăzi constituie realitatea artei românești. Paralel, trebuie să vedem, prin dialectica actului creației ca reflex al raportului artist-existență-societate, în afara căruia nu poate fi conceput, și contribuția artiștilor, a tuturor la un loc și a fiecărui în parte, element al complexității ideilor și atitudinilor ce animă atmosfera unei culturi, provocînd mutații și luări de poziție adecvate. În felul acesta avem șansa, observatori implicați în esența fenomenului, să izolăm cu sporită exactitate și obiectivitate aspectele generale, simptomatice și data-toare de profil, pentru a stabili o necesară ierarhie de valori. Și aceasta pentru că acum, în acest moment al istoriei umanității și al structurii noastre ca entitate angrenată în mecanismul planetar, este necesară o foarte exactă reprezentare a propriei condiții în raport cu contextul atât de complex, ca o imagine corectă, lucidă, clară și distinctă, cu autoritară valoare axiologică.

TERMENII necesari unei posibile aprecieri, desigur doar una din cele ce pot și trebuie să contribuie la concluzia generală, ne sînt furnizați și de expoziția deschisă în sălile **Muzeului de artă al R.S.R.**, grupaj dens, dar nu și complet, de **pictură, sculptură și grafică**, segment cronologic și tematic dintr-un mai larg și generos teritoriu artistic. Reîntîlnirea cu lucrările ce au jalonat în ultimii ani existența fenomenului artelor vizuale în ipostazele sale festive, colective sau individuale, conferă un caracter de compendiu semnificativ acestei manifestări, sugerînd implicit posibilitatea extragerii unor judecăți generale, firește fără ambiția verdictului definitiv, dar cu perspectiva unei evaluări destul de exacte a contextului. Premisele de la care

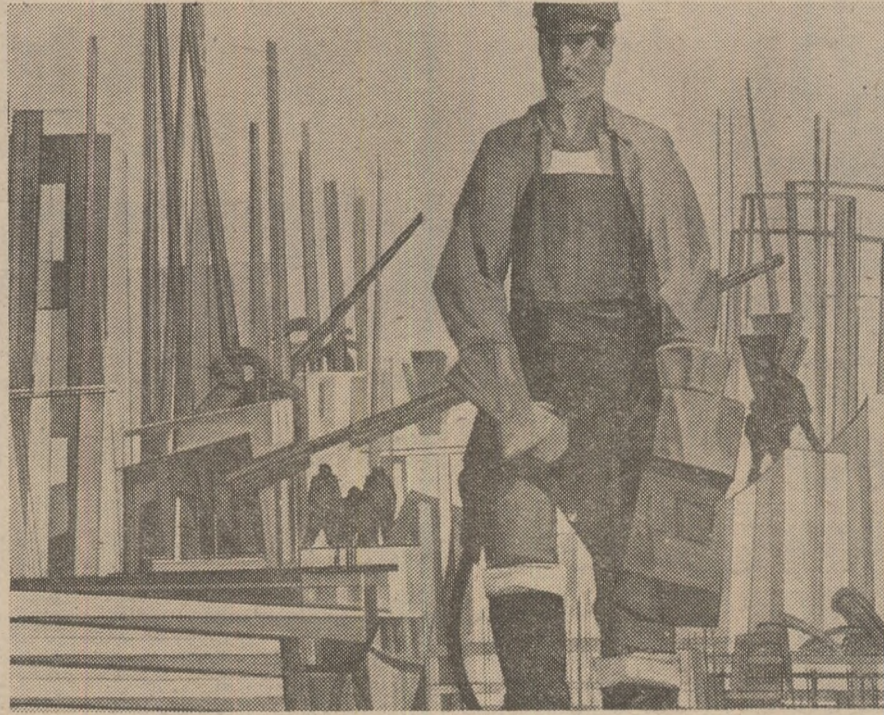
Arta și actualitatea

JANOS BENCSIK : Peisaj industrial

s-a pornit în realizarea acestui tur de orizont ce nu se dorește exhaustiv ci doar sugestiv sînt cele ale **sensului tematic și cotei virtuale** reprezentate de fiecare expozant. Condiții suficiente dar și necesare pentru o asemenea întreprindere cu valoare de reper simbolic și concret, cu atât mai mult cu cît problema manifestării acoperă o arie destul de largă circumscrisă, cu o finalitate afirmată a-priori.

În această situație, trebuie să reținem ca un factor pozitiv faptul că limitele noțiunii de tematică au fost extinse, obiectiv și justificat, la toate genurile și speciile ce compun prin tradiție sfera artei autentice, acordîndu-se prioritate valorii de conținut și nu doar celei de anecdotică, esenței umaniste și nu aparențelor formale. **Compoziția cu personaje**, cea istorică sau din actualitate, **peisajul** cu variantele agreștă, citadină și industrială, **portretul** în variante particularizate sau colective, ca imagine a societății noastre, **natura statică**, acceptată ca stare de spirit și reflex al vieții interioare, compun aria investigațiilor operate cu mijloacele picturii și ale graficii. Sculptura, pe lângă vocația sa de interpret al modulului uman, utilizează și ea compunerea simbolică, dar mai ales semnul, reper spațial ce aduce în actualitate amintirea structurilor arhaice apotropăice, re-

SPIRU CHINTILA : Sa

dimensionate ca semnificație și expresivitate. În piesele expuse sînt conținute nu numai rezultatele unor concepții și opțiuni formative, ci și elementele generative ale posibilităților luări de atitudine, descifrabile chiar și în condițiile unei expoziții ce nu-și propune expres un asemenea obiectiv. Important ni se pare faptul că realitatea mărunță, cea a micilor momente ce compun ansamblul spectaculos al existenței, se bucură de aceeași atenție ca și consemnarea evenimentului acceptat ca un punct de excepție în fluxul cotidianului, și că ambele modalități de conotare artistică se realizează din perspectiva unei viziuni calitative noi asupra analizei și fixării realității în sintagme expresive. În felul acesta revenim la ideea răspunsului concret dat de artistul angajat solicitărilor epocii, nu neapărat retorice și „fulminant” în formularea exterioră, ci cu efecte adînci, remanente și eficiente în timp, prin esența mesajului conținut, prin valorile propriei civilizației noastre și idealurilor ei. Și tocmai o expoziție concepută astfel, cu deschidere largă și realistă asupra preocupărilor artiștilor și a pozițiilor adoptate de ei, poate constitui o exemplificare complexă și adecvată, utilă prin proprietatea argumentelor articulate și reprezentative pentru spiritul democratic al problematicei artei și al creației de azi.

DESIGUR, în sprijinul unui asemenea argument de conținut, detenant dar nu unic, trebuie adăugat cel al **calității intrinseci**, fără ticiparea căreia nu se poate concepe propunere complexă, expresivă și șansa reușitei sociale. Aici intervine acea ierarhie corectă a valorilor de care vorbeam, necesară în definirea listă a fenomenului cultural românesc interiorul căruia dimensiunile de con-se interferează, într-o superioară sîn cu calitatea rostirii, a mijloacelor uzate. Iar priza firească asupra realității o inalterabilă conștiință a calităților autentice, calități proprii spiritului românesc care fac ca excesele de orice fel sau tructa să nu-și aibă loc nici în scara valc și nici în atașamentul efectiv al pului. Iată de ce prezențele de la „Muzeul de artă al R.S.R.” trebuie privite și decate din perspectiva a ceea ce reprezintă ele în planul strictului profesionalism, dar și al relației osmotice cu mensele vieții sociale, cu dezideratele spului românesc contemporan. Participunor nume cu statut de certitudine prezintînd de cele mai multe ori exemple de înțelegere și adevărate mîcelor specifice artei, oferă aprioric gția cotei valorice. Alături de regre Alex. Ciucurencu, H. H. Catargi, Bogdan, artiști ca Ion Jalea, Alin Ghghiu, Ion Irimescu, Ovidiu Maitec, C Piliuță, Ion Pacea, Viorel Mărgiu Mihai Bandac, George Leolea, V Kazar, Paul Erdős, Nicolae Groza, rin Niculiu, Sabin Bălașa, Dan Hatn I. Popescu Negreni, Ion Vlasiu, Kassargian, Lazăr Iacob, St. Călția, gil Almășanu, Sorin Ilfoveanu, T Brădean, Paul Vasilescu, Vasile Gri George Apostu, Ion Grigore, Mircea fănescu, Iulia Oniță, Octav Grigori Wanda Mihuleac, Simona Runcan se pun la o primă și incompletă enume fără a exclude posibilitatea extinder Ceea ce rămîne ca o realitate asuproia se cuvine să meditam, pentru remedia, este faptul că nu de la fi artist s-a ales ce era mai reprezer și că, în afara unor omisiuni nejusti și cam aceleași mereu, totdeauna s tiile — și nu numai aceasta — se o pe linia generației afirmate prin an ceea ce dă impresia că tinăra gen nu creează sau nici nu există, im absolut falsă și deformantă.

Importantă este, în definitiv, ima totalizatoare care ne rămîne după curgerea expoziției, dominată de mental stenic al unei arte solide, resabile, cu problematica ei specifică mai ales, actuală, reprezentînd nu r atitudinea creatorilor, ca o compo a noilor perspective culturale, ci și tualitatea românească, în complexa structură ideatică și expresivă, in mental acestei clipe istorice ai cărei temporari, făuritori și beneficiari sî

Virgil Mocan

Precizare: Autorii mozaicului IN TRIALIZARE (reprodus în „România rară” nr. 46) sînt: Vasile Celmare, Mărginean, Ovidiu Paștina și Cons Apostol.

Muzică

Concert extraordinar

● **CONCERTUL** Radioteleviziunii dedicat celui de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român a fost un grupaj din creațiile autohtone vizînd o muzică de acces mai direct și în același timp năzuind spre o cuprindere mai diversă a culturii noastre.

Oratoriul **Canti per Europa** de Theodor Grigoriu reprezintă și una din ultimele apariții ale Editurii muzicale, exemplară prin ținuta grafică. Preocuparea pentru finalizarea îngrijită a semnului scris se confirmă a fi o vocație a autorului, beneficiară pentru progresul artei tiparului de la noi. Gestul luminează condiția distinctivă a muzicii europene, ca o artă a scriiturii. În plan sonor oratoriul se remarcă prin eficiența la care se poate ridica simplitatea. E vorba de stilul monumental obținut cu rafinament printr-un joc suplu pe conturul melodic susținut de o polifonie austeră, armoniile avînd pe alocuri asprimea tăieturii în piatră. Contextul trimite la realizările vocal-simfonice semnate de Igor Stravinski. **Canti per Europa** este o muzică de atmosferă, stărînd în mișcări ample, lente, spectaculare, menite să favorizeze meditația.

Aplecată de asemeni spre simplitate și reculegere, cantata **Va fi odată** de Doru Popovici se înscrie într-o tradiție răspicat

renascentistă. Modelul inechivoc sînt formele, tipul de polifonie și articulațiile armonice ale acelei scriituri. Retorica autorului de azi, cu unisoane, cîneli, clopote și cîntec coral se însinuează aci îndeajuns de discret încît să nu tulbure litera și spiritul acelei muzici, pe care o repetă de fiecare dată cu credința într-o revoluță vîrstă de aur a muzicii.

Bizuindu-se pe solistica strălucitoare de har a compozitorului, **Concertul pentru pian și orchestră** de Valentin Gheorghiu introducea pe scenă cu fast și vioiciune flacăra unui romantism mai degrabă bonom. Cunoscuta pagină în această interpretare și-a confirmat eleganța spusei directe în spiritul doinei și al jocului popular.

În fine, cîntecul de mase **Jurămînt** avea să facă prezentă în acel grupaj de muzici o piesă realizată de tinărul Șerban Nichifor în forma și cu mijloacele consacrate prin tradiția genului. Sub conducerea dirijorului Paul Popescu, competentă și autoritară, orchestra simfonică, precum și corul pregătît de Aurel Grigoraș au oferit o execuție de nivel remarcabil.

Radu Stan

Dansul și tematica politică

● O SERIE de manifestări din domeniul artei dansului au fost închinăte celui de al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român. Între acestea se numără baletele Operei Române din București programate pe scenă și la televiziune.

Astfel, spectacolul **Primăvara**, creat de coregraful Vasile Marcu pe muzică de Cornel Trăilescu, a fost înscris între seriile de balet ale săptămîinii, iar fragmente din spectacolul **Văpaia**, realizat de Oleg Danovschi pe muzica lui Constantin Chiriac, au fost date pe micul ecran. Ambele lucrări, montate în maniera tradițională a baletelor narative, sînt inspirate din episoade ale luptei comunistilor în ilegalitate.

În aceeași sferă, a dansului cu tematică politică, se integrează și lucrarea coregrafică semnata de Amatto Checulescu pe muzică de Tiberiu Olah, prezentată la televiziune sub genericul **Spre comunism în zbor**. De astă dată subiectul vizează transpunerea în coregrafie a muncii, dragostei și năzuințelor tinerilor comunisti de astăzi, iar concepția modernă de montare lasă, în exclusivitate, plasticii dansante, fără decor sau pantomimă, rolul de-a rosti gîndurile creatorului. Limbajul mixt, clasic și modern, epurat de dantelării romantice și de îngroșări naturaliste, se inspiră în dansurile de ansamblu din mișcări de muncă; stilizate, sublimate, a-cestea transmit esența, ideea în care s-au topit faptele. Rezultă înlănțuiri de geometrii armonioase, contraponderea vigorii mișcărilor de ansamblu realizînd-o duetul liric interpretat de Magdalena Popa și Petre Ciortea — însuflețit de un dăruit avînt.

Televiziunea a mai programat două emisiuni cu tematică înrudită: spectacolul de balet contemporan **Viața, Dragostea Omului**, interpretat de ansamblul de balet al Teatrului de Operetă din București în coregrafia Mihaeliei Atanasii și montajul coregrafic **Flori spre lumină**, la care vor colabora ansamblurile de balet de la Opera Română din București, Opera din Timișoara și Teatrul Muzical din Brașov, coregrafiile fiind semnate de Oleg Danovschi, Ion Tugearu și Francisc Valkay.

Liana Tugearu

11-lea Congres al P.C.R.

METAMORFOZA științei dintr-o componentă a culturii spirituale într-un element determinant al dezvoltării economiei, al societății în globalitatea sa, reprezintă una dintre particularitățile inedite ale actualei perioade a istoriei umane. Pe lângă rolul ei fundamental de instrument de stabilire a determinărilor multiple ale obiectelor, proceselor și sistemelor variate ale realității, a obiectivității lor, altfel spus, pe lângă rolul ei de instrument cognitiv, știința devine un instrument al revoluționării economiei. Ca urmare a imbinării acestor două funcții ale științei s-a conturat revoluția științifică și tehnică contemporană, care a început să marcheze pregnant desfășurarea istoriei contemporane în întreaga ei complexitate.

Dacă această transformare a valențelor științei s-a produs pe fundalul economiilor dezvoltate, diferitele consecințe ale procesului s-au repercutat și se repercutază, într-o formă sau alta, în toate societățile, încât se poate afirma că el influențează, direct sau indirect, funcționarea și dezvoltarea acestora; pe de o parte deschide societăților contemporane posibilități rapide de progres, dar, pe de altă parte, constituie și terenul de manifestare a unor importante contradicții și dificultăți, a unor probleme noi a căror rezolvare presupune folosirea unor soluții și metode noi.

Este interesant de constatat, pentru un cunoscător al operei lui Marx, că el a avut remarcabilă intuiție, prezentată ca o certitudine, a situației în care, ca urmare a nivelului dezvoltării industriei mecanizate și a tuturor științelor, „...aplicarea științei în producția nemijlocită devine, la rindul ei, unul dintre momentele determinante și stimulatoare” (subl. ns. — R. F.). În același context Marx relevă trăsătura fundamentală a ceea ce se poate numi **scientizarea economiei**, proces care a început să se materializeze la un secol de la prefigurarea lui, interdependența indisolubilă între dezvoltarea științei și cea a economiei, între progresul economiei și cel al științei. El precizează că dezvoltarea marii industrii determină ca producerea avuției reale să depindă „...mai curind de nivelul general al științei și de progresul tehnicii sau de aplicarea acestei științe în producție. (Inșăși dezvoltarea acestei științe, în special, a științelor naturii, și odată cu ele, a tuturor celorlalte științe depinde, la rindul ei, de dezvoltarea producției materiale”) — subl. ns. — R. F.

Faptul că dezvoltarea științelor este în funcție de aceea a economiei, iar că dezvoltarea economiei este în funcție de aplicarea științelor reprezintă principala trăsătură istorică a revoluției științifice și tehnice în stadiul ei actual. Ea îi imprimă particularitatea de a fi unică în istoria umană de până astăzi, de a fi altceva prin toate notele ei caracteristice decât revoluțiile industriale din secolul trecut. Rolul științei de revoluționare a economiei se materializează în noi determinații ale producției, ale economiei în ansamblul ei, ca automatizarea și cibernizarea, care înseamnă transformarea radicală a raportului dintre forța de muncă și mijloacele de producție, schimbarea locului ei în conducerea și funcționarea producției și a economiei. Aceste determinații n-au echivalent în acelea proprii revoluțiilor industriale din trecut, nu prezintă elemente analogice cu ele.

Transformarea științei într-un instrument economic dezvoltat în mod exploziv o notă specifică a determinismului social, aceea a **complementarității indeductibile** între activitatea economică, înțeleasă ca acțiune practică, transformatoare, eficient materială, și activitatea spiritual-cognitivă îndreptată spre identificarea și utilizarea determinărilor obiective ale naturii. Această complementaritate este în fapt o relație a compunerii existenței sociale, pusă în evidență de materialismul istoric de la începuturile sale. Din cauza rupturii și opoziției dintre munca fizică și cea intelectuală, care a dominat cea mai mare parte a istoriei umane de până astăzi, iar — datorită, de asemenea, interpretării economiste și mecaniciste a determinismului social — interdependența dintre practic și spiritual, dintre economie și cunoaștere a fost subapreciată, substituindu-se o viziune bazată pe antiteza acestor laturi inseparabile ale existenței sociale. Ea nu a fost lipsită de implicații practice nocive, ca insuficiența atenției acordată științei și cercetărilor fundamentale în edificarea unei economii socialiste contemporane.

Complexitatea relației dintre știință și economie este evidențiată de faptul că rolul științei de instrument economic nu înseamnă subordonarea ei exclusivă nevoilor imediate ale economiei, deși nu poate face abstracție de ele, deoarece ar duce la neluarea în considerare a autonomiei, a logicii sale interne de dezvoltare. Știința progresează rezolvând frecvent, cu precădere, problemele ce rezultă din mișcarea tezelor și teoriilor sale, pe

*) K. Marx, **Bazele criticii economiei politice**, vol. 2, Editura politică, 1974, p. 187.

ȘTIINȚA — determinantă a dezvoltării contemporane

■ Orientarea de bază a programului-directivă o constituie afirmarea revoluției tehnico-științifice în toate domeniile de activitate, creșterea rolului științei în modernizarea economiei naționale, a întregii vieți sociale, în conducerea societății, legarea tot mai strânsă a cercetării de producție, accentuarea contribuției creației științifice românești la progresul multilateral și dinamic al țării noastre, la îmbogățirea tezaurului cunoașterii universale, astfel încât deceniul următor să devină cu adevărat deceniul științei, tehnicii, calității și eficienței.

NICOLAE CEAUȘESCU

(Din Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al XI-lea și Congresul al XII-lea și sarcinile de viitor ale partidului)

baza tendinței de a depăși limitele lor, de a deschide noi spații euristice de interpretare a faptelor, de surprindere a determinărilor obiective. Acest tip de cunoaștere teoretică, fundamentală, este terenul pe care s-a declanșat explozia de descoperiri științifice și tehnice ale contemporaneității. Progresul economiei rezultă, în aceste împrejurări, din permeabilitatea ei față de străpunerile științifice și tehnice, de capacitatea ei de a le materializa. S-a conturat o tendință nouă de subordonare a progresului economiei aceluia din sfera cunoașterii științifice și tehnice.

Relația de intercomunicare dintre știință și economie nu este automată, ci trebuie construită ca o articulație specifică relațiilor sociale din cele două tipuri de orinduri contemporane. Ea apare ca un element constitutiv nou al raporturilor de producție socialiste, față de modul în care au fost concepute în faza inițială a construirii socialismului. Având în vedere nivelul economic de la care a început construirea noii orinduri, în cele mai multe țări, multiplele și variatele implicații ale revoluției științifice și tehnice în relațiile economice mondiale, afirmarea și dezvoltarea rapidă a proceselor ei caracteristice în economia socialistă reprezintă o **problemă centrală** în confruntarea istorică dintre socialism și capitalism.

IN ACEASTĂ lumină se profilează importanța deosebită a dezbaterii și adoptării de către Congresul al XII-lea al P.C.R. a Programului-Directivă privind dezvoltarea științifică și tehnologică în actuala etapă istorică a societății românești, care stabilește principalele opțiuni ale desfășurării acestora, imbinarea obiectivelor investigării fundamentale cu acelea ale cercetării tehnice, modalitățile lor de realizare, de perfecționare a interdependenței dintre știință și economie.

O latură a acestei relații, asupra căreia se insistă în documentul amintit, se referă la dezvoltarea potențialului de investigare și cognitiv (volumul rezultatelor obținute) al științelor din țara noastră. În acest sens înaintarea mai rapidă a cercetării teoretice fundamentale în raport cu cea tehnologică și proiectivă este condiția primă a manifestării rolului științei ca instrument economic. Dacă în cadrul cercetării teoretice se cristalizează străpunerile și deschiderile ce alimentează progresul ulterior al cunoașterii dintr-un domeniu, ele se obiectivează economic numai prin științele tehnice și a proiectării ingineresti, adevărată verigă intermediară între teoria fundamentală și economie.

Trebuie observat că cercetarea teoretică și cea tehnică se deosebesc și prin durate diferențiate de derulare și finali-

valenței cognitive și economice a științei. Amplificarea rolului informaticii, prin crearea unor bănci de informații pe specialități, a telematicii vor pune problema reconceperii unor verigi ale actualului proces de învățământ liceal și superior, la modernizarea asistenței medicale și la un grad mai înalt de întemeiere cognitivă și de adevărată elaborare a deciziilor în conducerea economică și social-politică.

O particularitate de prim ordin a noii etape a revoluției științifice și tehnice o va forma interdependența dintre dezvoltarea științelor naturii și aceea a științelor sociale, a filosofiei. Se știe că faza actuală a revoluției științifice nu a înregistrat un salt în cunoașterea socială, ci doar acumulări de o importanță diferită. Agravarea acestei discrepanțe poate avea urmări asupra capacității de stăpânire și reglare de către societate a înșăși revoluției științifice și tehnice, a asimilării impactului ei social.

Avem în vedere științele sociale fundate pe aparatul conceptual al materialismului istoric, care reprezintă un instrument adevărat de investigare a fenomenelor sociale. Într-un sens, materialismul istoric a anticipat revoluțiile din științele naturii din secolul nostru. Dar din cauza dogmatismului, în primul rând, cunoașterea socială a rămas în urmă, iar sechelele acestui fapt n-au fost încă lichidate în totalitatea lor. (Nereferirea la științele sociale nemarxiste nu înseamnă negarea unor cunoștințe acumulate în cadrul, ci doar că sistemul lor de referință, aparatul lor conceptual în loc de a ușura decodificarea și interpretarea fenomenelor sociale le fac să fie și mai obscure, le opacizează.)

Un aspect vizibil al acestei rămăneri în urmă a științelor sociale este aria restrânsă a finalităților lor aplicative. Ele oferă încă prea puține soluții rigurose fundamentate cognitiv unuia sau altuia dintre procesele sociale în desfășurare, ceea ce conduce la prevalarea unor rezolvări pragmatice. Printre altele, această situație provine din insuficiența riguroasă în determinarea conceptelor cu care operează multe din științele sociale, din persistența unor manifestări pozitive și mecaniciste, a necorelării principiilor variabile ce determină evoluția unor fenomene sociale și a imperfecțiunilor limbajului lor științific. Abordarea multor procese sociale contemporane se face adesea cu un aparat conceptual prea sărac, care nu ține pasul cu necesitatea determinării unor laturi ce au scăpat în trecut cercetării. Nici descriptivismul și nici „înflorirea” limbajului nu pot suplini limita arătată care este una a cunoașterii.

SALTUL pe care trebuie să-l parcurgă științele sociale este cu atât mai imperios cu cât are loc o dezvoltare a gradului de complexitate a proceselor din societatea socialistă și a fenomenelor ei de interdependență mondială, o complicare a problemelor cu care este ea confruntată, ele având un număr sporit de variabile.

În mod deosebit un asemenea salt devine necesar în cunoașterea filosofică, în creșterea rolului ei în formarea conștiinței sociale ca urmare a unei tendințe spre predominanța problematicii tehnice în existența socială, a culturii științifice și tehnice în pregătirea umană, a riscului unei tehnici zădărnice a gândirii.

Răspunsul la astfel de tendințe este formarea și dezvoltarea a ceea ce Marx numea, încă în lucrările sale de tinerete, „omul total”, ce se obiectivează într-o activitate creatoare încărcată de semnificație umanizatoare. Dar sensurile (valorile) umaniste ale acțiunii — adică raportarea produselor și proceselor sociale la existența umană și evaluarea lor în indisolubilă legătură cu valorile ei cardinale — nu sînt și nu pot fi determinate de științele naturii și tehnice, ci numai de componentele ideologice ale culturii spirituale și în mod deosebit de filosofie.

Acuitatea acestei valorizări provine din ineditul multora din descoperirile științifice și tehnice, a consecințelor lor nebanuite și imprezvizibile pentru existența umană. Este edificator în această privință că aria de aplicare a informaticii sau a unor tehnici absolut inedite, ca acelea proprii ingineriei genetice, nu pot fi stabilite decât prin elucidarea clară a semnificației lor umanizante pentru fiecare situație în parte.

De aceea, evitarea oricăror forme ale unidimensionalității umane este dependentă de larga afirmare a rolului filosofiei marxiste în societate.

Societatea socialistă poate asigura interdependența dintre revoluționarea cunoașterii sociale cu aceea din sfera științelor naturii și tehnice. Acesta este un factor de accelerare a manifestării rolului economic și social al științei, a asimilării umanizate a urmărilor ei variate, a posibilităților pe care le deschide progresul global al orinduirii.

Radu Florian

Vocația sintezei

ACTUALA situație a lumii aflate în curs de fundamentale transformări oferă în istoria planetei noastre un spectacol unic de afirmare a valorilor naționale în totalitatea lor. Secolul al XIX-lea fusese într-adevăr numit al „naționalităților”, fiindcă în răstimpul lui numeroase națiuni mici au izbutit să-și arate ființa, să ceară dreptul imprescriptibil la libertate și independență, cu scuturarea oricărui jug. Dar procesul s-a limitat atunci la Europa. Abia sfârșitul celui de-al doilea război mondial avea să aducă întregii Terra o înțelegere mai profundă a aplicării principiului, o solidaritate de un soi deosebit a oamenilor de bună voință de pe tot globul. Astăzi principiul egalității depline între popoarele mari și mici a căpătat valabilitate universală în conștiința umanității, deși lupta celor mici, teribil de dîră, se mai izbește încă de obstacolele ridicate în calea lor de urmele de învechite prejudecăți ale celor mari. Oricum, înscrise pe orbita sensului pe care-l capătă istoria sub pecetea puternică a conștiinței, popoarele mici impun prezența lor cu lupta și o susțin cu valorile culturii. Căci faptele social-politice sînt întotdeauna dublate de fapte de cultură afirmînd profilul specific al fiecărei etnii în concertul magnific al tuturor popoarelor. Iar procesele istorice îndelungate, complexe care le-au condus pe acestea de la naștere la majorat, adică la luarea de conștiință de sine cu toate corolarele ei, luptă pentru libertate, cîștigare de independență, afirmare a vocației universale, sînt procese legitime, dezvoltate prin acumulări cantitative și salturi calitative, susceptibile de studiu de-a lungul secolelor și însoțite, în mod firesc, de un cel puțin tot atît de interesant proces de răsfrîngere a devenirii istorice, în ordinea ideilor, a conceptelor de cultură. De aceea, doritori să pătrundem atît în miezul cercetării valorilor naționale, multiple și diverse, cît și în relațiile dintre ele care le leagă și le sistematizează, adică vrînd să distingem ceea ce dă identitate popoarelor, le particularizează sub raportul creativității pe de o parte, iar pe de alta ceea ce le reuneste referindu-le la o scară de valori comune, ne adresăm Literaturii universale și comparate.

Disciplina aceasta, tînără (numără, între foarte vechile ramuri ale cercetării filologice și istorice, doar un secol și jumătate de la formarea conceptului definitoriu) și extrem de spinoasă, a fost denumită datorită și obiectului și metodologiei specifice, „discipline de couronnement”, ca încoronînd eforturile unui tip de cercetare, înălțîndu-se pînă acolo unde naționalul și universalul se întîlnesc, intrînd în dialog firesc cu alte discipline, anexîndu-și domenii și metodologii exterioare cîmpului său strict de investigație.

Literatura universală și comparată își extinde necontenit aria activităților specifice, dintr-o necesitate internă, legată de obiectul cercetării sale care se

arată mereu mai vast. Unii consideră, de altfel, această labilitate vizibilă mai cu seamă în a doua jumătate a secolului nostru, drept expresie a unei incertitudini cu privire atît la ambitusul disciplinei în sine, cît și la metodologia ei. De fapt ceea ce se petrece în deceniile din urmă cu Literatura universală și comparată este readaptarea la realități schimbate, confruntarea cu un nou material înglobat în obiectul cercetării, de pe urma modificării peisajului politic. Astfel, de pildă, abandonarea europocentrismului în studiul comparativ al literaturilor lumii dobîndește (și nu numai prin lucrările și opiniile lui René Etiemble) o semnificație simbolică pentru împrejurările actuale ale vieții internaționale. Căci, virtual, materialul de investigat s-a extins de la Europa la toate continentele lumii și se cere studiat pe unități, pe zone continentale, în scopul unor concluzii generalizatoare, creatoare, legitime. În acest fel, vechiul centralism european va dispărea de la sine, marea literatură a continentului nostru rămînînd totuși să constituie, cu spiritul ei caracteristic umanist prin excelență, un jalon însemnat pe drumul nesfîrșit al progresului culturii universale, unul din punctele importante de sprijin, de referință, pentru indispensabile raporturi cronologice, ideologice, stilistice. O uriașă cercetare în timp și în spațiu va incumba Literaturii universale și comparate care va trebui să opereze pe toată suprafața planetei din zorii culturii omenești pînă astăzi, cu tot patrimoniul umanității. Dar ceea ce este esențial de reținut pentru această disciplină e faptul că ea nu se constituie ca o sumă a tuturor literaturilor naționale juxtapuse, așa cum se crede de către neavizați (ceea ce ar fi și imposibil de realizat în practică), ci ca o *summa* a valorilor umaniste și estetice universale produse de literaturile naționale. Și, ca atare, studiul ei se întreprinde nu prin înșirarea la rînd a unor micromonografii, a unor rezumate de literaturi naționale, ci prin urmărirea apariției și creșterii ideilor generoase, a motivelor fundamentale, a marilor mituri, înveșmîntate în infinite diversificatele forme artistice ale operelor reprezentative. Fenomenele vor fi luate în considerație evolutiv și interdependent, în ivirea lor simultană ori succesivă la diferite popoare, datorită unor condiții istorice analoge sau în trecerea lor de la un popor la altul, favorizată de un teren comun facilitînd posibilitățile de comunicare. Astfel, influențele, circulația ideilor și motivelor vor căpăta, dincolo de exagerări și absolutizări, cuvenitele explicații științifice. Și toată înnoirea metodologică actuală, încercată de specialiștii cei mai notorii ai lumii, nu reprezintă altceva decît eforturile convergînd spre cele mai potrivite modalități de cuprindere largă, expresivă, convingătoare, a valorilor naționale cu vocația universală, cît și a sistemului de relații și confluente în care acelea se nasc, circulă și se interferează, fiindcă disciplina aceasta se

ocupă esențialmente de comunicare, de osmoze spirituale între literaturi, între popoare. Lucrurile se văd mai clar dacă încercăm cît de cît o deslușire în geneza și devenirea conceptului de Literatură universală și comparată. Istoric, ca orice concept de cultură, determinat de împrejurări particulare socio-istorice, acesta s-a încheat din structuri succesive, într-o dinamică neobișnuit de interesantă. Și apariția lui n-ar fi putut avea loc decît în condiții de înțelegere a egalității între oameni și popoare, recunoscută ori preconizată măcar teoretic. De aceea secolul al XVIII-lea este considerat a-l fi născut în prima, cea mai rudimentară a lui accepție. Și Goethe este recunoscut ca cel care a format termenul de *Weltliteratur* (Literatură mondială sau universală) în 1827, deși data în sine nu conferă secolului XIX cinstea primului strat în fixarea conceptului. Drept e că Goethe a depășit prin datele biografiei sale pragul superior al secolului XVIII, dar el rămîne reprezentant al acestui veac al cărui tendințe le-a întruchipat integral. Și ceea ce el proferă în 1827 ca termen memorabil, conține rezultatul strădaniilor în gândire depuse de personalitățile proeminente ale secolului anterior, una din concluziile cele mai fertile ale filozofiei „luminilor” sub raport cultural.

PREOCUPAREA de universalitate a aceluia secol neliniștit, generos și setos de cunoaștere a fost neîndoieșnică. Să ne amintim doar că în zorii lui a apărut un prim proiect de pace universală și perpetuă ca acela al abatelui de Saint-Pierre; că atunci s-au făcut primele tentative de făurire a unui instrument de comunicare universală între oameni (și este meritul plurivalentului Leibniz de a se fi lăsat ispitit de această perspectivă), a unei limbi universale, ca și a unei religii universale întemeiate pe o morală rațională care convenea deismului filozofilor. Nu întîmplător atunci spre sfîrșitul secolului anterior, înflorise, prin celebrul nume al juristului german Pufendorf, doctrina dreptului natural, a dreptului ginților (care avea să devină dreptul internațional), care urma să pregătească, juridic și filosofic, ideile iluminismului, valorificînd teoretic atitudinile noi, introducînd perspective uimitoare asupra relațiilor dintre oameni, dintre popoare. Astfel au putut intra în istoria ideilor și în istoria culturii termenii de *cosmopolit* în accepția pozitivă a cuvîntului, de *cetățean al universului*, datorită tocmai considerării pe picior de egalitate a tuturor indivizilor speciei umane, pe orice treaptă de civilizație s-ar fi găsit, și care nu așteptau pentru a se lumina decît „torța” rațiunii.

Pe de altă parte, același secol descoperea pentru europeni vechile culturi, vechile literaturi ale Asiei, Africii, Americii care încep a fi cercetate cu admirație și entuziasm. Și e destul să-l cităm pe Goethe, fascinat de descoperi-

rea *Sakontalei* a lui Calidasa, sau inspirat din poezii persane în primăvara-tecul său *West-östlicher Divan* (Florilegiu apusean-oriental). Căci în opera lui răsunetul continentelor celorlalte produce un efect inviorător, dătător de putere, la el înriuririle nerămînînd exterioare, doar scenice, decorative, pitorești, ca la Montesquieu cu persanii săi, pretext de viziune critică asupra moravurilor franceze, sau ca la Voltaire și Defoe, ai căror huroni sau negri nu făceau decît să întărească doctrina despre sălbaticul bun.

Interesul pentru literatura popoarelor, crescînd enorm în a doua jumătate a secolului XVIII, a dus la o primă încercare de antologie, evident imperfectă după criteriile noastre, de poezie universală, dar care a exercitat o influență extraordinară asupra generațiilor următoare, de romantici. Autorul ei era Johann Gottfried Herder, scriitor și gînditor de seamă; iar titlul suna cu de-atunci faimoasele cuvinte *Stimmen der Völker im Liedern* (Vocile popoarelor în cîntece). Ceea ce a urmat, a fost o necontenită adăugire la conceptul de Literatură universală, mondială, generală (după terminologia franceză, germană ori engleză), cu preocuparea netă de a se stabili în studiul literaturilor lumii un demers specific comparativ. Metodologia așa-zicînd clasică a disciplinei s-a fixat pe cîteva principii de bază care au stăpînit și stăpînesc încă în studiile de specialitate, ca modalități de abordare. Urmărirea influențelor reciproce în timp și spațiu, ca și a circulației motivelor (modalitatea tematică), istoria genurilor sau a curentelor literare se înscriu în tradiția statornică a cercetării comparative încă de pe vremea marilor cititori Ferdinand Baldensperger și Paul Hazard.

Dar, cum spuneam mai înainte, a doua jumătate a secolului nostru, incitată în prefacerile fără precedent în curs pe planeta noastră, a împins mai departe, obligator sub presiunea nevoii crescînde de comunicare, de cunoaștere mutuală între popoare, studiul însuși al Literaturii universale și comparate, sporînd numărul de învelșuri ale conceptului, încercînd adaosuri substanțiale metodologice. Ceea ce a părut o vreme a fi criză și sfîrșit în disciplina noastră, așa cum a crezut și René Wellek și René Etiemble și alții, care au lansat provocări teoretice în scopul lămuririlor trebuincioase, se arată azi a nu fi fost decît criză de creștere și adaptare la nevoile noi ale umanității, aflate pe drumul „civilizației universale”. Și din dezbaterile savanților de pe tot globul, din luările de poziție reductibile în ultimă instanță la două, una strict empirică ori fenomenologică, alta de viziune istorică, direcțiile noi în cercetarea comparațiilor se schițează azi cu o funcționalitate mult accentuată, în corelarea tot mai strînsă a studiului în secțiuni verticale, pe coordonata națională, cu cel în secțiuni orizontale, pe coordonata universalului. Din această imperioasă ne-

voie a dialecticii național-universal se produc și inovațiile metodologice, mai toate purtând spre cercetarea interdisciplinară, menită a pune în valoare prețioasa relație. De aceea se recomandă și se uzitează pe scară tot mai largă interferările metodologice cu filosofia culturii, cu sociologia literaturii, cu istoria ideilor și mentalităților, cu celelalte arte etc., pentru ca din dialogul acesta strâns să se lumineze mai puternic, mai adevărat, activitățile intelectului și spiritului omenesc în aventura lor de la individual la național, înspre universal. Și așa dori să folosesc un exemplu spre ilustrarea utilității efortului de studiu conjugat de literatură și istoria ideilor. Căci pentru a descoperi ceea ce leagă și deosebește operele însemnate ale umanității ne croim drumuri prin timp și spațiu, răscolim straturi de mentalități și de idei, săpând până la rădăcinile sociale. Ieșim încărcăți cu date prețioase care înălțuiesc dezvoltarea ideilor pe suprafețe vaste, adesea continentale, cu dezvoltări particulare ale culturilor naționale, dinamica ideilor fiind măsurabilă prin ritmul însuși al culturilor naționale, ritm determinat de circumstanțele specifice ale fiecărei țări, grăbit sau încetinit însă, ajutat ori frinat de difuziunea ideilor. Este de găsit aci una din rațiunile care explică de ce literatura comparată, care studiază interacțiunile literare și contextul lor general, nu poate ignora istoria mentalităților și difuziunea ideilor. Și mai cu seamă începând cu secolul XVIII, literatura se interferează mai vădit, mai puternic, în așa fel încât ceea ce separa pe istoric, pe filolog, pe artist în vremea Renașterii, dispare în alcătuirii programului cultural al Luminilor. Acesta reunește în persoana sa pe gânditorul raționalist, pe criticul vehement al societății, pe admiratorul naturii, pe „filantrop” (în sensul original, de amic al oamenilor) afirmând valoarea poporului și a umanității, pe cetățeanul lumii, pe omul de știință încrezător în progres, pe scriitorul mai degrabă semănător de idei decât poet. Factorii sociali foarte puternici care au generat ideile motrice ale secolului, le-au dat forța de a învălui, de a covârși totul, căci niciodată libertatea, egalitatea, umanitatea n-au fost mai răspândite, mai percutante ca atunci. Și atunci pentru prima oară se făurește și modelul perfect al omului universal, de regăsit chiar în definiția dată omului în *Enciclopedia* de către „filosofi”. Ba gânditorii vor fixa în programul lor chiar etapele pe care istoria le va parcurge pentru ca omul să atingă acea ordine finală de perfecțiune și fericire universală. În asta consta și sensul mai profund al operelor filosofice ale veacului ca *Scientia nuova* a lui G.B. Vico sau ca generoasa *Ideen zur Philosophie der Geschichte des Menschheit* (Idei pentru o filosofie a istoriei umanității) a lui J.G. Herder. În jurul noului concept de om și umanitate, înțeleasă ca totalitate abstractă a ființelor omenești, se îngrămădesc idei nenumărate care circulă și se bucură de o imensă răspândire pe continentul european, într-un vast efort programatic. Ele se regăsesc în toată literatura secolului în Franța, Anglia, Germania și până în Europa răsăriteană, și se vor prelungi, de altfel, în chip aparent paradoxal, până în romantism.

INTR-ADEVĂR, gândirea herderiană, care a modelat în mare măsură conștiințele secolului XVIII și ale celui următor, ar putea constitui unul din nexurile cauzale care leagă luminile de romantism. Prin umanitate, reprezentând la capătul virtual al evoluției omenirii o lume ideală și armonioasă, concept moștenit de la vechiul umanism și trecut prin lumini, imagine a universalității herderiene, ne putem îndrepta spre înțelegerea universalității romantice, edificată pe câteva idei destul de înrudite cu acelea ale luminilor. Astfel, printr-o investigație de un fel mai adânc, putem descoperi nu ruptură, ci continuitate între lumini și romantism, a cărui tipologie nu contrazice viziunea filosofică iluministă, ci se arată a fi, printr-un proces de adaosuri complementare, de transformări ascunse, chiar generată de aceea.

Proiectat pe planul fanteziei, omul Luminilor devine eroul romantic prin spiritul critic care-l opune lumii, realului, prin dragostea de libertate absolută care-l mână pe de o parte la abolirea barierelor timpului și spațiului, pe de alta la lupta pentru eliberarea omului și a popoarelor, prin interesul față de viața interioară, prin individualismul său și prin alte trăsături definitorii. Revenind acum, cu oarecare întîrire, la exemplul pe care-l promiteam, voi aminti un caz interesant și destul de surprinzător de prelungire a ideilor

iluministe în literatura romantică românească. E vorba de o operă de tinerețe a lui Eminescu, de romanul postum *Geniu pustiu*, scris între 1868—70. Cum știm, eroul romanului, geniu pustiu, natură problematică, Toma Nour a trecut printr-o existență de suferințe și eșecuri pe toate planurile. Înzestrat cu o sensibilitate exaltată și o gândire profundă, amar lucidă, a intrat în revoluția de la 1848 în Transilvania în care și-a pierdut pe cel mai bun prieten, a ieșit învins și îndurerat și s-a angajat în luptele sociale care au urmat. A sfârșit prin a fi arestat și condamnat la moarte într-un orașel german.

Structura personajului, portretul său, comportamentul exprimând un psihic bintuit de reacții extreme țin, fără îndoială, de tipologia romantică. „Satan frumos”, „mîndru de cădere”, „Satan dumnezeesc”, expresia sa „de-o putere generoasă deși infernală” sînt doar câteva din atributele pe care eroul, tipic romantic, le poartă, ilustrînd după toate regulile morfologiei stilistice, motivul demonului.

Dar ideile pe care demonul le proferează vin mai de departe. Vehemența sa critică la adresa lumii contemporane se desfășoară în imprecății grozave împotriva regilor și a diplomaților-politicieni pe care-i compară cu nouri veninoși ale căror trăznete „cu care ruină, seacă, ucid popoară întregi, sînt rezbelele”. Și ca un filosof al Luminilor, eroul cere sfărîmarea monarhilor și desființarea războaielor, precum și aducerea certelor dintre popoare „înaintea Tribunalului popoarelor” și atunci pămîntul va fi încălzit cu raze „de pace și de bine”.

Și, în sfîrșit, eroul încheagă o imagine a unei lumi ideale după ideea herderiană, în viziune și formulare eminesciană: „ași vrea ca omenirea să fie ca prisma, una singură, strălucită, pătrunsă de Lumină, care are însă atîtea culori, un curcubeu cu mii de nuanțe. Națiunile nu sînt decît nuanțele prismatice ale Omenirii și deosebirea dintre ele e atît de naturală, atît de explicabilă, cum putem explica din împrejurări anume diferența dintre individ și individ. Faceți ca toate aceste culori să fie egal de strălucite, egal de poleite, egal de favorizate de Lumina ce le formează și fără care ele ar fi pierdute în nimicul neexistenței — căci în întunericul nedreptății și al barbariei toate națiunile își sînt egale în abrutizare, în îndobitocire și fanatism, în vulgaritate; ci cînd Lumina abia se reflectă în ele, ea formează culori prismatice”. Iată dar un cîmp semantic tipic iluminist, străbătut de cuvintele cheie pe care le știm (și toate scrise cu majusculă) și care elimină orice dubiu cu privire la sursa ideologică: Omenire, Lumina, Tribunalul popoarelor, Națiunile etc. Și asta într-o operă eminamente romantică, care furnizează astfel o probă de interesantă continuitate între iluminism și romantism, probă venind din literatura națională a unui popor mic și demonstrînd cum evoluează, se transformă, și sînt receptate ideile după condițiile speciale de viață ale popoarelor, îmbrăcîndu-se în tot atîtea imagini cîte momente istorice, cîte opțiuni ale marilor artiști pe solul neistovit rodnic al culturilor naționale.

CITATUL eminescian oferă o înțelegere în plus a valorii cercetării literaturii și culturii în general, cu adjuvantii metodologici moderni mai sus menționați care îngăduie punerea în relief a cîmpului specific de idei și imagini din culturile mai puțin cunoscute lumii, dînd astfel cîștiguri notabile studiului circulației ideilor generoase, al marilor motive literare universale.

Dar același citat relevă și o altă față a problemei raporturilor dintre național și universal, mai adîncă, ținînd de o specificitate interioară, am zice. Pronunțîndu-se cu atîta patos în favoarea națiunilor, dar înțelegînd în aceeași măsură și formulînd aspirația spre o totalitate armonioasă a aceloră într-o unitate superioară, **umanitatea** — prismă compozită, cerînd condiții egale de dezvoltare, de acces la lumină, la cultură și afirmarea tuturor popoarelor lumii, cel mai mare scriitor român dădea glas unei idei herderiene de o mare noblețe, intrupînd în același timp o atitudine și un gînd din totdeauna statornic într-o străveche tradiție românească.

De fapt, ni se pare a vedea în această imagine memorabilă a prisme care strînge în sine toate culorile, nu numai o remarcabilă tentativă a rezolvării aparente antinomii **național-universal**, întreprinse de geniu reprezentativ al poporului român, ci și o exprimare a unei vocații de fond a spi-

ritualității noastre, păstrate de-a lungul unei întregi istorii. Ea vine dintr-o dublă propensie, datorată, probabil, dublei noastre obîrșii, dace și romane, și care ne implică adînc în matca noastră de acasă, în mitul arhaic, pe de o parte, iar pe de alta ne deschide, cu enorme disponibilități, înspre Europa, înspre lume, înspre dialog, înspre dimensiuni depășitoare ale naționalului, prin participarea noastră la mitul cultural.

Vocația aceasta explică, poate, și tensiunile întreținute de cultura noastră prin capacitatea de sinteză a spiritului românesc. Așa de pildă, după cum se știe, folclorul nostru, a cărui clasicitate subiacentă a fost mereu subliniată, strînge în chingile simplității sale frumoasa aspirație spre absolut care poartă numele de **dor** și care este o expresie a unei stări prin excelență romantice. Și coexistența aceasta de clasicism și romantism poate vorbi în egală măsură despre posibilitatea noastră structurală de a stăpîni contrariile, prin puterea pe care ne-o dă cultura de sinteză care ne e proprie și înăuntrul căreia contrariile se echilibrează, se armonizează, prin pecetea unui spirit cosmicizant în sensul grec al cuvîntului, temperînd extremele, centrînd mereu universul nostru. Dar revenind la raportul **național-universal**, se cade să ne reamintim, în cadrul culturii românești, câteva din virtuțile înfîlîrilor revelatorii ale conceptelor acestora.

Cu Eminescu, cel mai adînc împlinit în matricea creatoare autohtonă, și prin urmare cel mai chemat de universalitate dintre scriitorii români, am dat literaturii universale o sinteză a miturilor lumii (indice, grecești, dacice, germanice), unică în romantismul european, expresivă în cel mai înalt grad pentru capacitatea noastră de sinteză creatoare.

În Creangă, povestitorul țaran, descoperim urmele unui umanism popular românesc care se întîlnește în destule instanțe cu umanismul rinascimental al lui François Rabelais.

Țaranul de la Hobița, Constantin Brăncuși, venind dinspre universul stîlpilor și porților oltenesti, al lăzilor de zestre, dar și dinspre acela al păsărilor măiestre, al amintirilor foarte vechi, mitice ale Europei și Asiei, a strîns toate tiparele vremii sale moderne și pe acelea ale arhaicității tuturor oamenilor lumii. Căci și pentru el, ca și pentru Eminescu, scara valorilor lumii se constituie din valorile naționale înălțate în lumina adevărilor universale valabile.

Filosofia lui Lucian Blaga care a concretizat în câteva date esențiale spațiul spiritualității românești, modelat de acea acțiune ondulatorie regăsită în muzică, în poezie și în toate activitățile creatoare, a exprimat și esența națională și universală îngemănată a operei lui lirice, venind spre lume dinspre spațiul mioritic, dar investită cu toată bogăția gândului omenesc interferat cu cel universal.

Sau ce să spunem despre uimitoarea întîlnire, plină de har, din *Sonetele* lui Vasile Voiculescu, în care puterea poetului român trece dincolo de sursele de inspirație, pure pretexte, de androginul platonic, de filosofia Renașterii elizabetane, în cutremurătoare întrebări și răspunsuri de existență?

IAR astăzi, în peisajul enorm diversificat al culturii noastre, în eforturile convergente ale artiștilor de a răsfrînge într-o sarcină de cinste pentru fiecare din ei, o lume înnoită în țara lor cu destin înnoit, se vedește o nouă modalitate de accesului la notorietate și universalitate. Dialogul nostru de azi, deliberat, deschis, cu lumea întreagă, ține, și pe tărîmul creației, de ceea ce înseamnă poziția noastră actuală și prestigiul politicii noastre internaționale. Cunoscută mai direct (și cu timpul sperăm și mult mai bine, mai adînc), România de azi este perfect sincronizată cu Europa și cu întreaga planetă, și promovează acele schimburi de valori indispensabile cunoașterii reciproce între popoare, calea prețurii reciproce, care duce spre pace și colaborare cu toată planeta. Și, desigur, făcînd toate bilanțurile în lumina hotărîtorului Congres al XII-lea, înțelegem mai în profunzime valoarea unui sistem de relații, de raporturi între popoare în care prețuirea valorilor fiecăruia să faciliteze o vastă cooperare internațională, anunțînd o umanitate ca aceea visată de eroul revoluționar al lui Eminescu, umanitate de abia de acum înainte posibilă și la a cărei prefigurare România Socialistă contribuie cu tot entuziasmul ei creator.

Zoe Dumitrescu-Buşlenga

Premiul Goncourt

● Scriitoarea canadiană Antonine Maillet este a șasea femeie căreia i s-a atribuit, luni, 19 noiembrie, cel mai important premiu literar francez, Goncourt, pentru *Pélagie-la-Charrette*, roman istoric despre indienii acadiani. Înminind al 76-lea premiu, secretarul general al juriului Goncourt, Armand Lanoux, a declarat: „Antonine Maillet posedă ceea ce lipsește multor romancierilor contemporani: simțul măreției”. Născută la Buc-touche, New Brunswick, Antonine Maillet și-a consacrat întreaga creație

exclusiv francofonilor acadiani din provinciile maritime ale Canadei. *Pélagie-la-Charrette* este o povestire despre unul din capitolele cele mai întunecate ale istoriei canadiene: expulzarea forțată a poporului acadian din Canada, în 1755, de către englezi, și reîn-torcerea lor din Quebec, în Statele Unite și Europa, începând din 1764. Laureata a mai publicat romanele *Les Cordes-de-bois*, propus pentru Goncourt în 1977, *Pointe aux Coques*, *On mange la dune*, *Par derrière mon pere*.

Renaudot

● A doua distincție literară franceză, Renaudot, a fost acordată tinărului scriitor Jean-Marc Roberts, în vîrstă de 25 de ani, pentru romanul *Affaires étrangères*. Romanul premiat ilustrează ambiguitatea raporturilor

umane în societatea modernă occidentală, înfățișînd împliniri din viața unui tînăr funcționar care este exploatat de patronul său în asemenea măsură încît își pierde complet personalitatea.

Zola inedit

● Televiziunea franceză a prezentat, în adaptare pentru micul ecran, o năvălă necunoscută a lui Emil Zola: *Madame*

Sourdis, avînd ca interpreți principali pe Nathalie Baye și Pierre Clémenti (în imagine).

„Elegiile majore” ale lui Senghor

● Dacă s-a putut spune că în poezia lui Leopold Sedar Senghor se resimte influența lui Paul-Clau-del și, într-o măsură mică, aceea a lui Saint-John Perse, noul volum de versuri al președintelui Republicii Senegal e-vocă mai degrabă *Contemplațiile* lui Hugo. Intitulat *Elegies majeures*, volumul, apărut recent la Paris, în Editions du Seuil, cuprinde șase poeme, dintre care primul, *Elegie aux allzès*, a fost scris acum cinci ani. Poetul a dedicat aceste versuri fie soției sale, fie unor personalități memorabile ca Martin Luther King sau Georges Pompidou. În completarea volumului se află un interesant „Dialog despre poezia francofonă”, una dintre temele predilecte ale lui Senghor.

Omagiu

● Voluntar în armata italiană pe frontul austriac în timpul primului război mondial, Ernest Hemingway (1898—1961), rănit în iulie 1918, a fost încartiruit o vreme în localitatea italiană Fossalta di Piave. Acest episod din viața lui scriitorului l-a relatat în *Across the River and into the Trees* (Peste riu și printre arbori). După o perioadă de timp i s-a acordat cetățenia de onoare a localității. Recent, omagiindu-l memoria, autoritățile din Fossalta di Piave au ridicat un monument pe a cărui placă de marmură a în-crustat numele lui, amintind localnicilor și turiștilor că „pe aici a trecut și Hemingway în 1918...”

„Pictura Renașterii”

● Acesta este titlul cunoscutului lucrări a lui Lionello Venturi care cuprinde volumele *De la Leonardo da Vinci la Dürer și De la Bruegel la El Greco*. Lucrarea a apărut de curînd la editura „Skira”, cuprinzînd și 148 de planșe în culori.

mea celor peste 50 de ani ai săi, blazarea, nepăsarea, cinismul. Nu, bineînțeles, folosind acești termeni, ci ironizînd „naivitatea” (care le stă bine, zice el, numai poezilor, sfinților și profesilor dispuși să se lase martirizați) și tratînd drept înșelătorie orice apel la conștiință. E o mare risipă de falsă dibăcie verbală în acest op a cărui argumentație se bazează pe saltul mortal de la o categorie noțională la alta, pe piruetele sofismului, în toate intruchipările lui clasice.

„Mi se va cere să mă explic asupra mizeriei, asupra foametei existente în lume, asupra traficului de arme, asupra rolului imperialismelor, asupra angoselor fundamentale. Să lăsăm, pentru moment, la o parte, angosa. Este o problemă oarecum mai serioasă decît celelalte (!?)”, zice el, la un moment dat, într-un capitol în care se străduiește să-i convingă pe tineri că nu trebuie să-și facă probleme în legătură cu relele de pe acest pămînt deoarece „nimeni nu este responsabil (în ciuda tuturor neroziilor mondialiste proferate cu orice prilej) de ceea ce se întimplă foarte departe de el, sau de ceea ce a început înainte ca el să se fi născut”. Din faptul că „tinerii germani de azi nu trebuie să aibă complexul hitlerismului... iar voi n-aveți nimic de-a face fie cu colaboraționismul, fie cu Rezistența”, rezultă, în sistemul logic suffertian, că „voi, micuții mei dragi, sinteți radical inocenți” și, deci, nu trebuie să vă pese de nimic. Tulburătoarele probleme numite mai sus s-au pierdut, din zeflema în zeflema, pe drum, ele nu mai sînt nici măcar amintite, bavardajul sare de la una la alta, la în deridare ba noțiunea de revoluție (nu e cruțată nici măcar Revoluția franceză „care va servi drept tipar pentru tot ce va urma”), ba mișcarea pentru egalitatea femeii, perfid echivalată cu propovăduirea libertinajului, ba preocupările ecologice („o impostură”). Săltărețea dezinvoltură degenerază în batjocură brufală, cei ce nu se decid de credința în posibilitatea mai binelui sînt taxați drept imbecili.

Oare de ce? Georges Suffert incriminează „iluzia politică, un fel de urzică a spiritului” și preconizează refuzul net de a lua poziție față de situațiile concrete din lume. Pentru ca — să ne ținem risul — pentru ca, într-un soi de epilog, abrupt, prin nimic pregătit, al acestei chemări la pasivitate adresată tinerilor de 20 de ani (de vîrstă electorală, deci), să li se ofere sfatul decisiv, cheia tuturor problemelor lor de viață: să voteze, în apropiatele alegeri (cartea a apărut în preajma scrutinului din martie 1978) împotriva stîngii. „Spuneți nu acestei formule... Restul va veni de la sine”. Sînt ultimele cuvinte ale ferventei și prea cinstitei pledoarii pentru depolitizarea totală a tinerii generații. Care, — nu-i așa? — nu trebuie mințită!

„Tabloul” lui Daniil Granin

● Despre romanul *Tabloul* pe care l-a terminat de curînd, scriitorul sovietic Daniil Granin mărturisirea în săptămînalul „Literaturnaia Gazeta”: Acțiunea romanului se desfășoară într-un vechi orașel rus. Unul din eroii principali, președintele consiliului orașenesc, găsește la Moscova un tablou înfățișînd un colțisor al orașului său pe care-l cunoaște. Îl cumpără și-l duce în orașul natal. De aici pornește totul. Tabloul devine un personaj al romanului. El a fost pictat demult, în anii 30, de pictorul Astahov care nu mai e în viață. Dar sentimentele și gândurile care l-au inspirat pe artist, dragostea sa față de orașel n-au dispărut. Forța tabloului este atît de mare încît el înzecește atașamentul oamenilor față de locul natal, cu farmecul și pitorescul său. Am vrut, în acest roman, să dezvălui puterea artei autentice, sentimentele pe care ea le poate genera”.

„Portretul unui umanist”

● Sub acest titlu, „Les Nouvelles Littéraires” nr. 2711 prezintă elogios cele două emisiuni, de cite o jumătate de oră, *Fereastră asupra...* realizate de Televiziunea franceză cu Alberto Moravia, cunoscutul scriitor italian actualmente în vîrstă de 72 de ani (în imagine).

Un actor devenit autor

● Cunoscutul actor francez de teatru și cinema Claude Rich (interprețul profesorului Miroiu din filmul românesc *Steaua fără nume*) a scris o piesă: *Un habit pour l'hiver*. ...Prezentat recent în premieră la Théâtre de

l'Oeuvre din Paris, spectacolul cu *O haină pentru iarnă* are în distribuție pe Claude Rich însuși, alături de marele actor Georges Wilson și de Claude Piéplu (în imagine, de la dreapta la stînga).

Aniversare editorială

● La un an de la înființare, editura „Jeune Afrique” din Paris are la activul ei multe cărți importante. Printre acestea se numără monografiile din colecția „Grands livres”, consacrate unor țări din Africa și Asia și care vor fi urmate în curînd de noi volume, inclusiv unul despre R.P. China. *Marele Atlas al continentului african* este singura lucrare de acest gen

pentru uzul nespecialiștilor și constituie un titlu de mîndrie pentru tînăra editură, întocmai ca și atlezele ei naționale. De un mare succes s-au bucurat și cele două lucrări de factură enciclopedică editate de „Jeune Afrique”, dedicate una familiei, iar cealaltă femeii. Pentru anul viitor, sînt anunțate *Odiseea neagră*, *Înțelesul istoriei*, precum și multe cărți de actualitate politică, literară și artistică.

Subiectul : Watergate

● Cea mai recentă apariție a remarcabilului scriitor american Kurt Vonnegut (n. 1922, autor al cunoscutelor romane *Abatorul nr. 5 sau Crucia Copiilor și Comedie bufă*) este romanul *Pasăre de pușcărie* a cărui tematică se referă la moravurile lumii politice americane. Personajul imaginar al lucrării este implicat în mult dezbătută afacere Watergate, care a stat în centrul atenției opiniei publice americane și mondiale la vremea respectivă.

Ottorino Respighi

● Viața muzicală în Italia este dominată de sîrbătorirea centenarului nașterii compozitorului neoclasic italian Ottorino Respighi (1879—1936), profesor la Academia Santa Cecilia din Roma, autor al cunoscutelor opere *Regele Enzo*, *Belfagor*, *Clopotul scufundat*, al baletului *Prăvălia fermecată*. Nu mai puțin cunoscute sînt poemele sale simfonice: *Fîntinile Romei*, *Pini din Roma*, *Serbări romane*, toate aceste creații fiind interpretate în sălile de concert din Italia în acest an.

Documentar

● Personalitatea și creația marelui poet și luptător antifascist spaniol Miguel Hernandez (1910—1942, autorul volumelor *El rayo que no cesa*, *Viento del pueblo* ș.a.) va fi evocată de regizorul cubanez Victor Casans într-un documentar avînd la bază documente și fotografii inedite din perioada războiului civil din Spania, puse la îndemînă de văduva poetului. În film va fi evocată și personalitatea revoluționarului cubanez Pablo de la Torriente Bran (mort în 1936), unul dintre cei mai apropiați prieteni ai lui Hernandez.

35 de secole de poezie de dragoste

● Sub acest titlu Pierre Hiat a reunit într-un volum (ed Le Cherche-Midi) prefațat de Max-Pol Fouchet, 300 de poeme în care cititorul are revelația unor apropieri neașteptate, aproape evidente. De la poezia antică la lirica modernă, de la Ronsard la Rilke, de la Villon la Aragon, în total sînt reprezentate 240 de poezii din 45 de literaturi.

„Europa — secolul XX”

● Comitetul sovietic pentru securitate și cooperare europeană, care a editat volumele antologice *Poezia Europei și Biblioteca de aur a capodoperelor literaturii europene* (ultima lucrare apare sub egida UNESCO), pregătește, împreună cu Societatea internațională Rhenania-Westfalia (R.F.G.) lucrarea *Europa — secolul XX*. Volumul antologhează selecții din opera unor gînditori reprezentativi al continentului, urmînd să fie lansat înainte de deschiderea reuniunii general-europene din anul viitor de la Madrid.

Mrs. Patricia Wentworth

● Conan Doyle și, apoi, Agatha Christie erau cele două nume care, traversînd Canalul Minecii odată cu operele lor, constituiau cea mai ilustră zestre a Marii Britanii în materie de roman polițist. Iată, însă, că o altă autoare ce pare a fi stat în umbră își face acum intrarea pe continent. E vorba de Patricia Wentworth (în imagine), născută în 1879 în India, unde și-a publicat și primele pagini în „Civil and Military Gazette”. Căsătorită cu marinarul George Dillon, care moare în 1906, văduvă cu patru copii, se apucă de scris pentru a avea din ce trăi. Sînt modeste scrieri cu subiecte istorice. Recăsătorindu-se în 1920 cu un alt militar, se stabilește în Anglia la Camberlay și începe a publica romane polițiste, al căror număr a depășit cifra de 40. Dintre primele, *Miss Silver intră în scenă* a apărut recent și în franceză, la ed. Seghers.

Am citit despre...

Depolitizarea spre dreapta

■ SA fii tînăr azi în lumea frămîntată, contorsionată, care își caută drumul printre obstacolele haotice lăsate în urmă de străvechi structuri sau pervers presărate în cale de susținătorii unui statu quo avantajos pentru ei, și să dorești ca toate să rămînă așa cum sînt, ca nimic să nu se schimbe! Să fii, cu alte cuvinte, tînăr și totodată înțepenit într-o timp confortabilă lenă a spiritului, într-o abulie justificată prin teoria că e o prostie să ai idealuri, să fii altruist, să te preocupe soarta semenilor tăi, fie ei din imediată apropiere sau de pe nesfîrșitele întinderi deocamdată și de mult oropsite ale pămîntului!

E un nonseas, nu-i așa? Știm din experiență, am învățat și la psihologie: tinerețea este avîntată, îndrăzneță, generoasă. Și totuși, au existat dintotdeauna, există, oricît ar fi de dureros, și în zilele noastre, tineri prizonieri ai unor mentalități înapoiate, meschine, rigide, egoiste, într-un cuvînt tineri de dreapta. Multe dintre trecutele și prezentele rătăcirii și suferințe ale speciei umane se explică, cel puțin în parte, prin această anomalie, prin mumificarea conștiinței unor grupuri de oameni tineri înșelați de felurite botezate ideologii antiumanitare.

Cu atît mai detestabilă este o carte ca *Scrisoare deschisă către cei de 20 de ani care sînt mințiți*, de Georges Suffert, manifest al dreptei franceze în panică. Cum sînt „mințiți” tinerii? Sînt mințiți, după Suffert, cînd li se spune că există pe lumea asta lucruri importante, valori meritînd a fi salvate, rațiile care trebuie înlăturate. El le „deschide ochii” arătîndu-le „fericirea imediată”, bucuriile unei existențe vegetativ incoștiente și, mai ales, „debarasată de iluzii”, sau dacă vor să-l urmeze pînă la capăt, resemnarea de natură religioasă și imobilismul decurgînd din ea. Tineretul însă continuă să aibă, în marea lui majoritate, sufletul vîrstei lui. El năzuiește, pretinde, schițează programe de viitor, aderă la marile curente ale prezentului.

Cum să fie convins să renunțe? Pe un ton de badinaj „copain-copain”, ca între camarazi de-o seamă (deși consacră un capitol întreg blamării părinților care, folosind tonul copain-copain, au pierdut autoritatea asupra copiilor lor fără a le dobîndi în schimb prietenia), gazetarul francez preconizează, de la înălți-

Felicia Antip

Un manuscris al lui Jean-Paul Sartre

● Biblioteca Națională Franceză a achiziționat manuscrisul autograf al lui Jean-Paul Sartre *La Nausee*. Cuprinzând 512 pagini, manuscrisul poartă numeroase corecturi și pasaje inedite. Era intitulat provizoriu *Melancholia*, aluzie la — și omagiu lui — Dürer.

Ilustrația de carte

● În Belgia a fost prezentată o interesantă expoziție intitulată „Ilustrația de carte în Franța și Belgia din 1800 până în 1914” în cadrul căreia au fost făcute cunoscute publicului vizitator cărți cu gravuri semnate printre alții de Gustave Doré, Alphonse Salmon, Alphonse de Neuville, Adolphe Laduse, Paul Avril, Jacques Leman, Edouard Manet, Charles de Groux, Armand Rassenfosse, Felicien Rops.

Madeleine Renaud intr-un rol excepțional

● La Théâtre d'Orsay, celebra actriță Madeleine Renaud (în imagine) realizează încă una din marile sale creații, — în rolul unei bătrâne care reușește în cele din urmă să învingă starea de afazie și-și recapătă vorbirea. Titlul piesei: *Wings de Arthur Kopit*, în traducerea lui Matthieu Galey.

Unul din idoliilor anilor '40...

● ...Amedeo Nazzari a încetat din viață, la Roma, în vîrstă de 72 de ani. Născut la Cagliari, la 10 decembrie 1907, Salvatore A. Buffa, căci așa se numea, a debutat în cinematografie în filmul *Dragostea învinge moartea* (1935). Memoria sa rămîne legată de alte numeroase lungmetraje din care reamintim: *Cavaleria* (1937), *Absență nemotivată* (1939), *O zi din viață* (1946), *Nopțile Cabiriei* (1957), *Carmen de la Ronda* (1959), *Clanul sicilienilor* (1963), *Cosa nostra* (1972).

Copilul în artă

● La Kunsthalle din Hamburg, cu ocazia Anului internațional al copilului, este deschisă expoziția „Viața copiilor. Lăsați copiii să trăiască!”. care prin intermediul a 70 pinze, acuarele, desene și stampe tratează tema copilului în artă. Împărțită în 5 secțiuni: familia, jocurile, educația și învățămîntul, de la joc la muncă, copiii în pericol, expoziția prezintă opere de Max Liebermann, Max Beckmann, Lucas Cranach, Honoré Daumier, William Hogarth, Francisco de Goya, Edvard Munch, Käthe Kollwitz, Ernst Barlach și alți artiști de seamă.

Elia Kazan, romancier

● Regizorul de film american Elia Kazan a publicat de curînd cel de al patrulea roman al său, *Acte de iubire*, după ce primul său roman, *Aranjamentul*, a fost, în momentul apariției, unul din best-sellers-urile editoriale americane.

„O zi de bucurie”

● Este titlul cărții cu un conținut quasi-memorialistic a lui Isaac Bashevis Singer (în imagine) apărută recent în traducere la ed. Stock din Paris (206 pag.). Ca și în *Confesional*, în care ecourile unei copilării evazive erau smulse din uitare, și în această carte autorul — laureatul Premiului Nobel din 1978 — evocă printru vicisitudinile vieții și ale istoriei „o zi de bucurie”.

„Scriitorii secolului XX”

● O lucrare îndrăzneală, un incomparabil instrument de reflecție — astfel este estimată cartea lui André Brincourt, *Scriitorii secolului XX*, un muzeu imaginar al literaturii mondiale (ed. Retz). Sînt prezenți peste 150 de autori dintre care lipsesc, spre uimirea cititorilor, scriitorii ca John Steinbeck sau Heinrich Böll. În schimb figurează reprezentanți ai științei și filosofiei, Konrad Lorenz, Jacques Monod, Martin Heidegger. Selecție arbitrară sau selectivă? „Căr dreptul — cu regret — răspunde Brincourt — la injustiție, intrucît literatura este în permanență mișcare. Precum și dreptul de a avea întîlniri ratate”.

Wagner — scrisori inedite

● Cu prilejul ultimei ediții a tradiționalului festival de la Bayreuth au fost publicate 19 scrisori inedite ale lui Richard Wagner. Este vorba de corespondența dintre celebrul compozitor și soția sa, Cosima. Redactate în perioada anilor 1856—1879 scrisorile conțin date și amănunte interesante care contribuie la o mai precisă conturare a personalității autorului *Tetralogiei Rinului*.

Ultima bătălie a lui Leonardo

● „Ceea ce ar putea fi ultima bătălie a lui Leonardo da Vinci a început la Florența” — scrie ziarul englez „Guardian”. Autoritățile municipale au anunțat că o parte din suprafața unui perete va fi scoasă din Palazzo Vecchio, pentru a se verifica dacă într-adevăr există urme ale frescei lui Leonardo da Vinci, „Bătălia de la Anghiari”, pe care nimeni n-a mai văzut-o de peste 400 de ani. Acest anunț marchează sfîrșitul unei lupte între arte și știință începute cu cinci ani în urmă, cînd un grup de specialiști americani, dotați cu instrumente acustice și raze infra-roșii, au încercat să descopere urme ale acestei fresce. La începutul secolului 16, cînd maestrul florentin a pictat-o pe un perete la Palazzo Vecchio, ea era considerată ca una dintre minunile lumii. În 1567, Giorgio Vasari, pe atunci pictor la curtea familiei Medicis, a fost rugat să redecoreze marea sală în care se găsea fresca lui Leonardo. În curînd se va ști dacă Vasari a ascuns publicului una din principalele opere ale lui Leonardo da Vinci sau dacă a acoperit-o dintr-un fel de pietate, pentru că începuse să se deterioreze.

Festival internațional

● La 14 noiembrie a început în Austria un Festival internațional prilejuit de împlinirea a 50 de ani de la întemeierea Uniunii internaționale a teatrelor de marionete. La cele 23 de manifestări organizate cu această ocazie participă reprezentanți din 46 de țări ale lumii.

Bicentenar Wetzel

● S-au împlinit 200 de ani de la nașterea navelistului romantic german Friedrich Gottlob Wetzel (1779—1819), autor al cărții *Străjile de noapte ale lui Bonaventura*, 1804, lucrare multă vreme atribuită lui Brentano, lui Schelling, soției sale Caroline și chiar lui E. Th. A. Hoffmann. Cartea relua motive ale lui Jean Paul sporind bizarea lor pînă la dimensiunile grotescului demonic. Se consideră că prin această carte Wetzel semnala înconștient sfîrșitul romantismului german, ultima formă a crizei-sale, marcată și prin afirmația: „Oamenii atunci cînd acționează sînt extrem de banali, cel mult atunci cînd visează pot prezenta oarecare interes”.

Scriitorii și Olimpiada

● Jocurile Olimpice de vară de la Moscova din 1980 au ecou și printre scriitorii din U.R.S.S. Robert Rojdestvenski, secretar al Uniunii Scriitorilor din U.R.S.S., a fost desemnat drept președintele unei comisii care va întocmi o antologie de poezie dedicată Olimpiadei și va realiza diverse manifestări artistice legate de marea sărbătoare a sportului mondial de anul viitor.

Versiune

● Best-seller-ul anilor de după primul război mondial — *Pe frontul de vest nimic nou* de Erich Maria Remarque (1898—1970), ecranizat prima dată prin anii '30 de Lewis Mischelstone, revine în actualitatea cinematografică. Noua versiune filmică aparține lui Delbert Mann și-l va avea protagonist pe Richard Thomas.

„Don Giovanni” — filmul lui Losey

● Presa franceză consideră un eveniment cinematografic filmul lui Joseph Losey *Don Giovanni* după celebra operă cu același titlu a lui Mozart. „Nouvel Observateur” din 5 noiembrie consideră că Losey este singurul care, pînă acum, a știut să folosească magistral toate mijloacele pe care le oferă astăzi cinematograful pentru a crea nu „o operă filmată”, ci un „film-operă”. Cu unele rezerve asupra concepției muzicale (a lui Lorin Manzel), se aduc elogiul interpretării: Ruggero Raimondi în rolul titular (în imagine), Edda Moser în rolul Anei și Kiri Te Kanava în cel al Elvirei.

ATLAS

Orașul multiplu

■ EXISTĂ orașe din care nu știu decît o stradă, există străzi din care nu-mi amintesc decît un geamlic. Bulevardele trec prin memoria mea asemenea fluviilor pe care le contemply, curgînd fără a reține mai mult decît curgerea. Piețele se succed în amintirile reduse la ovale luminiscente desenate de streșini sau coloane; dintr-un cartier rămîne o arcadă, dintr-un parc, o frunză răscuită cîzînd. Și totuși, sînt locuri despre care păstrez mai multe imagini, nelegate între ele, divergente chiar, refuzînd să-și unească puterile pentru a realiza o amintire comună, ca și cum ar concura între ele pentru locul unic al supraviețuirii.

Stau și mă gîndesc și nu mi se pare deloc exagerat să mă întreb cîte orașe se numesc pentru mine Brașov. Știu unul, format dintr-o esplanadă largă, mărginită de hoteluri și restaurante de lux, instituții oficiale, teatre, statui, răspîndite elegant și impersonal printre ronduri de flori disciplinate și parcaje supraaglomerate; știu altul, format dintr-o piață largă, medievală, pietruită, înconjurînd o primărie decorativă și conservată cu farmec, la care casele din jur se uită, mirate de a o privi mereu, de atîtea secole, cu ochii noștri travestiți în ferestruici ciudate, așezate la jumătatea nesfîrșitelor acoperișuri. Știu un Brașov hurducat pe pante incredibile, urcîndu-și vilișoarele cochete pînă sus, la marginea pădurii de brad, pînă acolo de unde orașul întreg este numai un tablou surprinzător de întins, peste care umezeala mișcă pinze grațioase de ceață; și știu un Brașov cu străzi mai înguste decît lărgimea brațelor unui om, despicate între pereți înalți și negri de timp, ducînd spre și mai neagra și mai înaltă catedrală a tuturor orgilor suite spre cer. Știu un Brașov cu un corso interzis mașinilor, o stradă banală, formată din prăvălii de toate felurile înghesuite în case nu destul de vechi pentru a nu fi demodate, de case cărora li s-au adăugat vitrine mari și mărfuri stereotipe, dar pe dinaintea cărora perechii de tineri se plimbă de decenii lungi în sus și în jos, într-o pendulare ridicolă și fermecătoare de provincie eternă; și știu un Brașov cu case de piatră, solide, familiale, numai parter încăpător și de nezdrunцинat, cu pivnițe pentru vinuri, poduri pentru afumături și geamuri pentru așezat dimineața, la aerisit, așternuturile glorioase și dantelate, pline de importanță și de încredere în demnitatea lor de puf și de șifon.

Ca într-un joc de puzzle, căruia poate îi lipsesc anumite figuri (sau poate numai mie îmi lipsește priceperea de a le potrivi), bucățile mele de oras refuză să se așeze unele lingă altele, refuză să se compună între ele într-un singur oraș, căruia i s-ar mai adăuga, în memorie, o gară modernă, și lungi cartiere industriale, și bulevarde largi de blocuri, și oțel nesfîrșit, inconfundabil și de plapi care însemna pentru mine, din copilărie încă, începutul eminescian al Văii Prahovei. De cîte ori mă duc la Brașov, îmi vizitez imaginile lui pe rînd, hotărîtă să țin minte străzile și cornișele care le leagă între ele, dar timpul are grijă să le dezlege la loc, să le lase libere, plutînd abia apropiate pe fluviul tot mai lent curgător al amintirii.

Ana Blandiana

Sport

Dansul vișinilor

● DANSEAZĂ vișinii în coarcele lunii și-mi cîntă stoluri de colibri închise-n tabacheri de aur. Păi, găinușă-ciușă s-a sculat Rapidul din luminărica-pămîntului (floarea de ceară care-negurează galben cîmpurile) și bate-n poarta cetății unde fierbe gloria pe pirostria, ca să-și împodobască sigiliile cu abur de luceafăr. Atenție, vă zic, vine din urmă, năpustit în galop și sparge totul în colții ei de fildeș marea formulă a veseliei bucureștene. Trece Rapidul, cinci ochi într-o singură privire, cei ce n-ați fost încă scărmanați, schimbați-vă blana sau puneți genunchiul la pămînt. Avem rîndele pentru toate grămizile de cherestea, noi cei cuprinși de patima gilcevei frumoase, de patima împletirii firelor de iarbă cu un fir de lumină scos cu acul, cu țigara sau cu buricul destinului din lămpașul pentru manevră și cuprinși deopotrivă, din revere pînă-n fălci, și de patimă insignieră — dăm o buburuză de alpaca pe un urs în lanț sau o vioara de tablă pe-un costum la două rînduri. Noi sîntem în stare să ridicăm în chingi Gara de Nord și s-o purtăm în cîrcă pînă la Filaret, ca să se sărute cu sora ei mai mică și s-o aducem înapoi exact în clipa cînd trag la peron trenurile dinspre Ardeal sau Moldova, pline de brad, de zăpezi, de șoaptă ghiurghiulie. Duminică, pe stadionul Republicii,

sub năvală de mazărice (căci avem darul mireșelor, de-a schimba lumea pe-un suris și-un pospai de beteală!) am întîlnit pe Progresul Vulcan, zis și leul furnicilor și i-am umplut curtea băncii cu mușuroale de cenușă. Tăvălugul Grantului n-a lăsat nimic nesfîrșit. E plăcut, din unghiul de vedere al Griviței, să te uiți la unsprezece bancheri cu buzunările goale și cu osul pe lespede. Pe teren a dat floare și lăstari o singură echipă — Rapidul, iar în tribune s-au răscolit în cîntec și-n vorbe culesse din gura raiului treizeci de mii de oameni dăruiți pînă la unul pămîntului din Grant. Ca și plopii vîntului. Ca limba cînelui sacului de făină. Ca tufe de scaieți muzicii folk. Ca pasărea liră frazelor oloage.

Invingătorii din tribune purtau jobene vișinii (și toate pline cu cap, vorba lui Zahăria Stancu), băteau tobe din piele de mînz neisprăvit și azvîrleau în aer porumbel din coada cărora cădeau plutînd deasupra terenului puzderie de fluturi de hîrtie roșie. Asta înseamnă că cei din Giulești se gîndesc la toate. Știînd că leul furnicilor e tot un fel de fluture i-au dat semințe în care să-și împletească zborul frînt, pasul invins.

Rapid.

Dansul vișinilor.

Fănuș Neagu

PREZENȚE ROMÂNEȘTI

■ România va face totul pentru amplificarea continuă a raporturilor politice, economice, tehnico-științifice și în alte domenii cu toate țările, fără deosebire de orînduire socială, avînd convingerea că aceasta corespunde atît intereselor progresului economic și social multilateral al poporului nostru, cît și propășirii celorlalte popoare, cauzei generale a progresului și păcii în întreaga lume.

NICOLAE CEAUȘESCU

(Din Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al XI-lea și Congresul al XII-lea și sarcinile de viitor ale partidului)

Grecia

● La teatrul „Athion”, în plin centrul orașului, la numai doi pași de Palatul Parlamentului și de Piața Constituției (Syndagma), cea mai frecventată din Atena, a avut loc în ziua de 19 octombrie premiera piesei dramatice „Viața unei femei”. Au asistat la această gală teatrală multe personalități politice și din lumea spirituală a Greciei: academicianul Constantin Tsatsos, președintele Republicii Eleene, cu doamna Elena Tsatsos; academicianul Panait Kanepoloulos, fost prim-ministru, H. Florakis, prim-secretar al Partidului Comunist Elen, Mikis Theodorakis, binecunoscutul compozitor, deputatul, scriitorul, artiștii.

Teatrul „Athion” este condus de Dimitri Mirat, descendent al unei fa-

mili de oameni iubitori ai teatrului și actori ei înșiși.

Dimitri Mirat a vizitat de curînd România și a asistat la prezentarea piesei lui Aurel Baranga, cu Marcela Rusu în rolul principal. Întors la Atena a comunicat la Radio im presiile sale, informînd publicul atenian despre calitatea piesei; iar principalul rol l-a încredințat actriței Vula Zumbulaki, de o prezență și de un talent cu totul excepționale.

Succesul primei reprezentații a fost cu adevărat impresionant, actorii fiind călduros felicitati, iar succesul de la premieră continuă în fiecare seară, ca și în cele trei matineuri săptămînale.

George HURMUZIADIS
Atena, noiembrie 1979

Mexic

● „În materie de poezie, noi, mexicanii, am privit mereu spre Europa occidentală și America de Nord. Ne-o confirmă multe traduceri și antologii care circulă prin librăriile noastre. Și asta este foarte bine, dar nu putem să nu recunoaștem multe mari absențe datorate ignoranței noastre în ceea ce privește poezia din alte țări. Cu poezia română, de exemplu, a trebuit să luăm contact, indirect, prin intermediul unei excelente antologii apărute la Barcelona. Acum, în schimb, Lucian Blaga și Tudor Argezei ne sînt nume foarte familiare, grație volumelor apărute în colecția „Material de lectură”, editate de UNAM, cele care ne relevă existența a doi co-

loși ai poeziei din secolul nostru, foarte puțin cunoscuți în lume. Și, în sfîrșit, avem posibilitatea să cunoaștem ceva și din universul tînar al acestei mari poezii, selecția de poeme editată de *Măquina electrică* ilustrîndu-ne o poezie cu adevărat tînară, plină de vigoare, receptivă la toate experiențele și căutările din acest domeniu. Sperăm că titlul acestei cărți — *Puerta abierta* (Poartă deschisă) este mai mult decît simbolic, invitîndu-ne la un efort mai mare de traducere și cunoaștere”.

(Rafael Vargas — fragment din cronică publicată în *Revista de la Universidad*, vol. XXXII, nr. 10)

Cuba

● „Românii au tradus într-un timp foarte scurt mai toate operele importante din literatura continentului latino-american. În acest caz, se produce și se realizează una dintre cele mai eficiente căi de cunoaștere reciprocă a popoarelor și putem spune că între România și Cuba această cunoaștere prin literatură este un fapt evident. Astfel, după o primă prezentare amplă a poeziei și prozei române, făcută printr-un număr special dedicat

acestei literaturi de revista *Unión*, în librăriile noastre au intrat, rînd pe rînd, volume de poezie semnate de Eugen Ibeleanu sau Mihai Beniuc, precum și o serie de romane aparținînd unor scriitori de prestigiu, cum sînt Mihail Sadoveanu, Cezar Petrescu, Panait Istrati, Zaharia Stancu, Marin Preda și Titus Popovici”.

(Fragment din articol publicat în *Gaceta de Cuba*, nr. 154)

U. R. S. S.

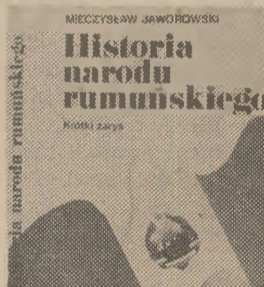
● Prezentată timp de o lună de zile la Leningrad, Expoziția itinerantă Corneliu Baba este deschisă în prezent la Odesa. În șapte săli ale Muzeului de artă din oraș sînt expuse 222 de lucrări de pictură și grafică ale artistului român. La sfîrșitul lunii noiembrie expoziția va putea fi vizitată la Lvov.

S.U.A.

● Universitatea statului Ohio, din Columbus, a organizat, în colaborare cu Biblioteca română din New York, o „Zi a culturii românești”. A fost inaugurată o expoziție documentară înfățișînd dezvoltarea contemporană a României. Bibliotecii catedrei de limbă romanică l-a fost donată o colecție de cărți social-politice, tehnico-științifice și beletristice.

Belgia

● Inaugurarea la Universitatea din Louvain-la-Neuve (Belgia) a cursului „Cultura și literatura română — de la origini pînă în prezent” a prilejuit o manifestare festivă în cadrul căreia celor prezenți — profesori, studenți, ziăriști — le-au fost înfățișate prevederile, pentru cincinalul următor, în legătură cu dezvoltarea învățămîntului, științei și culturii românești. Universității i-au fost donate cărți de beletristică, istorie, științe sociale și cercetare științifică românească.

● La Varșovia a apărut recent *Istoria poporului român (Historia narodu rumunskiego)*, Książka i Wiedza, Warszawa, 510 p.): O carte densă, de o aleasă tinută grafică, înfățișează pe parcursul a peste 500 de pagini cele mai importante momente din istoria poporului român. Bazîndu-se în cea mai mare parte pe materiale și surse românești, M. Jaworowski înfățișează unui cerc larg de cititori polo-

R. P. Chineză

● Concertele pe care le susține Filarmonica „George Enescu” în Republica Populară Chineză (au fost vizitate trei mari orașe) — sub baghetele dirijorale ale lui Mihai Brediceanu și Iosif Conta — cunosc un succes deosebit. La Beijing publicul a făcut, în săli arhipline, adevărate manifestări de prietenie solilor artei române.

Finlanda

● La Helsinki a avut loc vernisajul expoziției „Chipuri și imagini din pictura românească contemporană”. Pictorul Johannes Karama, vicepreședinte al Asociației de prietenie Finlanda-România, a subliniat, în cuvîntul inaugural, succesele obținute de poporul român în dezvoltarea economică și culturală.

R. A. Egipt

● O amplă selecție de volume din literatura politică, precum și din beletristica românească a fost prezentată în cadrul unei expoziții de Carte românească inaugurată la Facultatea de arte a Universității din orașul egiptean Alexandria. La loc de frunte se află operele tovarășului Nicolae Ceaușescu, inclusiv cele editate în limba arabă, în Egipt.

Brazilia

● În orașul Brasilia a fost deschisă, la Biblioteca Camerei deputaților, o expoziție de carte românească cuprinzînd valoroase lucrări din literatura românească social-politică, beletristică, științifică, la loc de frunte situîndu-se operele președintelui Nicolae Ceaușescu.

R. P. Polonă

nezi istoria poporului român, inclusiv a principalelor aspecte legate de dezvoltarea relațiilor sociale și a culturii românești din cele mai vechi timpuri pînă în iunie 1977, cînd lucrarea a fost predată editurii „Książka i Wiedza”, în ultima ei formă.

Pe parcursul a 19 capitole, de la *Strămoși* pînă la cel intitulat *Pe drumul socialismului*, Mieczyslaw Jaworowski prezintă și comentează cele mai importante evenimente și fapte din istoria poporului român, situîndu-le în context european și universal.

Monografia lui Mieczyslaw Jaworowski este un omagiu adus României și națiunii române, luptei necurmate pe care a dus-o poporul român pentru cucerirea independenței și pentru păstrarea ființei naționale, pentru prosperitate, progres și pace.

Italia

● Între 8—10 noiembrie s-a desfășurat în Italia, la Arezzo, *Festivalul internațional al teatrului de studio* la care au participat 7 companii, între care și Teatrul Giulești din București. La această ediție au participat trupe teatrale din: S.U.A., Franța, Cehoslovacia, Italia, Olanda, Ungaria și România. Competiția cuprindea trei secțiuni distincte: o piesă obligatorie, pantomimă, un text liber ales. Fiecare reprezentație era deschisă de piesa impusă *Optima mater* de Mikloș Hubay, seara continuînd cu spectacolul de pantomimă, încheindu-se întotdeauna într-o atmosferă incitantă, de febră așteptare, cu categoria forte a festivalului *Teatrul tuturor timpurilor*.

Spectacolele s-au des-

fășurat la Teatrul Petrarca din Arezzo, elegantă sală de tip tradițional cu 800 de locuri (patru rînduri de loji). Echipa noastră și-a susținut spectacolul în seara de 9 noiembrie. Sala arhiplină, dominată de un public în majoritate tînar, a fost șocată de la primele secvențe ale spectacolului de specificitatea stilului interpretativ. Treptat, forța dramatică a reprezentației a captivat publicul care, în final, a izbucnit în aplauze entuziaste.

Spectacolul *Năpasta*, în regia lui Alexa Visarion, interpretat de Dorina Lazăr, Corneliu Dumitrescu, Florin Zamfirescu și Gelu Nițu a fost distins cu Premiul I al Festivalului, trofeul competiției *Leul din Arezzo*, primind de asemenea Premiul „Giule” și alte distincții oferite de municipalitatea provinciei toscane.

R. S. F. Iugoslavia

● Dorînd să ilustreze conceptul de *modernitate a clasicilor* (și teza după care „la clasic, adesea, aflăm începuturi pe care creatorii ulterioari le desoperă mult mai tîrziu și le dau noi valențe expresive sau de altă natură”) prin pilda unui scriitor mare — Mihai Eminescu —, dar și a altuia, oarecum minor, cum este Traian Demetrescu, revista iugoslavă „Lumina” publică, în nr. 8—9/1979, ample culegeri, selective și, totodată, monografice din opera celor doi scriitori. Eminescu este prezen-

tat printr-un florilegiu liric și printr-un fragment din romanul *Geniu pustiu*. Poezia sa este interpretată critic prin studiul — reluat — al lui G. Ibrăileanu *Eminescu — poet universal*, ca și prin acela — recent — comunicat de prof. dr. Radu Flora la cel de al II-lea Congres internațional de studii românești de la Amsterdam (martie, 1979): *Elemente presimbolice la Eminescu* (aceste elemente sînt cercetate în *muzicalitatea, cromatică și simbolurile poeziei eminesciene*).

R. F. Germania

● În editura Ermer K.G. din Hamburg-Saar (R.F.G.) a apărut o antologie de poezie românească, intitulată *La vicini* (Bei den Nachbarn). Autorul selecției și al traducerilor, Hans Diplich, este un specialist al spațiului cultural carpatodunărean, cel puțin dacă avem în vedere că volumele sale anterioare, printre care *Cîntecele românești* (Rumänische Lieder) și *Mesajele sud-estice* (Südöstliche Weisen) i-au adus numeroase elogii din partea criticii. În noul său volum, dedicat unei mai bune cunoașteri și înțelegeri, Diplich a inclus, printre alții, pe Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu,

Tudor Argezei, George Bacovia, Octavian Goga, V. Voiculescu, Ion Pilat, Lucian Blaga, Veronica Porumbacu, Anghel Dumbrăveanu, Nichita Stănescu, Gheorghe Pituț, Ana Blania.

„România literară”

Săptămînal de literatură și artă editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România
Director GEORGE IVAȘCU